

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Celina Zbrzeźna

Obrazując słowo

Program nauczania historii sztuki
dla IV etapu edukacyjnego
– zakres rozszerzony

Spis treści

I.	Ogólne założenia programu	3
II.	Podstawa programowa przedmiotu historia sztuki	5
III.	Procedury osiągnięcia celów edukacyjnych	6
	1. Środki dydaktyczne	6
	2. Formy pracy	10
	3. Strategie nauczania	11
	4. Metody pracy	11
	5. Dostosowanie procesu nauczania do potrzeb i możliwości uczniów	15
IV.	Treści kształcenia w programie nauczania historii sztuki dla IV etapu edukacyjnego, poziom rozszerzony	17
V.	Przedmiotowy system oceniania z historii sztuki	87
VI.	Ewaluacja	92
VII.	Załączniki	95
	1. Tabele przykładowych opisów dzieł sztuki	95
	2. Kanon dzieł sztuki	102
	3. Filmy	124
	4. Słuchowiska radiowe	125
	5. Bibliografia	126
	6. Strony internetowe	128

I. OGÓLNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Program nauczania dla IV etapu edukacyjnego z historii sztuki na poziomie rozszerzonym pt. **Obrazując słowo** został opracowany zgodnie z celami i treściami kształcenia określonymi w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. nr 4, poz. 17).

Nadając programowi nauczania historii sztuki tytuł **Obrazując słowo** nauczyciel podkreśla uniwersalność założonych celów i wykorzystanych metod kształcenia. Autor programu zaleca podążanie tropem jednego z kluczowych sformułowań na temat sztuki, jakim były słowa Horacego: **ut pictura poesis (poezja jak obraz)**. Wyznaczyło ono w epoce nowożytnej perspektywę nieustannego przenikania się sztuk wizualnych i literatury, która tak mocno wpłynęła na dzieje kultury zachodnioeuropejskiej. Efektem tego było stworzenie w epoce baroku koncepcji **Gesamtkunstwerk (całościowego dzieła sztuki)**, łączącego w sobie elementy architektury, rzeźby, malarstwa, literatury i muzyki. Próba nauczania historii sztuki – fenomenu, który zawiera aspekty tak wielu form aktywności kulturowej – wymaga niewątpliwie szerokiej perspektywy badawczej i edukacyjnej. Stąd zaleca się w programie kształtowanie w uczniach otwartych umysłów i wrażliwości estetycznej, w pierwszej kolejności przez obcowanie z dużą ilością dzieł artystycznych. Równie ważne w zaproponowanym schemacie kształcenia, jest wykorzystywanie zróżnicowanych form refleksji nad dziejami sztuki, w postaci dzieł literackich, filmów, audycji radiowych.

Kształcenie na IV etapie edukacyjnym na poziomie rozszerzonym dotyczy uczniów, którzy chcą wybrać jako przedmiot dodatkowy na maturze historię sztuki. Matura z historii sztuki jest dla młodzieży jedną z trudniejszych matur, gdyż w większej części bada poziom wiadomości, w dużo mniejszej – umiejętności ucznia. Wymaga więc od nauczyciela i ucznia systematyczności w pracy, porządkowania wiedzy, zaangażowania z obu stron. Dodatkowo ogrom materiału do zrealizowania, wielość epok, kierunków, stylów, artystów, dzieł, dziedzin, dyscyplin, technik, bogactwo ikonografii, ornamentów, elementów architektonicznych i innych, często zniechęca młodzież do opanowania wiedzy. Ważna zatem jest osoba nauczyciela, jako tego, który sprawuje opiekę i kontrolę nad postępami ucznia w zdobywaniu wiedzy i umiejętności. Zniechęcenie uczniów rodzi się najczęściej w zetknięciu wyobrażeń o nauce historii sztuki, które wynieśli po „artystycznych” zajęciach plastyki ze szkoły podstawowej i gimnazjalnej, z rzeczywistością nauki w liceum i bardzo konkretnymi wymaganiami nauczyciela. Bardzo pomocnym w tej sytuacji okazuje się odpowiedni dobór materiałów dydaktycznych wykorzystanych w trakcie zajęć, przygotowywanie pomocy dydaktycznych dla uczniów, skonkretyzowane wymagań względem przygotowania się ucznia do zajęć i na sprawdziany, ciągle powtarzanie materiału i systematyczność oceniania. Dodatkowo ważną rzeczą jest wybór strategii, metod, form pracy w trakcie zajęć. Nauczyciel musi wyważyć pomiędzy tym, co na lekcjach będzie powtarzalne, a tym, co nowatorskie, dające możliwość zaangażowania, pobudzenia, a nawet zabawy.

Materiał nauczania został przedstawiony w sposób linearny – zagadnienia w nim prezentowane są w sposób chronologiczny, epokami, stylami i kierunkami. Układ taki jest niezbędny do tego, aby uczeń dostrzegł następstwo epok, wynikanie tendencji jednych z drugich, dostrzegł wpływ, jaki okresy na siebie wywierają. Dodatkowo, przy tak ogromnym materiale, jaki ogarnąć musi uczeń, ma on możliwość uporządkowania wiedzy i sporządzenia dostosowanych do siebie notatek i materiałów przygotowujących do matury.

Zakres merytoryczny przedstawionego programu obejmuje wydarzenia od pradziejów do sztuki najnowszej, dodatkowo zawiera wprowadzenie do historii sztuki omawiające dziedziny sztuk plastycznych, techniki plastyczne oraz analizę formalną dzieła sztuki.

I.1. Sylwetka absolwenta, założenia programu

Nauczyciel, przygotowując program nauczania z historii sztuki **Obrazując słowo** zakładał przygotowanie ucznia do egzaminów zewnętrznych i umożliwienie mu kontynuacji nauki na studiach wyższych.

Założeniem programu jest wykształcenie ucznia ciekawego świata, biorącego aktywny udział w przedsięwzięciach kulturalnych, ale i odbiorcy, posiadającego narzędzia do analizy zjawisk z dziedziny kultury i sztuki. Nauczyciel pragnie wychować młodego człowieka, który umie łączyć fakty i zjawiska, jest krytyczny wobec powszechnie przyjętych sądów, ma własne poglądy, a jednocześnie jest otwarty i bierze udział w różnych projektach. Zadaniem nauczyciela historii sztuki jest też wykształcenie u ucznia umiejętności odczuwania wartości estetycznych i artystycznych. Uczeń w trakcie czteroletniej nauki dojrzewa, a jego gust kształtuje się także pod wpływem impulsów płynących z zewnątrz. Nauka historii sztuki ma też wyrobić u ucznia systematyczność, poszerzyć jego znajomość języków, wzbogacić zainteresowania, pasje. Uczeń odkrywa

w trakcie nauki swoje preferencje i predyspozycje, kształtuje upodobania artystyczne. Dodatkową umiejętnością nabytą przez uczniów na zajęciach historii sztuki jest rozwijanie pamięci wzrokowej, uczeń dzięki zetknięciu się z setkami dzieł sztuki, uczy się patrzeć, dostrzegać piękno, ale i zapamiętywać szczegóły.

Starożytni Grecy poszukując ideału człowieka, stworzyli postulat ***kalos kai agathos*** – ***piękny i dobry***. Nie było to tylko puste hasło, ale praktyczna formuła, którą stosowano by ukształtować młodego człowieka pięknym ciałem, duchem i umysłem. Nauczyciel podkreśla, że dziś, tak samo jak w epoce klasycznej, należy się rozwijać, kształtować i dążyć do tego, by być ***kalos kai agathos***.

II. PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU HISTORIA SZTUKI, IV etap edukacyjny – tylko zakres rozszerzony

Cele kształcenia – wymagania ogólne

- 1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji**
- 2. Tworzenie wypowiedzi**
- 3. Analiza i interpretacja tekstów kultury**

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Uczeń:

- 1) samodzielnie dociera do źródeł informacji na temat sztuki i zjawisk artystycznych, zawartych w podręcznikach, encyklopediach i różnych mediach;
- 2) śledzi w mediach bieżące wydarzenia kulturalne związane ze sztuką dawną i współczesną, orientując się w aktualnych trendach artystycznych i wydarzeniach;
- 3) rozpoznaje dzieła różnych epok, stylów oraz kierunków sztuk plastycznych, potrafi umiejscowić je w czasie i w przestrzeni geograficznej;
- 4) przyporządkowuje twórczość poszczególnych artystów do stylów i kierunków, w obrębie których tworzyli;
- 5) zna twórczość najwybitniejszych artystów i potrafi wymienić dzieła, które stworzyli, rozpoznać najsłynniejsze z nich oraz określić w przybliżeniu czas ich powstania;
- 6) identyfikuje dzieła na podstawie charakterystycznych środków warsztatowych i formalnych oraz przyporządkowuje je właściwym autorom (w tym zna plany i układy przestrzenne dzieł architektury najbardziej charakterystycznych dla danego stylu i kręgu kulturowego);
- 7) wiąże dzieło z miejscem, w którym się znajduje (muzea, galerie, kościoły, miasta);
- 8) zna i rozpoznaje podstawowe techniki plastyczne i określa ich cechy charakterystyczne, przypisując te techniki artystom, którzy się w nich specjalizowali;
- 9) wymienia dawne i współczesne dyscypliny artystyczne oraz potrafi wskazać dzieła współczesne, które wymkają się klasyfikacjom;
- 10) zna, poprawnie stosuje oraz definiuje terminy i pojęcia z zakresu historii sztuki;
- 11) zna podstawowe motywy ikonograficzne, rozpoznaje świętych, bogów greckich i alegorie wybranych pojęć po atrybutach i sposobach przedstawień;
- 12) potrafi wskazać funkcję dzieła i określić, jaki wpływ ma ona na jego kształt.

2. Tworzenie wypowiedzi

Uczeń:

- 1) porównuje style i kierunki, uwzględniając źródła inspiracji, wzajemne oddziaływania, wpływ mecenatu artystycznego, wydarzeń historycznych i kulturalnych oraz estetyki na cechy tych stylów;
- 2) rozpoznaje w dziele sztuki temat i potrafi wskazać jego źródło ikonograficzne;
- 3) formułuje samodzielne, przejrzyste i logiczne pisemne wypowiedzi na temat sztuki, uwzględniając właściwą kompozycję pracy, język i styl, opis ikonograficzny i formalny przytaczanych przykładów dzieł;
- 4) potrafi przeprowadzić analizę ikonograficzną dzieła, posługując się słownikami symboli;
- 5) poddaje krytycznej ocenie pod względem artystycznym dzieła i zjawiska w sztuce.

3. Analiza i interpretacja tekstów i wytworów kultury

Uczeń:

- 1) dokonuje opisu i analizy porównawczej dzieł, uwzględniając ich cechy formalne (np. w architekturze: układ przestrzenny, plan, bryła, konstrukcja, dekoracja; w rzeźbie: bryła, kompozycja, faktura; w malarstwie: kompozycja, kolor, światłocień), a także potrafi wskazać te środki ekspresji, które identyfikują analizowane dzieło i wskazują na jego klasyfikację stylową;
- 2) analizuje wybrane teksty pisarzy, filozofów i artystów, interpretując je i wskazując wpływ tych wypowiedzi na charakter stylów, epok i tendencji w sztuce oraz na kształt dzieła; analizuje także wypowiedzi krytyków na temat sztuki oraz potrafi się do nich odnieść, formułując własne zdania;
- 3) potrafi oddzielić faktografię od autorskiej interpretacji i analizy w publikacjach z zakresu historii sztuki.

III. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW EDUKACYJNYCH

III.1. Środki dydaktyczne

III.1.1. Podręcznik i publikacje z zakresu historii sztuki

Podstawowym środkiem dydaktycznym jest podręcznik. W przypadku historii sztuki nauczyciel zmuszony jest korzystania z jedyne go dostępnego na rynku podręcznika Barbary Osińskiej *Sztuka i czas*. Wadą tego podręcznika jest fakt, że został napisany wiele lat temu i jest niedostosowany do współczesnych wymogów edukacyjnych. Aby zrealizować cele i treści przedmiotu, nauczyciel zobowiązany jest, w celu pełnej realizacji programu i przygotowania ucznia do matury na poziomie rozszerzonym, przygotowywać dla uczniów inne środki dydaktyczne. W trakcie czteroletniej nauki uczeń zakłada portfolio (teczkę), w którym gromadzi materiały (przede wszystkim ksero planów, detali i elementów architektonicznych, fragmentów tekstów literackich, karty pracy) dostarczone przez nauczyciela. Każdy uczeń zobowiązany jest do korzystania z biblioteki szkolnej i publikacji w niej się znajdujących. Wielokrotnie, w ramach zadania domowego, uczeń przygotowuje

notatkę na podstawie wybranych przez nauczyciela fragmentów tekstów znajdujących się w bibliotece szkolnej (przede wszystkim serii *Sztuka świata*, W. Kocha *Style w architekturze*, *Słownika terminologicznego sztuk pięknych* czy Władysława Kopalińskiego *Słownika mitów i tradycji kultury* lub *Słownika symboli*). Oprócz wymienionych wyżej pozycji uczeń korzysta w bibliotece po lekcjach, rzadziej na lekcjach z licznych publikacji o sztuce (wybór literatury dostępnej w szkolnej i nauczycielskiej bibliotece w *załączniku*).

III.1.2. Zeszyt i notatka ucznia

Tzw. zeszyt jest narzędziem pracy ucznia i służy właśnie jemu do systematyzowania wiedzy. W przedmiocie historia sztuki przyjmuje jednak formę portfolio – teczki, stanowi zbiór reprodukcji, tekstów literackich, fragmentów wypowiedzi twórców, kart pracy ucznia (w oparciu o materiały [portalu scholaris.pl](http://portal.scholaris.pl), skopiowanych planów, wyglądown budowli, czy detali architektoniczno-dekoracyjnych). Dla przejrzystości i rozeznania się ucznia w zgromadzonych materiałach, uczeń uzupełnia je zapisami z lekcji oraz samodzielnie sporządzonymi notatkami. Nauczyciel zapoznaje w tym celu uczniów z metodami tworzenia notatki, a uczniowie indywidualnie, w zależności od preferencji i swoich możliwości opanowania materiału, wybierają formę najbardziej dla nich dogodną:

III.1.2.1. Struktura notatki oparta na wersach

To tradycyjna forma notatki, oparta na wersach, najczęściej też stosowana. Decydując się na nią należy jednak pamiętać, że przywołując treści z pamięci, nie przywołujemy całych wersów, jedynie jego najważniejsze części, słowa kluczowe, od których dopiero budujemy tok myślowy. Nie zostaje nam więc w pamięci cała struktura. Dodatkowo najbardziej przypomina przepisywanie całych fragmentów tekstów bez zrozumienia, bez selekcji materiału. Nauczyciel zaleca uczniom odejście od tej metody na korzyść dwóch kolejnych.

III.1.2.2. Struktura notatki o charakterze hierarchicznym

Opiera się ona na ważności informacji, od najbardziej ogólnej, do bardziej szczegółowej. Wydziela graficznie poszczególne części, daje się zapamiętać wzrokowo. W wyróżnionych częściach łączy się jednak z notatką opartą na wersach, zawiera definicje ułożone w dłuższe formy. Może sprawiać wrażenie nużącej, gdy po przecinku wymienia cechy, kumuluje wiadomości. Łączy wady i zalety notatki opartej na wersach i sporządzonej jako mapa mentalna.

III.1.2.3. Struktura notatki sporządzonej jako mapa myśli

Z praktyki nauczyciela okazuje się najlepszą notatką w przedmiocie historia sztuki. Uczeń w zmierzeniu się z ogromem informacji, ma szansę pojedynek wygrać. Umieszcza na mapie myśli informacje jedynie niezbędne, najważniejsze, omijając rozbudowane opisy. Zawsze kieruje się tymi samymi wyznacznikami (np. przy tworzeniu biografii twórców, cech epok, wyliczaniu dzieł, technik itd.). Każdy uczeń indywidualnie rozpisuje sobie takie drzewo. Wielokrotnie przenosząc rozrastający się „twór” na ścianę nad łóżkiem w swoim pokoju.

Przygotowane na podstawie *Konferencji metodycznych dla nauczycieli historii sztuki*, zorganizowanych przez dyrektor w Zespole Państwowych Szkół Plastycznych

im. Wojciecha Gersona w Warszawie, dr Beatę Lewińską-Gwóźdź oraz **Biuletynu maturalnego. Historia sztuki** pod redakcją Joanny Falkowskiej i Beaty Lewińskiej-Gwóźdź.

III.1.3. Reprodukcje dzieł sztuki, strony internetowe, portal scholaris.pl

Ważnym środkiem dydaktycznym są reprodukcje dzieł sztuki w formie plików wykorzystywane na lekcjach i dostarczane przez nauczyciela uczniom drogą elektroniczną. Wielokrotnie nauczyciel korzysta na lekcjach ze stron internetowych (w *załączniku*), zarzucając zupełnie wykorzystywane jeszcze kilka lat temu foliogramy czy slajdy. Podręczny kanon dzieł (w *załączniku*) każdy uczeń gromadzi w domu i na polecenie nauczyciela przegląda często jeszcze przed daną lekcją, bądź przed sprawdzianem sprawdzającym stopień znajomości materiałów ilustracyjnych.

Uczeń oprócz tradycyjnej teczki z materiałami (omówionej w podrozdziale **III.1.2 Zeszyt i notatka ucznia**), zakłada w domu drugie portfolio elektroniczne. Przechowuje w nim dzieła sztuki w formie elektronicznej zgodnie z kanonem, elektroniczne materiały dostarczane od nauczyciela, prezentacje multimedialne z portalu scholaris.pl wykorzystane i omówione na lekcji. Dodatkowo uczeń może samodzielnie korzystać z innych materiałów, dostarczanych przez portal scholaris.pl i wzbogacać swój zasób materiałów edukacyjnych.

Nauczyciel na lekcjach wykorzystuje materiały z portalu dla nauczycieli scholaris.pl. Co prawda na portalu nie ma osobnej grupy specjalistycznych tekstów do historii sztuki na IV etapie edukacyjnym, jednakże wielość materiałów z przedmiotów historia i wiedza o kulturze, uzupełnia tę lukę.

W trakcie czteroletniej nauki, nauczyciel ponad pięćdziesięciokrotnie sięga po materiały portalu scholaris.pl. Są to przede wszystkim karty pracy ucznia, będące doskonałym narzędziem podsumowania wiedzy ucznia lub pracy nad nowymi treściami na lekcji. Uczniowie gromadzą karty pracy w swoim portfolio. Sprawdzony zasób kart pracy wykorzystywanych na lekcjach historii sztuki wykonała pani Marta Chowaniec na portalu scholaris.pl. Drugim podręcznym materiałem są prezentacje multimedialne (wykorzystywane na lekcjach historii sztuki w większości są autorstwa pani Katarzyny Jarkiewicz), ich zaletą jest to, że można łączyć je z dowolnymi lekcjami, dowolnym scenariuszem. Często służą jako wprowadzenie do lekcji, lub odwrotnie, jej zamknięcie i podsumowanie danej partii materiału.

Ważnymi stronami internetowymi są strony CKE i OKE, na których znajdują się przykładowe arkusze egzaminacyjne. Bardzo ważną częścią przygotowania ucznia do egzaminu zewnętrznego jest zapoznanie go z przebiegiem egzaminu, wyglądem arkuszy, rodzajem zadań, jak i ćwiczenia na arkuszach. Pozwala to uczniowi na „oswojenie się” z maturą z historii sztuki. Uczniowie wielokrotnie też korzystają ze stron internetowych innych liceów plastycznych, wymieniając tym samym doświadczenia i materiały dydaktyczne.

III.1.4. Teksty kultury

Od wielu lat, świadomie wybieranym środkiem dydaktycznym są teksty kultury.

III.1.4.1. Teksty literackie

Nauczyciel zapoznaje uczniów z wypowiedziami pisarzy, filozofów, artystów i krytyków o sztuce zawartymi bądź w podręczniku Barbary Osińskiej *Sztuka i czas*, bądź w zbiorach opracowanych przez Jana Białostockiego *Myśliciele, kronikarze i artyści o sztuce. Od starożytności do 1500 roku; Teoretycy, pisarze i artyści o sztuce: 1500-1600; Teoretycy,*

historiografowie i artyści o sztuce: 1600-1700 oraz **Teoretycy, artyści i krytycy o sztuce: 1700-1870** w opracowaniu i wyborze Elżbiety Grabskiej i Marii Poprzęckiej. Analiza tekstów kultury wzbogaca wiedzę ucznia o danej epoce, twórczości artysty, dziele. Na podstawie tekstów uczeń kształtuje swój warsztat opisu, analizy i interpretacji dzieła sztuki, poszerza własny słownik, kształtuje styl. Wzbogaca również zdobytą na lekcjach języka polskiego umiejętność analizy tekstów, interpretuje je, zauważa wpływ wypowiedzi na kształt stylów, epok i tendencji. Dodatkowo uczeń buduje umiejętność krytycznego myślenia, odnosi się do tekstów, a na tej podstawie formułuje własne sądy. Ważną umiejętnością zdobytą przez ucznia podczas analizy tekstów literackich jest zdolność oddzielenia opinii autora od faktografii. Ciekawym tekstem okazują się dwie pozycje beletrystyczne Irvinga Stone’a **Udręka i ekstaza** – powieść biograficzna o Michale Aniele i **Pasja życia** – powieść biograficzna o Vincencie Van Goghu. To zadanie dodatkowe dla uczniów chętnych, wywołuje ogromne zainteresowanie twórczością obu artystów i doskonale porządkuje etapy życia i twórczości artystów. Podobnie tekstem interdyscyplinarnym są prezentowane przez nauczyciela fragmenty tryptyku Zbigniewa Herberta o sztuce: **Labirynt nad morzem**, **Barbarzyńca w ogrodzie** oraz **Martwa natura z wężem**. Z obserwacji nauczyciela wynika, że wprowadzenie na lekcje, może dodatkowych, zdawałoby się obciążających ucznia tekstów, nie zniechęca, lecz aktywuje uczniów i pozwala z lepszym skutkiem opanować materiał.

III.1.4.2. Sluchowiska

Dodatkową formą wprowadzoną na lekcje historii sztuki są dwa cykliczne sluchowiska z radiowej Dwójki: **Jest taki obraz**, Michała Montowskiego z udziałem dr Grażyny Bastek i **W stronę sztuki**, gawęda dr Bożeny Fabiani, które bądź jako zadanie domowe uczniowie przesłuchują indywidualnie, bądź (w całości lub fragmentach) na lekcji. Oswajają one ucznia z umiejętnością mówienia o sztuce (wielokrotnie po raz pierwszy uczniowie mają okazję posłuchać Dwójki Polskiego Radia), wzbogacają warsztat i przekonują, że o sztuce można mówić wiele i ciekawie (wypowiadające się autorki są autorytetami w dziedzinie sztuki). Często audycje stają się gotowym materiałem na sprawdzian, zawierają bowiem rzetelnie omówione biografie artystów i doskonale analizują i interpretują dzieła sztuki.

III.1.4.3. Filmy

W trakcie realizacji rozpisanego na cztery lata programu nauczania historii sztuki nauczyciel przewiduje obejrzenie około 10 filmów bądź odcinków seriali o sztuce i kulturze minionych epok. Projekcja tychże odbywa się poza czasem przeznaczonym na lekcje historii sztuki, czasami obejmuje czas godzin wychowawczych, częściej tzw. 19 godziny, lekcji dodatkowych poświęconych wzbogaceniu wiedzy ucznia.

Wydawałoby się, że filmy „biograficzne” są wątpliwym źródłem wiedzy o sztuce. Nic bardziej mylnego! Z długoletniego doświadczenia nauczyciela wynika, że taka forma zapoznania ucznia z życiem i twórczością artysty przynosi doskonałe efekty. Uczniowie po długim jeszcze czasie doskonale pamiętają fakty, nazwiska i wydarzenia z biografii twórcy. Oczywiście filmy nie są wiarygodnym źródłem informacji, ale to zadanie spoczywa na nauczycielu, aby wychwycił i wskazał „zakłamania” filmu w stosunku do faktografii. Zresztą ta zabawa w detektywa, pod czujnym okiem nauczyciela, najbardziej podoba się uczniom, którzy często bezlitośnie wyszukują różnice pomiędzy biografią spisaną a sfilmowaną. Film okazuje się doskonałym narzędziem pobudzenia wyobraźni ucznia, zmobilizowania do pracy i aktywności na lekcji. Jest jedną z tych form, które mobilizują zwłaszcza uczniów słabych bądź biernych na długi czas do wyłożonej pracy nad często żmudnym materiałem

biograficznym. Po projekcji filmu uczniowie nie tylko zajmują się jego treścią, ale także analizują warsztat reżysera, wybór scen, dostrzegają nacisk reżyserski kładziony na plastyczność ujęć, doskonałość scenografii, strojów, ujęć, oświetlenia. Uczeń dostrzega, że reżyser staje się w filmie twórcą, artystą tworzącym dzieło sztuki. Film jako narzędzie pracy doskonale różnicuje stopień trudności: uczniowie zdolni oprócz treści, dokonują pełnej analizy filmu; uczniowie słabi porzeczają na poziomie treści, ale dzięki obejrzeniu filmu doskonale przyswajają sobie biografię twórców.

Wszystkie omówione powyżej teksty kultury zostały starannie wybrane w toku wieloletniej pracy nie tylko jako nauczyciela historii sztuki, ale też języka polskiego i wiedzy o kulturze. Stanowią one świadomy zestaw tekstów kultury, których zadaniem jest nie tylko poszerzenie wiadomości ucznia, ale również wykształcenie świadomego odbiorcy kultury, potrafiącego dokonać krytycznej analizy i interpretacji tekstów.

III.2. Formy pracy

III.2.1. Praca z zespołem klasowym

Praca z zespołem klasowym jest formą równoczesnej pracy wszystkich uczniów. Nie może być stosowana przez całą jednostkę lekcyjną, gdyż powoduje spadek zainteresowania uczniów słabszych, biernych. Taka metoda pracy sprawdza się na początku lekcji, gdy nauczyciel prowadzi z uczniami 5-10 minutowe powtórzenie wiadomości z lekcji poprzednich i stosuje metodę burzy mózgów, zmusza uczniów do mobilizacji i zawsze nauczyciel kończy taką pracę wystawieniem oceny z aktywności. Praca z zespołem sprawdza się na lekcjach powtórzeniowych, w trakcie dyskusji oraz jako wprowadzenie do nowej partii materiału w trakcie wykładu, czy pogadanki pouczającej.

III.2.2. Praca w grupach

Praca w grupach uczy współpracy i odpowiedzialności. Może być zadana jako praca w parach, wtedy uczniowie wspierają się wzajemnie w rozwiązywaniu problemu, bądź z liderem grupy, który rozdziela zadania i kontroluje pracę każdego z uczniów. Ważna w takiej formie pracy jest uwaga nauczyciela, gdyż praca w grupach wśród uczniów biernych prowadzi do rozluźnienia dyscypliny pracy.

III.2.3. Praca indywidualna

Praca indywidualna sprawdza się w trakcie utrwalania materiału, uczeń samodzielnie wybiera formę nauki. Pracę indywidualną można stosować w celu rozróżnienia poziomu trudności zadań dla uczniów zdolnych i słabych. Daje ona możliwość dostosowania tempa pracy do możliwości ucznia, indywidualnego ocenienia go i samodzielnego zmierzenia się ucznia z problemami.

III.3. Strategie nauczania

Strategia nauczania jest pojęciem szerszym niż metoda. Obejmuje nie tylko metody nauczania przez nauczyciela, lecz akcentuje proces uczenia się ucznia, traktuje całościowo proces kształcenia. Warto o nich pamiętać, przystępując do tworzenia scenariusza każdej z lekcji.

III.3.1. Edukacja rówieśnicza uwzględnia fakt, wart wykorzystania na lekcjach, iż młodzież uczy się więcej od swoich rówieśników, niż od dorosłych.

III.3.2. Nauka przez doświadczenie podkreśla, że najlepiej uczymy się na własnych błędach i sukcesach zdobytych w działaniu (zapamiętujemy własne sukcesy i dobrze wyciągamy z nich wnioski).

III.3.3. Edukacja konstruktywistyczna wskazuje, że informacje nie tyle przyswajamy, lecz automatycznie przetwarzamy, reinterpretujemy i konstruujemy swoją własną wiedzę.

III.3.4. Nauczanie wielozmysłowe akcentuje silniejsze działanie u różnych osób różnych zmysłów i podział na: wzrokowców, słuchowców, ruchowców (kinetyków). Dlatego zmiana form i metod pracy daje szansę wykazania się uczniów z danej grupy.

III.3.5. Nauczanie wielointeligentne określa, że dominują w nas różne rodzaje uzdolnień (inteligencji): ruchowa, wizualno-przestrzenna, matematyczno-logiczna, intrapersonalna, interpersonalna, muzyczna, językowa, przyrodnicza.

III.4. Metody pracy

Każdy nauczyciel z praktyki szkolnej dobrze zna piramidę wiedzy, która określa, że z wiedzy dostarczonej na lekcji pozostaje:

- 5% przez wykład
- 10% przez czytanie
- 20% przez patrzenie
- 70% przez odgrywanie ról
- 90% przez uczenie innych

Stosowanie metod aktywizujących proces uczenia się to podstawowy wymóg nowoczesnej metodyki nauczania. Przy doborze metod organizowania procesu uczenia należy pamiętać o różnorodności stylów uczenia się, myślenia i osobowości uczniów. Jeśli pracujemy stale określoną, tą samą metodą – stawiamy w sytuacji uprzywilejowanej określonych uczniów, dyskryminując tych, którzy mają inny styl myślenia i preferencję, co do stylu uczenia się. Każda metoda może być realizowana jako aktywizująca bądź nie, wszystko zależy od zachowania nauczyciela, który może wyzwolić określone reakcje ucznia.

Metody pracy najczęściej stosowane na lekcjach historii sztuki:

III.4.1. Analiza dzieła sztuki

Jest podstawowym narzędziem pracy historyka sztuki. Polega na początkowym opisie dzieła, odczytaniu formy, by na końcu doprowadzić do interpretacji treści. Z powodu wielości dzieł sztuki koniecznych do analizy na lekcjach historii sztuki, metoda analizy wymaga łączenia z innymi metodami. Wśród analizy dzieła sztuki wyróżnia się: analizę dzieła malarskiego, analizę dzieła rzeźbiarskiego i analizę dzieła architektonicznego. Aby uczeń był w stanie sprostać takiemu zadaniu, niezbędne jest przygotowanie warsztatu pracy, tj. zapoznanie ucznia z terminami służącymi do analizy. Nauczyciel przygotowuje dla uczniów schemat analizy każdego z określonych dzieł sztuki (w załączniku). Po pierwszych wspólnych, prowadzonych pod kontrolą nauczyciela analizach, uczniowie chętnie podejmują się takiego zadania indywidualnie, w parach bądź w grupach (np. stosując łącznie metodę śnieżnej kuli). Analiza dzieła sztuki może być połączona z interpretacją, zmierzając do określenia cech twórczości danego artysty, wykazywać oryginalność bądź przeciwnie – przynależność stylistyczną dzieła. Dodatkowo doskonałym narzędziem przygotowującym ucznia do egzaminu maturalnego jest stosowanie metody analizy porównawczej dzieł. Metoda ta jest stosowana przy pracy z arkuszami maturalnymi, w lekcjach wprowadzających do epok, w celu wskazania przede wszystkim różnic, przy jednocześnie kompozycyjnych bądź tematycznych powiązaniach.

III.4.2. Analiza tekstu źródłowego

Analiza tekstu źródłowego dotyczy w przypadku historii sztuki przede wszystkim analizy wypowiedzi pisarzy, artystów, filozofów i krytyków o sztuce. Powiązana jest ściśle z analizą dzieła sztuki, często uzasadnia wnioski wynikające właśnie z analizy dzieła. Zadaniem analizy tekstu źródłowego na lekcjach historii sztuki jest zaprezentowanie uczniom różnych postaw wobec sztuki, charakterystycznych dla epok, bądź stojących do nich w opozycji. Wielokrotnie analizowane teksty wzbudzają w uczniach żywe reakcje akceptacji lub sprzeciwu i są dobrym powodem formułowania przez uczniów własnych sądów.

Dodatkowym elementem kształtującym osobowość ucznia w trakcie analizy tekstów źródłowych jest kontakt z dziełem literackim, filmowym lub słuchowym (omówione powyżej środki dydaktyczne). Uczeń kształtuje swój gust, ocenia, określa, co mu się podoba, a co nie, rozwija krytyczne myślenie i uwrażliwia się na analizę rzeczywistości. Potrafi dostrzec korelację pomiędzy sztukami, uczy się definiować piękno. Atutem metod analizujących jest wzbogacanie własnego warsztatu pracy, kształtowanie stylu i języka wypowiedzi.

III.4.3. Portfolio

Portfolio, czyli teczka jest narzędziem niezbędnym do rzetelnego przygotowania ucznia do egzaminów wewnętrznych i zewnętrznych. W trakcie czteroletniej nauki uczeń zobowiązany jest gromadzić i systematyzować materiały na temat sztuki. Wielokrotnie, oprócz materiałów dostarczonych przez nauczyciela, uczeń zmuszony jest tworzyć własne materiały, notatki np. o biografii artysty w oparciu o słuchowisko. Uczeń przy tworzeniu portfolio bierze największą odpowiedzialność za przygotowanie się sprawdzianu, a ocena zdobyta jest świadectwem pracy włożonej w portfolio. Metoda uczy samodzielności, odpowiedzialności, systematyczności i jest doskonałym narzędziem powtarzania partii materiału przez ucznia. Metoda ta najlepiej sprawdza się w pracy z uczniami zdolnymi, którzy

chętnie zgromadzą materiały wykraczające poza poziom obowiązkowy (przygotowując się np. do konkursów czy olimpiady).

III.4.4. Myślenie obrazami

Jest metodą pokrewną z analizą dzieła sztuki, uwzględnia jednak tylko niektóre partie analizy, powiązane z rozwiązaniem postawionego problemu. Myślenie obrazami często następuje po analizie dzieła sztuki i jest pytaniem o treść dzieła, którą to uczniowie muszą odnaleźć, wyjaśnić, zinterpretować w toku pracy samodzielnej, ze słownikami symboli, często pod kontrolą nauczyciela i w toku zadawanych przez niego pytań. Metoda ta skupia się na jednym problemie, nie jest całościową analizą i interpretacją dzieła. Uczniowie poszukują, prezentują różne rozwiązania i własne sądy. Jest kolejną z metod uczących wyszukania i selekcji materiału, krytycznego myślenia, pobudzającymi ucznia do aktywności

III.4.5. Mapa mentalna (słoneczko)

To bardzo popularna metoda sprawdzająca się w każdym z przedmiotów. Schemat „słoneczka” często jest wprowadzeniem do lekcji, nasuwa pierwsze skojarzenia, które w toku lekcji będą uzupełniane, definiowane czy korygowane. Mapa myśli jest doskonałą metodą do stosowania na lekcjach powtórzeniowych (patrz sporządzanie notatek przez ucznia), połączoną ze wzrokowym zapamiętywaniem ucznia i porządkowaniem, systematyzowaniem wiadomości.

III.4.6. Linia czasu

Jest metodą porządkującą, świetnie sprawdzającą się na zajęciach nie tylko historii sztuki, ale i historii czy języka polskiego. Tworzy powiązania między epokami, wskazuje zależności epok, tendencji, stylów i kierunków, zauważa naprzemienność cech stylistycznych epok. Jest doskonałym narzędziem w uporządkowaniu wiedzy ucznia o wydarzeniach w biografii twórcy, kolejności tworzonych dzieł i zleceńodawcach tychże. Może wskazywać występowanie w określonym czasie technik plastycznych, określać momenty przełomowe. W połączeniu z portfolio i mapą myśli jest metodą nie tyle pracy ucznia, co uczenia się, zdobywania wiedzy.

III.4.7. Burza mózgów

Jest jedną z metod tradycyjnej dyskusji, pozwala jednak na większą swobodę wypowiedzi, „rzucanie pomysłów”. Zadaniem nauczyciela (moderatora) jest po wstępnej fazie, przy pomocy pytań, weryfikacja pomysłów i doprowadzenie do wspólnego rozwiązania problemu. Daje uczniom możliwość wyrażenia samodzielnych sądów, jako jedna z niewielu samoczynnie aktywuje uczniów słabych lub biernych, pobudza wyobraźnię uczniowską. Sprawdza się jako wprowadzenie do następujących w toku lekcji trudnych, czy nużących zagadnień.

III.4.8. Projekt

Jest metodą trudną, gdyż samodzielnie wykonywaną przez ucznia. Zadaniem nauczyciela jest określenie problemu, sprawowanie opieki merytorycznej, często stosuje się metodę projektu z połączeniu z pracą w parach. Wymaga od ucznia samodzielnego wyboru materiału, ustalenia jego zgodności z powierzonym zadaniem, zestawieniem materiału i zaprezentowanie go. Jako metoda aktywizująca nadaje się do połączenia z metodami tradycyjnymi, stanowi samodzielne przygotowanie się ucznia do lekcji, zadanie domowe i podlega ocenie. Na lekcjach historii sztuki występuje często w powiązaniu z wyszukiwaniem informacji na temat danego zabytku, czy przedstawieniem biografii twórcy.

III.4.9. Pogadanka pouczająca

Stosowana jest wielokrotnie jako wprowadzenie do lekcji, naprzemiennie z wykładem. Zaletą pogadanki pouczającej jest nie tylko tradycyjne podzielenie się nauczyciela wiedzą z uczniami, ale też możliwość zabrania głosu przez uczniów i zadawania pytań przez nauczyciela w trakcie pogadanki. Jest powtórzeniem materiału z lekcji poprzedniej, łączy lekcje i wyznacza ciągłość wiedzy zdobytej przez uczniów. Uczniowie po kilkuminutowej pogadance systematyzują materiał zdobyty na lekcjach poprzednich i są gotowi na gruncie tego, do poszerzenia wiedzy. Metoda ta jest kolejną z metod zmuszających ucznia do stawiania pytań, „drażnienia”, krytycyzmu, „rozwiązywania” ewentualnych wątpliwości.

III.4.10. Studium przypadku

Jest metodą wyjątkową i rzadziej stosowaną, jest bowiem analizą konkretnego przypadku, wydarzenia i prowadzi do wyciągania wniosków, porównań, uogólnień. Nie powinna być stosowana jako wprowadzenie nowej partii materiału, ale raczej jako podsumowanie, zamknięcie działu. Na lekcjach historii sztuki stosowana jest w trakcie omawiania biografii artystów. Uczniowie zajmują się konkretnym wydarzeniem w biografii twórcy, analizują przyczyny postępowania, zależności, wpływy i konsekwencje wynikające z działań artysty. Łączą analizę biografii z twórczością, zauważają wpływ wydarzeń w życiu twórcy na wygląd i wymowę dzieła, dostrzegają wydarzenia przełomowe.

III.4.11. Metoda Z-W-I

Technika ta sprawdza się podczas oceny wyboru rozwiązania, pomysłu z listy wielu możliwości. Jest metodą stosowaną na lekcjach omawiających sztukę najnowszą. Uczniowie oceniają pod kątem Zalet (Z), Wad (W) i tego, co Interesujące (I) pomysły, idee sztuki współczesnej. Uczeń próbuje zmierzyć się z definicją sztuki współczesnej i wpisuje się w debatę na temat sztuki, wyrabia własne zdanie, krytycznie ocenia pomysły twórcze artystów współczesnych. Przy okazji „oswaja” sztukę niezrozumiałą dla przeciętnego odbiorcy.

III.4.12. Wykład, mini wykład

Jak początkowo zaznaczyłam, to od nauczyciela zależy, czy wykorzystana na lekcji metoda będzie aktywizująca. Wykład należy do metod tradycyjnych (wskazane 5% wiedzy pozostającej po wykładzie nauczyciela w pamięci ucznia), jednak w wersji „mini”, która będzie tylko wprowadzeniem do innych metod może zaktywizować, zaintrygować ucznia i pobudzić do działania. Zadaniem nauczyciela w trakcie wykładu, oprócz atrakcyjnej formy podania wiadomości, jest zawarcie w nim informacji elektryzującej. Mając do czynienia na lekcjach historii sztuki z biografiami artystów nietuzinkowych, ogromem wydarzeń przełomowych, fascynujących można niczym Dan Brown wskazywać fakty niebywale, ciekawostki i budować wokół tego informację szerszą. Niech taki wykład stanie się dla ucznia przykładem, jak o sztuce można opowiadać ciekawie i wykorzystując bogactwo terminologiczne z zakresu historii sztuki.

Wybrane metody i strategie nauczania historii sztuki omówione i zaprezentowane powyżej, zostały sformułowane w oparciu o materiały z warsztatów metodycznych w Piasecznie, przeprowadzonych przez mgr. Wojciecha Radziwiłowicza, trenera-konsultanta w dziedzinie kreatywności, w dniach 11-13.12.2009.

III.5. Dostosowanie procesu nauczania do potrzeb i możliwości uczniów

III.5.1. Praca z uczniem słabym

Uczeń słaby to uczeń, który pomimo wkładanego wysiłku nie odnosi sukcesów szkolnych, często uczeń z dysfunkcjami i orzeczeniem z poradni psychologiczno-pedagogicznej. O szkolnym sukcesie takiego ucznia decyduje przede wszystkim opieka, jaką roztoczy nad nim pedagog, wychowawca i nauczyciel uczący przedmiotu z ramienia szkoły oraz współpraca z poradnią psychologiczno-pedagogiczną oraz współpraca szkoły z rodzicami. Sukcesem takiego ucznia będzie dostateczne opanowanie treści nauczania, zaliczenia semestru bez konieczności poprawiania go. Ważnym czynnikiem w nauce takiego ucznia jest systematyczność w podejmowaniu zadań przez nauczyciela, ciągły monitoring postępów dydaktycznych.

Przyczyny niepowodzeń w nauce mogą oczywiście być różne, nie zawsze oznaczają obniżoną sprawność intelektualną. Powodów niepowodzeń szkolnych uczniów jest tyle, ilu jest samych uczniów. Są to często problemy rodzinne, szkolne, koleżeńskie, wiele z nich ma charakter chwilowy. Wielokrotnie zdarza się, że uczeń nie sprawiający problemów w nauce, zaczyna je mieć. Ważna jest wtedy szybka reakcja nauczyciela, poinformowanie o problemie wychowawcy, rozmowa z uczniem i jego rodzicami. Wymagania wobec ucznia należy indywidualizować, dostosowywać formy i metody pracy do możliwości ucznia, treści kształcenia realizować na poziomie koniecznym i podstawowym, lecz jednocześnie sygnalizować uczniowi możliwość osiągnięcia poziomu rozszerzonego i motywować go do takich działań, zapewnić poczucie bezpieczeństwa i wsparcia, również ze strony rówieśników, kolegów z klasy. Oceniając ucznia słabego należy wziąć pod uwagę wysiłek wkładany w osiągnięcie celów, motywować ucznia do poprawy osiągnięć. Zawsze należy pamiętać, że oprócz wymagań, jakie stawia młodzieży nauczyciel, ma on za zadanie wychowywać i sprawować opiekę nad młodym człowiekiem w bardzo trudnym okresie życia.

III.5.2. Praca z uczniem zdolnym

Kształcenie ucznia zdolnego jest wyjątkowym zadaniem edukacyjnym dla nauczyciela. Warunkuje konieczność indywidualizowania pracy z uczniem, a jednocześnie motywowania, zachęcania do pracy bez wywołania wrażenia wyścigu. Uczniowie zdolni to tacy, którzy szybko zapamiętują, są ciekawi, zadają pytania, weryfikują wiedzę zdobytą na lekcji z szeroką wiedzą pozaszkolną, są krytyczni, mają pasję, zainteresowania, często dystans do świata i poczucie humoru. Zadaniem nauczyciela jest zapewnienie uczniowi zdobycia wiedzy na poziomie rozszerzonym z możliwością dopełnienia jej lekturą dodatkową. Uczniowie zdolni chętnie biorą udział w konkursach, olimpiadach przedmiotowych, pełnią funkcję lidera, nawet asystenta nauczyciela. Wykonują zadania dodatkowe, podejmują się zadań na ocenę celującą. Wielokrotnie łączą zainteresowanie przedmiotem z późniejszym wyborem studiów. Spełniają wielokrotnie marzenie nauczyciela o uczniu idealnym, a praca z nimi jest źródłem satysfakcji pedagogicznej.

III.5.3. Praca z uczniem sprawującym problemy wychowawcze

Uczeń sprawujący problemy wychowawcze to uczeń mający wielokrotnie problemy osobiste. Skomplikowana sytuacja rodzinna, finansowa, problemy z uzależnieniami, brak dyscypliny, wychowania, duża absencja na lekcjach i inne powody wielokrotnie warunkują pracę z tego typu uczniem. Zadaniem nauczyciela nie jest oczywiście pobłażanie wynikające ze świadomości problemów ucznia, lecz konsekwentna postawa nieakceptowania pewnych zachowań przez nauczyciela. Ważną cechą w pracy z uczniem sprawującym problemy wychowawcze jest spokój i konsekwencja działań, unikanie sytuacji konfliktowych, w których uczeń chce nauczyciela sprowokować do wyrażenia negatywnych emocji. Współpraca z uczniem polega na przestrzeganiu ustalonych reguł, wydawaniu poleceń czytelnych, sprawiedliwych i krótkich. Zdarzyć może się i tak, że uczeń sprawiający problemy wychowawcze to nie uczeń słaby, ale utalentowany, zbuntowany wobec otoczenia. Często wskazanie mocnych stron ucznia, drobna pochwała, powodują zmianę nastawienia ucznia względem przedmiotu, nauczyciela czy szkoły.

IV. Treści kształcenia w programie nauczania historii sztuki dla IV etapu edukacyjnego, poziom rozszerzony

L.P.	Temat	Liczba godzin	Treści	Cele kształcenia i wychowania. Planowane osiągnięcia uczniów. Po lekcji uczeń:	Metody	Środki dydaktyczne wykorzystywane podczas lekcji	Wymagania szczegółowe podstawy programowej
1-2	Wstęp do sztuki	2	1. Wprowadzenie pojęć związanych z historią sztuki: sztuka, artysta, dzieło, historia sztuki, piękno, gust, styl 2. Podział dziejów sztuki, ogólny: prehistoria, starożytność, średniowiecze, nowożytność, nowoczesność, współczesność i podział szczegółowy 3. Nauki pomocnicze historii sztuki: ikonografia i ikonologia	- zna pojęcia związane ze sztuką, potrafi je definiować; - potrafi ogólnie i w szczegółach podzielić dzieje sztuki; - zna nauki pomocnicze historii sztuki; - zauważa współzależność ikonografii i ikonologii; - potrafi odnieść je do opisu, analizy i interpretacji dzieła sztuki	Dyskusja, opowiadanie, zadanie domowe, rozmowa pouczająca, praca z materiałem ilustracyjnym	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1; - <i>Słownik terminologiczny sztuk pięknych</i> - Alexandre Cabanel <i>Narodziny Wenus</i>	1.1 1.10
3-5	Sztuki plastyczne i techniki plastyczne	3	1. Podział sztuk plastycznych: malarstwo, grafika, rzeźba, architektura, rzemiosło artystyczne 2. Podział technik malarskich i graficznych 3. Funkcje dzieła sztuki	-potrafi zdefiniować poszczególne sztuki plastyczne; - wskazuje i rozróżnia funkcje dzieła sztuki; - potrafi wskazać dominujące w dziele funkcje i określić jej wpływ na wygląd dzieła -określa cechy technik malarskich i graficznych; -zna czas powstania poszczególnych technik i okresy największej ich popularności; -potrafi rozpoznać dzieła zaprezentowane na lekcji i przypisać im właściwe techniki	Dyskusja, mini wykład, zadanie domowe, karta pracy ucznia, rozmowa pouczająca, praca z materiałem ilustracyjnym	- karta pracy ucznia <i>Funkcje sztuki</i> (portal scholaris.pl) - Prezentacja multimedialna <i>Rzeźba. Przegląd problematyki</i> (portal Scholaris.pl) - Prezentacja multimedialna <i>Techniki malarskie</i> (portal Scholaris.pl) - zdjęcia, tabela <i>Dziedziny rzemiosła artystycznego</i> (portal scholaris.pl) - Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1; - <i>Słownik terminologiczny sztuk pięknych</i> - <i>Techniki wielkich mistrzów malarstwa</i> - <i>Nike zawiązująca sandały</i> ; - <i>Dyskobol</i> ; - malarstwo enkaustyczne z El Fajum; - Giotto, fresk <i>Boże Narodzenie z</i>	1.1 1.8 1.9 1.10 1.12

						kaplicy w kościele Santa Maria dell' Arena w Padwie; - Duccio de Buoninsegna Madonna z Dzieciątkiem, Święty Dominik i Święta Aurea - mozaiki z bazyliki San Apollinare Nuovo; - witraże kaplicy Sainte Chapelle w Paryżu; - Leonardo da Vinci Madonna w grocie; - Vincent van Gogh, Krzesło z fajką; - Albrecht Dürer Czterech jeźdźców Apokalipsy, Rycerz, Śmierć i Diabeł; - Francisci Goya y Lucientes Gdy rozum śpi, budzą się upiory	
6-8	Opis i analiza malarskiego dzieła sztuki. Michelangelo Caravaggio Złożenie do grobu	3	1. Opis, analiza malarskiego dzieła sztuki 2. Wprowadzenie terminów związanych z analizą dzieła malarskiego 3. Podstawowe pojęcia historii sztuki Heinricha Wölfflina	- potrafi opisać, analizować malarskie dzieło sztuki; - rozpoznaje w dziele temat i potrafi wskazać jego źródło ikonograficzne; - identyfikuje analizowane dzieło pod względem przynależności stylistycznej; - zna 5 par pojęć charakteryzujących cechy form przedstawienia artystycznego: linearyzm – malarskość, płaszczyzna – głębia, forma zamknięta – forma otwarta, wielość – jedność, jasność – niejasność;	Rozmowa pouczająca, samodzielna analiza dzieła sztuki, dyskusja, praca w parach, praca z materiałem ilustracyjnym	- opracowana przez nauczyciela analiza malarskiego dzieła sztuki, ksero; - strona internetowa: http://library.thinkquest.org/20868/pol/aa/text2.htm Oracle Think Qest EDUCATION FOUNDATION; - Michelangelo Merisi da Caravaggio Złożenie do grobu	1.10 2.2 2.5 3.1
9	Sprawdzian	1					2.3
10-11	Sztuka prehistoryczna	2	1. Warunki rozwoju sztuki 2. Chronologia sztuki prehistorycznej i jej okresy 3. Omówienie najważniejszych zabytków i określenie ich funkcji 4. Wskazanie techniki	- potrafi zdefiniować pojęcia: ochra, idol, megalit, menhir, kromlech, ornament, motyw - określa, kto to jest artysta w sztuce prehistorycznej; - opisuje warsztat prehistorycznego	Praca z tekstem, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca, wspólna analiza dzieła sztuki,	- Barbara Osińska Sztuka i czas, tom 1 - Słownik terminologiczny sztuk pięknych - Wenus z Willendorfu; - malowidła naskalne z Lascaux, Altamiry i Sahary	1.1 1.3 1.6 1.10 1.12 2.1

			wykonania zabytków 5. Opis architektury prehistorycznej i jej funkcji	„artysty” tworzącego malarstwo naskalne; - wskazuje funkcje malowideł jaskiniowych, drobnej rzeźby oraz architektury monumentalnej; - zauważa rozwój dekoracji w ceramice	dyskusja	- <i>Krąg megalityczny w Stonehenge</i> ; - zabudowa Biskupina - przykłady naczyń neolitycznych	2.5 3.1
12-13	Sztuka Mezopotamii	2	1. Warunki geograficzne, plemienne terenów Mezopotamii 2. XIX-wieczne „wykopaliska archeologiczne” na terenach Mezopotamii 3. Współczesna historia terenów dawnej Mezopotamii 4. Rozwój miast-państw, znaczenie zyguratu, wygląd budowli i jej funkcja 5. Opis i analiza poszczególnych zabytków sztuki, omówienie kanonu przedstawienia postaci w sztuce mezopotamskiej	- zna historię i warunki rozwoju kultur wielu plemion na terenach Mezopotamii - definiuje pojęcia: kanon, zygurat, stela, pieczęć cylindryczna, Lamassu, tetramorfos - umie opisać wygląd i funkcję zyguratu - opisuje specyfikę rzeźby (stela, rzeźba portretowa, relief) oraz występujący w niej kanon postaci; - analizuje architekturę Mezopotamii; - umie krytycznie ocenić działalność Europejczyków w XIX i XX wieku na terenach dawnej Mezopotamii	Praca z tekstem, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca, dyskusja, wspólna analiza dzieła sztuki, praca z mapą	- <i>Sztuka świata</i> , tom. 1 - E. H. Gombrich, <i>O sztuce</i> - mapa Mezopotamii; - <i>Zygurat z Ur</i> ; - <i>Sztandar z Ur</i> ; - <i>Lamassu</i> - reliefy z <i>Palacu Assurbanipala w Niniwie</i> ; - <i>Brązowa głowa władcy Naramsina</i> ; - <i>Brama Isztar w Babilonie</i> ; - <i>Posążek Gudei</i> ; - <i>Stela z kodeksem Hammurabiego</i> ;; - <i>Stela Naramsina</i> ; - pieczęć cylindryczna; - <i>Pałac w Persepolis</i>	1.1 1.2 1.3 1.6 1.7 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 3.1
14-17	Sztuka Egiptu	4	1. Warunki rozwoju sztuki, wpływ warunków geograficznych, religii i ustroju na sztukę 2. Podział dzieł Egiptu 3. Wyróżnienie sztuki sakralnej i sepulkralnej 4. Analiza poszczególnych zabytków, rozwój form architektury sepulkralnej i schemat świątyni egipskiej, wprowadzenie elementów konstrukcyjnych; filar, kolumna 4. Opis i analiza barwnego	- określa warunki rozwoju sztuki; - potrafi zdefiniować pojęcia: sztuka sakralna, sztuka sepulkralna, mastaba, piramida, filar, kolumna - analizuje dzieło architektoniczne: mastaba, piramida schodkowa, piramida właściwa, świątynia egipska - analizuje dzieło malarskie, wskazuje kanon postaci - dokonuje analizy porównawczej reliefu ze steli Asurnasirapli II z Asyrii z egipskim reliefem Nofera z Giza - analizuje dzieło rzeźbiarskie: Triada Mykerinosa, wskazuje kanon postaci	Myślenie obrazami, praca z tekstem, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca, dyskusja, wspólna analiza dzieła sztuki, praca z mapą	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - <i>Słownik terminologiczny sztuk pięknych</i> - <i>Sztuka świata</i> , tom. 1 - <i>Świątynia Ramzesa II w Abu Simbel</i> - <i>Świątynia Horusa w Edfu</i> - schemat mastaby - <i>Piramida schodkowa Dżesera w Sakkarze</i> - <i>Piramidy Cheopsa, Chefrena, Mykerinosa w Gizie</i> - <i>Sfinks w Gizie</i> - <i>Triada Mykerinosa</i> (3 wersje) - <i>Mykerinos z małżonką</i>	1.1 1.2 1.3 1.6 1.7 1.10 1.12 2.1 3.1

			reliefu, wskazanie kanonu postaci w sztuce egipskiej 5. Analiza dzieła rzeźbiarskiego, wskazanie kanonu postaci w rzeźbie pełnej 6. Specyfika sztuki za panowania Echnatona	- dostrzega zależność pomiędzy wyglądem dzieła a jego funkcją; - zauważa odejście od obowiązującego kanonu w sztuce za panowania faraona Echnatona		- Skryba z Sakkary - fresk z kaplicy grobowej Nebamuna Uczta - fresk z kaplicy grobowej Polowanie na ptaki - barwny relief Stela księżniczki Nefertiabet - relief Nofera z Giza - Paleta Narmera - Popiersie Nefretete - relief Faraona Echnatona z rodziną - opracowana przez nauczyciela analiza rzeźbiarskiego dzieła sztuki, ksero	
18	Sprawdzian	1					2.3
19-20	Sztuka świata egejskiego	2	1. Wpływ kultury Krety i Myken na kulturę Grecji 2. Opis zabytków Krety i Myken	- analizuje zabudowę pałacu w Knossos - zna zabytki sztuki świata egejskiego - opisuje malowidła z pałacu w Knossos - definiuje pojęcia: megaron, tolos	Praca z tekstem, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca, dyskusja, wspólny opis dzieła sztuki	- Barbara Osińska Sztuka i czas , tom 1 - Sztuka świata , tom. 2 - Słownik terminologiczny sztuk pięknych - Paryżanka – malowidło z Knossos - Księżę wśród lilii – malowidło z Knossos - zabudowa Pałacu w Knossos - waza minojska w tzw. stylu morskim - tzw. Maska Agamemnona z Myken - Brama Lwów w Mykenach	1.1 1.3 1.7 1.10 2.1
21	Warunki rozwoju sztuki w Grecji. Poglądy estetyczne Greków	1	1. Warunki geograficzne, klimatyczne, polityczne wpływające na rozwój kultury w Grecji 2. Podział dzieł Grecji na okresy i ich cechy w sztuce 3. Religia, estetyka, filozofia Greków 4. Pozycja społeczna artysty w Grecji	- zna warunki rozwoju sztuki w Grecji - potrafi wskazać okresy w dziejach Grecji - wie, co to jest estetyka, wskazuje poglądy estetyczne Greków zbudowane na filozofii Platona, Arystotelesa, pitagorejczyków - potrafi opisać pojęcia greckiego kanonu, piękna, ideału - podaje kilka definicji klasycyzmu	Burza mózgów, wykład, rozmowa pouczająca, praca z tekstem, praca z mapą, praca z materiałem ilustracyjnym	- Barbara Osińska Sztuka i czas , tom 1 - Słownik terminologiczny sztuk pięknych - Sztuka świata , tom. 2 - Poliklet Doryforos - Myron Dyskobol - Apollo Belwederski	1.1 1.3 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1 3.2

				-określa grecki ideał człowieka (kalos kai agathos)			
22	Porządki greckie	1	1. Opis porządków: doryckiego, jońskiego i korynckiego. 2. Wskazanie elementów konstrukcyjnych w poszczególnych porządkach 3. Podobieństwa i różnice pomiędzy porządkami	-opisuje porządek dorycki, joński i koryncki -odnajduje w porządkach poszczególne elementy konstrukcyjne -definiuje i potrafi wskazać na ilustracji elementy konstrukcyjne: baza, trzon, kanelury, kapitel, echinus, abakus, belkowanie, architrav, fryz, metopa, tryglif, gzyms (geison), tympanon, woluta, akant	{ortfolio, praca z materiałem ilustracyjnym, analiza elementów konstrukcyjnych dzieła architektonicznego	- Wilfried Koch, Style w architekturze - Barbara Osińska Sztuka i czas , tom 1 - Słownik terminologiczny sztuk pięknych - Sztuka świata , tom. 2 - zdjęcie Ateny – Partenon – Fryz (portal scholaris.pl)	1.1 1.6 1.10 2.1 3.1
23-24	Równowaga pionów i poziomów – architektura sakralna w Grecji	2	1. Typy świątyń greckich 2. Schemat świątyni greckiej 3. Ornamenty greckie 4. Opis świątyni Ateny Partenos 5. Opis świątyni Nike-Apteros 6. Opis Erechtejonu 7. Plan Akropolu ateńskiego 8. Wpływ materiału na wygląd dzieła. Polichromia	-zna typy świątyń greckich: świątynia w antach, świątynia w podwójnych antach, prostylos, amfiprostylos, peripteros, dipteros, tolos, monopteros -definiuje i potrafi wskazać na ilustracji: stereobat, stylobat, kolumnadę, celę, portyk -rozpoznaje ornamenty greckie: meander (i meander swastykowy), kimation, astragal, „biegnący pies”, fryz palmetowy -rozpoznaje elementy konstrukcyjno-dekoracyjne świątyń greckich: akroterion, antefiks, sima, rzygacz -określa wygląd dzieła architektonicznego, równowagę pionów i poziomów, wykorzystanie marmuru i zastosowanie polichromii	Portfolio, praca z materiałem ilustracyjnym, praca z planem budowli, praca z tekstem, rozmowa pouczająca	- zdjęcie Partenon (portal scholaris.pl) - Wilfried Koch, Style w architekturze - Barbara Osińska Sztuka i czas , tom 1 - Słownik terminologiczny sztuk pięknych - Sztuka świata , tom. 2 - plan Akropolu ateńskiego - Partenon (bryła, plan) - Erechtejon (bryła ogólnie i od ganku kariatyd, plan) - zdjęcie Erechtejon (portal scholaris.pl) - Świątynia Nike-Apteros (bryła)	1.1 1.3 1.6 1.7 1.10 3.1
25	Założenie miejskie na przykładzie Pergamonu. Wygląd	1	1. Wygląd Pergamonu 2. Opis Ołtarza pergamońskiego 3. Opis teatru greckiego	-zna plan założenia miejskiego na przykładzie Pergamonu -opisuje plan, bryłę, reliefy z fryzu Ołtarza pergamońskiego -wskazuje funkcję ołtarza	Portfolio, praca z materiałem ilustracyjnym, praca z planem budowli, praca z tekstem,	- Wilfried Koch, Style w architekturze - Barbara Osińska Sztuka i czas , tom 1 - rekonstrukcja założenia miejskiego w Pergamonie - Ołtarz pergamoński (plan, bryła,	1.1 1.6 1.7 1.10 1.12

	teatru greckiego			-opisuje wygląd teatru greckiego -zna terminy: theatron, orchestra, proskenion, skene, parodos	rozmowa pouczająca	reliefy z fryzu) - <i>Teatr w Epidauros</i> (plan i widok ogólny) - zdjęcie Ateny – teatr Dionizosa (portal scholaris.pl)	3.1
26-28	Rzeźba grecka	3	1.Opis i analiza dzieła rzeźbiarskiego 2.Wpływ materiału rzeźbiarskiego na wygląd dzieła 3.Typy przedstawień w rzeźbie okresu archaicznego: kurs i kora 4.Porównanie rzeźby klasycznej V i IV w p.n.e. 5.Ekspresja rzeźby hellenistycznej 6. Rozpoznanie podstawowej ikonografii bogów greckich 7. Określenie funkcji dzieł rzeźbiarskich (ze szczególnym uwzględnieniem kurosów)	-potrafi wskazać typowe cechy rzeźby każdego z okresów -opisuje, analizuje dzieła rzeźbiarskie -zauważa wpływ marmuru, z którego powstawały dzieła na wygląd rzeźby, dostrzega różnicę w dzisiejszym i dawnym oglądzie dzieła (zniszczenia i zanik polichromii) -określa, czym jest: kuros, kora -przeprowadza analizę porównawczą rzeźby egipskiej (<i>Triada Mykerinosa</i>) i rzeźby greckiej okresu archaicznego (<i>Apollo z Tenei</i>) -przeprowadza analizę porównawczą rzeźby okresów archaicznego (<i>Apollo z Tenei</i>) i klasycznego (<i>Doryforos</i> Polikleta) -przeprowadza analizę porównawczą rzeźby okresu klasycznego V w p.n.e. (<i>Doryforos</i> Polikleta) i IV w p.n.e. (<i>Apollo z jaszczurką</i> Praksytelesa) -określa specyfikę rzeźby okresu hellenistycznego: rzeźba grupowa, ekspresja, dynamizm -przyporządkowuje poszczególne dzieła właściwym twórcom	Mapa myśli, praca z materiałem ilustracyjnym, analiza dzieła rzeźbiarskiego, praca z tekstem, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - Jan Parandowski <i>Mitologia</i> - <i>Apollo z Tenei</i> - <i>kora berlińska</i> - <i>Woźnica z Delf</i> - Fidiasz – <i>Atena Partenos</i> (rekonstrukcja), relief z <i>procesją panatenajską</i> - Poliklet <i>Doryforos</i> - Myron <i>Dyskobol</i> - relief <i>Nike zawiązująca sandał</i> - Praksyteles <i>Hermes z małym Dionizosem</i> , <i>Apollo z jaszczurką</i> , <i>Afrodyta z Knidos</i> - Skopas, <i>Bachantka</i> - Lizyp <i>Apoxymenos</i> , <i>Odpoczywający Herakles</i> - <i>Nike z Samotraki</i> - <i>Wenus z Milo</i> - <i>Grupa Laokoona</i> - <i>Apollo Belwederski</i> - <i>Umierający Gall</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 3.1
29	Malarstwo i ceramika grecka	1	1.Style ceramiki greckiej 2. Charakterystyka przedstawień na ceramice i malarstwie ściennym	-rozpoznaje style w ceramice greckiej -zna podstawowe typy waz greckich (krater, czara, amfora)	Praca z materiałem ilustracyjnym, praca z tekstem, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - <i>Słownik terminologiczny sztuk pięknych</i> - przykłady ceramiki greckiej	1.1 1.6 1.8 1.9

			3. Podsumowanie – prezentacja multimedialna			- prezenatcja multimedialna <i>Sztuka starożytnej Grecji</i> (portal.scholaris.pl)	1.10 1.11 1.12 2.4 3.1
30	Sprawdzian	1					2.3
31	Sztuka Etrusków	1	1.Warunki powstania sztuki i wpływ kultury Etrusków na sztukę rzymską 2.Sztuka sepulkralna Etrurii, sarkofagi, urny, tumulusy 3.Sztuka toreutyki 4.Technika <i>buccherro nero</i> 5.Sztuka sakralna: drewniane świątynie etruskie	-zna warunki rozwoju sztuki etruskiej i jej wpływ na sztukę rzymską -opisuje zabytki sztuki sakralnej i sepulkralnej -zauważa oryginalność wizerunków zmarłych na wiekach sarkofagów -definiuje pojęcia: toreutyka, bucchero nero, sarkofag, urna, tumulus, fałszywa kopuła, alabaster, terakota	Linia czasu, praca z materiałem ilustracyjnym, praca z tekstem, praca z mapą, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - <i>Słownik terminologiczny sztuk pięknych</i> - <i>Sarkofag małżonków z Caere</i> - <i>Wilczyca kapitołińska</i>	1.1 1.3 1.8 1.9 1.10 1.12 2.1 2.2
32	Naród zdobywców i inżynierów. Warunki rozwoju sztuki rzymskiej. Urbanistyka Rzymu	1	1.Czynniki historyczne kształtujące sztukę rzymską, podział dzieł. 2.Gloryfikująca funkcja sztuki 3.Czerpanie Rzymian z dorobku Greków 4.Szczegółowy opis założenia urbanistycznego Rzymu 5.Innowacyjność rozwiązań wodno-kanalizacyjnych, akwedukt i Cloaca Maxima	-zna czynniki kształtujące sztukę rzymską, funkcje sztuki -dostrzega wpływ innych kultur na wygląd sztuki rzymskiej -definiuje pojęcie urbanistyki -opisuje wygląd Rzymu -dostrzega rozwiązania konstrukcyjne przy budowie akweduktów, konstrukcyjne wykorzystanie łuków kamiennych	Burza mózgów, praca z tekstem, praca z materiałem ilustracyjnym, praca z mapą, praca z dziełem filmowym, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - <i>Sztuka świata, tom 2</i> - serial TV <i>Rzym</i> , , HBO, seria I, odc. I: <i>Skradziony orzeł</i> , reż. Michael Apted, 2005 - Wilfried Koch, <i>Style w architekturze</i> - rekonstrukcja planu starożytnego Rzymu - rekonstrukcja <i>Forum Romanum</i> - <i>Akwedukt Pont du Gard w Nîmes</i>	1.1 1.3 1.6 1.7 1.10 3.1
33-34	“Pro publico bono”! Budowle użyteczności publicznej oraz typy pomników rzymskich	2	1.Typy budowli rzymskich 2.Opis świątyni rzymskiej 3.Porządki rzymskie w architekturze 4.Ornamentyka rzymska 4.Typy pomników rzymskich 5.Sztuka sepulkralna: sarkofagi, grobowce i katakumby	-zna i opisuje typowe budowle rzymskie: wille patrycjuszy, bazyliki, amfiteatry, teatry, cyrki, łaźnie -opisuje porządki rzymskie w architekturze: kompozytowy i tokański - rozpoznaje ornamenty rzymskie: bukranon, girlanda, fryz kanelurowo-listkowy -analizuje świątynię rzymską na	Portfolio, myślenie obrazami, praca z materiałem ilustracyjnym, analiza dzieła architektonicznego, czytanie planów budowli, praca z tekstem, rozmowa	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - <i>Sztuka świata, tom 2</i> - Wilfried Koch, <i>Style w architekturze</i> - <i>Świątynia Westy</i> w Tivoli - <i>Panteon</i> w Rzymie (bryła, plan, przekrój, fasada i wnętrze) - <i>Koloseum</i> w Rzymie (bryła, plan, elewacja) - <i>Dom Wettiuszów w Pompejach</i>	1.1 1.3 1.5 1.6 1.7 1.10 1.12 2.1 2.4

				przykładach: Panteonu (typ centralny) i Maison Carrée w Nîmes (typ podłużny) -dostrzega nowatorstwo konstrukcyjne Rzymian; zastosowanie łuków i kopuły -zauważa podobieństwa i różnice pomiędzy świątynią grecką i rzymską na planie prostokąta (na przykładach greckiej świątyni Hefajstejon w Atenach i Maison Carrée w Nîmes) -opisuje typy pomników rzymskich: pomnik konny, kolumna, obelisk, łuk triumfalny -potrafi zdefiniować pojęcia: pilaster, kaseton, rozeta, oculus, perystyl, atrium -opisuje wygląd grobowców i katakumb rzymskich	pouczająca	- <i>Circus Maximus w Rzymie</i> - <i>Termy Karakalli w Rzymie</i> - <i>Teatr Marcellusa w Rzymie</i> - <i>Maison Carrée w Nîmes</i> - <i>Łuk Tytusa</i> - <i>Łuk Konstantyna</i> - <i>Kolumna Trajana w Rzymie</i> - zdjęcie <i>Piramida Caiusa Caestiusa</i> (portal.scholaris.pl)	3.1
35	Galeria protoplastów, czyli o rzeźbie rzymskiej	1	1. Analogie i różnice pomiędzy rzeźbą grecką a rzymską 2. Określenie funkcji rzeźby rzymskiej: popiersia, wizerunki władcy jako boga, mówcy i wodza 3. Materiał i technika wykonania dzieła	-dokonuje analizy porównawczej rzeźby greckiej i rzymskiej na przykładach -określa funkcje dzieł rzeźbiarskich w Rzymie -dostrzega wpływ materiału i warsztatu artysty na kształt dzieła	Linia czasu, analiza dzieła rzeźbiarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, praca z tekstem, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i>, tom 1 - <i>Sztuka świata, tom 2</i> - <i>Posąg Aulusa Metellusa</i> - <i>Statua Barberini</i> - <i>Posąg cesarza Augusta z Prima Porta</i> - <i>Posąg Klaudiusza jako Jupitera</i> - <i>Posąg konny Marka Aureliusza</i> - <i>Portret Karakalli</i>	1.1 1.3 1.5 1.7 1.8 1.9 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.5 3.1
36	Rzymski luksus. Kilka słów o mozaice, fresku, gliktyce i	1	1. Omówienie technik malarskich w sztuce Rzymu 2. Gliktyka – sztuka gemm 3. Literactwo rzymskie	-opisuje mozaiki i freski rzymskie na przykładach -zna pojęcia: gliktyka, gemma, kamea, intaglio, kapitała, majuskuła i minuskuła	Studium przypadku, analiza dzieła sztuki, praca z materiałem ilustracyjnym, praca z tekstem, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i>, tom 1 - <i>Sztuka świata, tom 2</i> - mozaika <i>Gołębie</i> z Muzeum Kapitolińskiego - mozaika <i>Maski teatralne</i> z Muzeum Kapitolińskiego	1.1 1.3 1.6 1.7 1.8 1.9

	liternictwie rzymskim					- Dioskourides z Samos Uliczni muzykanci, mozaika z tzw. Willi Cyclerona w Pompejach - fresk z domu w Stabiach Flora zw. Primavera - freski z domu Wettiuszów w Pompejach - antykwa na Łuku Tytusa - Gemma Augustea - Waza Portland	1.10 1.12 2.1 3.1
37	Sprawdzian	1					2.3
38-39	W paszczy lwa. Sztuka wczesnochrześcijańska na terenach rzymskich	2	1.Narodziny chrześcijaństwa 2.Symbolika sztuki wczesnochrześcijańskiej 3.Malarstwo katakumbowe 4.Bazylika wczesnochrześcijańska 5.Analiza bazylik wczesnochrześcijańskich 5.Analogie bazyliki wczesnochrześcijańskiej z architekturą rzymską	-zna warunki rozwoju sztuki wczesnochrześcijańskiej, cechy religii chrześcijańskiej -rozpoznaje symbole chrześcijańskie -opisuje malarstwo katakumbowe -przeprowadza opis i analizę bryły i planu bazyliki wczesnochrześcijańskiej -dostrzega analogie pomiędzy bazyliką rzymską a wczesnochrześcijańską oraz pomiędzy rzymskim domem atrialnym a bazyliką wczesnochrześcijańską -zna cechy bazyliki -rozpoznaje na planie i definiuje pojęcia: nawa, transept, prezbiterium, apsyda, baptysterium, atrium	Mini wykład, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, praca z mapą, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska Sztuka i czas, tom 1 - Wilfried Koch, Style w architekturze - rekonstrukcja i plan wczesnochrześcijańskiej Bazyliki św. Piotra w Rzymie - Bazylika San Paolo fuori le Mura w Rzymie - opracowana przez nauczyciela analiza architektonicznego dzieła sztuki, ksero - malowidła katakumbowe Dobry Pasterz, Abraham ofiarowujący Izaaka - Mauzoleum Santa Constanza w Rzymie (wnętrze i plan) - Dobry Pasterz – mozaika z Mauzoleum Galii Placydii w Rawennie	1.1 1.3 1.6 1.7 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 3.1
40-41	4xM – meczet, minaret, mihrab i maureska, czyli o sztuce Islamu	2	1.Specyfika religii islamskiej i jej wpływ na wygląd sztuki, zakaz przedstawień postaci ludzkiej i innych istot żywych 2.Wygląd meczetu 3.Pałace i grobowce 4.Ornamenty islamskie 5.Łuki, sklepienia i kapitele w	-zna cechy religii islamu -opisuje wygląd meczetu -opisuje wygląd pałacu i grobowca -definiuje pojęcia: meczet, mihrab, minaret, stiuk -rozpoznaje ornamenty islamskie: arabeska, maureska, plecionka, fryz z pismem kuficznym	Pogadanka, praca z tekstem, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, praca z mapą, rozmowa pouczająca	- Wilfried Koch, Style w architekturze - Barbara Osińska Sztuka i czas, tom 1 - Sztuka świata, tom 4 - Wielki Meczet w Kordowie - Pałac w Alhambrze - Mauzoleum Mumine Chatum	1.1 1.3 1.6 1.10 1.12 2.1 3.1

			architekturze islamskiej	-zna zastosowane w architekturze islamu sklepienia, łuki i kapitele -dostrzega wpływ islamu na sztukę Hiszpanii			
42-44	Mozaika kultur. Sztuka Bizancjum	3	1.Wpływ kultury greckiej i rzymskiej na wygląd sztuki Bizancjum 2.Opis i analiza wyglądu najważniejszych kościołów Bizancjum. Kościoły na planie centralnym i podłużnym 3.Mozaika bizantyjska 4.Ikony bizantyjskie	-potrafi określić warunki rozwoju sztuki w Bizancjum -opisuje i analizuje bryłę, wnętrze i plan kościoła Hagia Sophia w Konstantynopolu, wskazuje połączenie planów podłużnego i centralnego tegoż kościoła -zna plany podłużne kościołów Rawenny: San Apollinare in Classe i San Apollinare Nuovo -analizuje bryłę, wnętrze i plan kościoła na planie centralnym San Vitale w Rawennie -zna plan i przekrój kościoła na planie centralnym śś Sergiusza i Bakchusa w Konstantynopolu -dostrzega bizantyjski schemat w bazylice kopułowej św. Marka w Wenecji -opisuje mozaikę, jej lokalizację i tematykę w kościołach Rawenny: San Vitale, San Apollinare in Classe, San Apollinare Nuovo -określa technikę wykonania mozaiki bizantyjskiej -wskazuje specyfikę tworzenia ikon, wykorzystanie techniki temperowej	Studium przypadku, praca z tekstem, karta pracy ucznia, praca z mapą, analiza dzieła architektonicznego, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Wilfried Koch, <i>Style w architekturze</i> - Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - <i>Sztuka świata, tom 3</i> - <i>Andriej Rublow</i> , reż. Andriej Tarkowski, 1969 - <i>Bazylika San Apollinare in Classe w Rawennie</i> (plan, wnętrze, mozaiki) - <i>Bazylika San Apollinare Nuovo w Rawennie</i> (plan, wnętrze, mozaiki) - <i>Kościół śś Sergiusz i Bakchusa w Konstantynopolu</i> - <i>Kościół San Vitale w Rawennie</i> (bryła, plan, wnętrze, mozaiki) - Anthemios z Tralles, Izydor z Miletu – <i>Kościół Hagia Sophia w Konstantynopolu</i> (bryła, wnętrze, przekrój, plan) - <i>Bazylika św. Marka w Wenecji</i> - ikona <i>Matki Boskiej Włodzimierskiej</i> - zdjęcie <i>Ikona Trójca Święta Andrieja Rublowa</i> (portal scholaris.pl) - karta pracy ucznia <i>Ikony. Andriej Rublow – Święta Trójca</i> (portal scholaris.pl)	1.1 1.3 1.4 1.6 1.7 1.8 1.9 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 3.1 3.2
45	Renesans karoliński	1	1.Sztuka za panowania Karola Wielkiego nawiązująca do tradycji kulturalnych antyku	-umie powiązać sztukę za panowania Karola Wielkiego z tradycją kulturalną antyku	Studium przypadku, praca z tekstem, analiza dzieła	- Wilfried Koch, <i>Style w architekturze</i> - Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - <i>Kaplica pałacowa Karola Wielkiego w</i>	1.1 1.3 1.6

			2. Opis i analiza kaplicy pałacowej Karola Wielkiego w Akwizgranie	-opisuje i analizuje kaplicę pałacową Karola Wielkiego w Akwizgranie, znajduje wzór w kościele San Vitale w Rawennie -definiuje pojęcie empora, empora królewska, spolia -zna pojęcie minuskuła karolińska	architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	Akwizgranie	1.7 1.10 1.12 2.1 3.1
46	Sprawdzian	1					2.3
47-48	Model z klocków. Warunki rozwoju architektury romańskiej	2	1.Rozwój architektury romańskiej, jej funkcja i kompozycja 2.Konstrukcja kościoła romańskiego i jego dekoracja 3.Zależność rzeźby od architektury 4.Opis przedstawień na tympanonach portali romańskich	-określa funkcję kościoła w sztuce romańskiej -opisuje wygląd, kompozycję kościoła romańskiego -zna konstrukcję kościoła romańskiego, zastosowanie łuku półkolistego, sklepień kolebkowych, kolebkowych z gurtami, krzyżowych -umie określić czym są: system wiązany, założenie dwuchórowe, kościół orientowany -wie, co to jest: przęsło, gurty, ambit, lizena, fryz arkadowy, blendy arkadowe, tryforium, biforia i triforia, emporia, arkady -opisuje wygląd portalu, wskazuje jego elementy: półkolumny, archiwolty, tympanon -opisuje artykulację ścian kościoła romańskiego -opisuje ornamenty romańskie: maszkaronowy, arkadkowy, z przecinających się arkadek, zoomorficzny, zygzakowy, rolkowy, w rybią łuskę, płytkowy (kafelkowy), diamentowy, sznurowy, dostrzega wykorzystanie ornamentyki antycznej,	Praca z tekstem, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, praca z mapą, rozmowa pouczająca	- Wilfried Koch, <i>Style w architekturze</i> - Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - <i>Kościół św. Michała w Hildesheim</i> - rekonstrukcja <i>Kościola Cluny III</i> - <i>Katedra w Spirze</i> - <i>Kompleks sakralny w Pizie; katedra, baptysterium i campanilla</i> - relief z <i>Ewą z Katedry w Autun</i> - portal w Autun i portal w Moissac	1.1 1.3 1.6 1.7 2.1 2.2 2.5 3.1

				greckiej w dekoracji romańskiej, ornamenty: astragal, meander, plecionkę i z wicią roślinną -opisuje i analizuje kościół św. Michała w Hildesheim -analizuje na podstawie rekonstrukcji kościół w Cluny III -opisuje katedrę w Spirze -opisuje relief przedstawiający Ewę z katedry w Autun -opisuje portal w Autun i portal w Moissac			
49-50	Romanizm w Polsce	2	1.Warunki rozwoju sztuki w Polsce – powstanie państwa polskiego i przyjęcie chrztu 2.Architektoniczne dzieła romanizmu w Polsce 3. Zabytki rzeźby w Polsce	-potrafi określić warunki rozwoju sztuki na ziemiach polskich -opisuje i analizuje polskie zabytki architektoniczne romanizmu: palatium z rotundą na Ostrowie Lednickim, rotundę p.w. Marii Panny na Wawelu, kryptę św. Leonarda na Wawelu, kolegiatę w Tumie od Łęczycą, rotundę św. Prokopa w Strzelnie, kolegiatę w Kruszwicy, kościół św. Andrzeja w Krakowie- definiuje pojęcia; palatium, rotunda	Projekt, praca z tekstem, analiza planów, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Zygmunt Świechowski, <i>Sztuka romańska w Polsce</i> - Wilfried Koch, <i>Style w architekturze</i> - Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - <i>Palatium z rotundą na Ostrowie Lednickim</i> , - <i>Rotunda św. Marii Panny na Wawelu</i> - <i>Krypta św. Leonarda na Wawelu</i> - <i>Kolegiata św. Marii Panny i św. Aleksego w Tumie pod Łęczycą</i> - <i>Rotunda św. Prokopa w Strzelnie</i> - <i>Kolegiata św. Piotra w Kruszwicy</i> - <i>Kościół św. Andrzeja w Krakowie</i> - kolumny z <i>Kościola klasztoru Norbertanek w Strzelnie</i> - tympanon fundacyjny z <i>Kościola św. Prokopa w Strzelnie</i>	1.1 1.3 1.6 1.7 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 3.1
51	Liturgiczne rzemiosło artystyczne	1	1.Toreutyka i zabytki wykonane w tej technice. 2. Techniki zdobienia przedmiotów liturgicznych 3.Techniki malarskie: iluminatorstwo, fresk i tempera	-zna techniki zdobnicze w sztuce romańskiej: toreutykę, niellę, granulację, filigran, trybowanie, emalię -zna romańskie techniki malarskie: iluminatorstwo, fresk i temperę -opisuje zabytki: drzwi kościoła św.	Praca z tekstem, analiza dzieła artystycznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - Zygmunt Świechowski, <i>Sztuka romańska w Polsce</i> - Zbigniew Herbert, <i>Barbarzyńca w ogrodzie</i> - Jacques Le Goff, <i>Kultura</i>	1.1 1.3 1.6 1.7 1.8 1.9

				Michała w Hildesheim, Drzwi Gnieźnieńskie, kielich opactwa w Trzemesznie, czarę srebrną z Włocławka, posadzkę w Wiślicy, tkaninę z Bayeaux, stronę z monogramem z Księgi Kells -definiuje pojęcia: tympanon fundacyjny, bordiura, biblia pauperum, antepedium, predella, mandorla -rozpoznaje świętych po ich atrybutach, zna symbole czterech ewangelistów		<i>średniowiecznej Europy</i> - drzwi z <i>Kościola św. Michała w Hildesheim</i> - <i>Drzwi Gnieźnieńskie</i> - <i>Czara włocławska</i> - <i>Kielich królewski z Trzemeszna</i> - <i>Kielich niellowany i patena z Trzemeszna</i> - posadzka z <i>Kościola św. Marii Panny w Wiślicy</i> - <i>Tkanina z Bayeux</i> - strona z monogramem z <i>Księgi Kells</i>	1.10 1.11 1.12 2.2 2.5 3.2 3.3
52	Sprawdzian	1					2.3
53	Architektura klasztoru i początki gotyku	1	1. Idea wypraw krzyżowych, hiszpańska rekonkwista i odnowa liturgiczna kościoła u podstaw budowy klasztorów 2. Architektura klasztoru, jeszcze romańska, a o konstrukcji już gotyckiej i antykizujących dekoracjach. 3. Architektura cystersów – obowiązujący wzór dla klasztorów.	-analizuje plany kościołów i całych założeń -zna terminy: skryptorium, zakrystia, kapituła, parlatorium, dormitorium, refektarz, nowicjat, infirmeria, wirydarz -dostrzega wpływu fundatorów na wygląd architektury zakonu cystersów -zauważa wpływ poglądów założycieli na wygląd architektury	Studium przypadku, analiza planów, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, analiza tekstów źródłowych (wypowiedzi założycieli)	- Sugeriusz, opat Saint-Denis <i>O tym, czego dokonano pod jego zarządem</i> - Bernard z Clairvaux <i>Apologia skierowana do Wilhelma opata Saint-Thierry</i> -plan idealnego klasztoru na przykładzie Sankt Gallen, rekonstrukcja i model -<i>kościół opacki III w Cluny</i> -<i>bazyliki Ste-Madelaine i Autun w Vézelay</i> -<i>opactwo cysterskie w Fontenay</i>	1.1 1.10 2.1 3.1 3.2
54-55	Strzelistość katedr gotyckich. Architektura Francji, Niemiec i Anglii w stylu gotyckim	2	1. Warunki rozwoju stylu gotyckiego 2. Rozwój architektury gotyckiej, jej funkcja i symbolika 3. Wygląd katedry gotyckiej: bryła, wnętrze, plan, dekoracja 4. Zmiany konstrukcyjne w porównaniu ze stylem romańskim: łuk ostry, sklepienia krzyżowo-żebrowe i jego wariacje, system łuków	-określa funkcję i symbolikę katedry gotyckiej -opisuje i analizuje na przykładach dzieła architektury gotyku -opisuje wygląd fasady katedry gotyckiej -opisuje fasadę katedry gotyckiej i jej elementy -dostrzega innowacje konstrukcyjne gotyku: łuk ostry, sklepienie krzyżowo-żebrowe, system łuków przyporowych	Studium przypadku, praca z tekstem, analiza planów, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, praca z mapą, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i>, tom 1 - Zbigniew Herbert, <i>Barbarzyńca w ogrodzie</i> - Jacques Le Goff, <i>Kultura średniowiecznej Europy</i> - Johan Huizinga, <i>Jesień średniowiecza</i> - Wilfried Koch, <i>Style w architekturze</i> - <i>Katedra Notre Dame w Paryżu</i> - <i>Katedra w Chartres</i> - <i>Katedra w Reims</i> - <i>Katedra w Kolonii</i>	1.1 1.3 1.6 1.7 1.10 1.12 2.1 3.1 3.2 3.3

			przyporowych 5.Elementy konstrukcyjne jako elementy dekoracyjne: wimperga, portal i ażurowość bryły 6.Podsumowanie wiadomości o architekturze średniowiecza – prezenatcja multimedialna	-dokonuje analizy porównawczej katedry niemieckiej św. Elżbiety w Marburgu i katedry Nôtre Dame w Paryżu, zauważa różnice -definiuje pojęcia: ambit, wieniec kaplic, narteks, mistycyzm, wimperga, maswerk, rozeta, zwornik, wspornik, fiala (sterczyna), żabki (czołganki), kwiatony, sygnaturka -rozpoznaje ornamenty gotyckie: ostrołukowy fryz arkadowy, ostrołukowy fryz z krzyżujących się arkadek, wić winorośli, fryz z motywem czteroliści,		- <i>Kaplica Sainte Chapelle w Paryżu</i> - <i>Katedra w Wells</i> - <i>Kaplica King's College w Cambridge</i> - zdjęcie Gotyk – cechy stylu (portal scholaris.pl) - prezenatcja multimedialna <i>Architektura romańska i gotycka Europy</i> (portal scholaris.pl)	
56	Zabytki stylu gotyckiego we Włoszech	1	1.Zabytki architektury włoskiej w stylu gotyckim 2.Specyfika średniowiecza na terenach „barbarzyńskich”	-zna i opisuje gotyckie zabytki włoskie: katedrę w Mediolanie, katedrę w Sienie, Pałac Dożów w Wenecji, Palazzo Vecchio we Florencji	Linia czasu, praca z tekstem, analiza planów, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - Wilfried Koch, <i>Style w architekturze</i> - <i>Katedra w Mediolanie</i> - <i>Katedra w Sienie</i> - <i>Pałac Dożów w Wenecji</i> - <i>Palazzo Vecchio we Florencji</i>	1.1 1.3 1.7 1.10 2.1 3.1
57	Gotyckie w Polsce	1	1.Najważniejsze zabytki stylu gotyckiego w Polsce 2.Specyfika gotyku na terenach polskich 3.Konstrukcyjne zdobycze polskie: system filarowo-skarpowy i sklepienie piastowskie	-zna, opisuje najważniejsze zabytki architektury gotyckiej w Polsce -definiuje, czym jest system filarowo-skarpowy i sklepienie piastowskie	Projekt, praca z tekstem, analiza planów, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - Wilfried Koch, <i>Style w architekturze</i> - <i>Katedra w Gnieźnie</i> - <i>Katedra we Wrocławiu</i> - <i>Kościół Mariacki w Krakowie</i> - <i>Barbakan w Krakowie</i> - <i>Ratusz we Wrocławiu</i> - <i>Kościół Mariacki w Gdańsku</i> - <i>Kościół św. Jakuba w Toruniu</i> - <i>Kolegiata w Wiślicy</i>	1.1 1.3 1.7 1.10 2.1 3.1
58	Nie tylko maszkarony. O rzeźbie	1	1.Typy rzeźby w kościołach: maszkarony, wolno stojąca, krucyfiksy, Piękne Madonny,	-zna, rozpoznaje typy rzeźby gotyckiej -definiuje pojęcie Pięknych Madonn -opisuje i analizuje poliptyk Wita	Myślenie obrazami, praca z tekstem, analiza dzieła	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - <i>Portal królewski w Chartres</i> - grupy: <i>Nawiedzenia i Zwiastowania</i> z	1.1 1.3 1.4

	gotyckiej w Europie		nagrobna, rzeźbione ołtarze 2.Forma i tematyka dzieła Wita Stwosza Ołtarz Mariacki, innowacyjność zabytku 3.Typy nagrobków na przykładach	Stwosza, dostrzega w nim zapowiedź renesansu	rzeźbiarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	Katedry w Reims - rzeźby fundatorów Uty i Eckhardta z Katedry w Naumburgu - Nicolo Pisano – ambona w baptysterium w Pizie - posąg Salomei, księżnej Głogowskiej - Pieta z Lubięża - Piękna Madonna z Wrocławia - Madonna z Krużlowej - Wit Stwosz Ołtarz Mariacki - Wit Stwosz Krucyfiks z kościoła Mariackiego w Krakowie - Wit Stwosz Nagrobek Kazimierza Jagiellończyka - Nagrobek Henryka Probusa - Nagrobek Kazimierza Wielkiego	1.5 1.6 1.7 1.8 1.9 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 3.1
59	Pieta z Awinionu, czyli zamknięty krąg bólu. Techniki malarstwa gotyckiego	1	1.Techniki malarskie gotyku: malarstwo miniaturowe, witraż, fresk, malarstwo sztalugowe (tempera) 2.Opis i analiza Piety z Awinionu	-wskazuje techniki malarskie wykorzystywane w gotyku -opisuje i analizuje dzieło malarskie Pieta z Awinionu, określa świętych po atrybutach -zna i opisuje Poliptyk grudziądzki	Linia czasu, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska Sztuka i czas , tom 1 - Pieta z Awinionu - Pieta z powiatu sieradzkiego - Poliptyk grudziądzki - Św. Anna Samotrzcę ze Strzegomia - Epitafium Wierzbiety z Branic - Oplakiwanie z Chomranic - Ucieczka do Egiptu (Poliptyk Dominikański) - bracia Limburg – cykl kalendarza z Bardzo bogatych Godzinek księcia du Berry	1.1 1.3 1.6 1.7 1.8 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 3.1
60	Sprawdzian	1					2.3
	KLASA II						
61-62	Trecento – czyli protorenesans włoski	2	1.Malarze protorenesansu we Włoszech Cimabue, Duccio, Simone Martini 2.Giotto di Bondone jako	-zna najważniejszych malarzy protorenesansu włoskiego -opisuje wybrane dzieła malarzy protorenesansu	Wykład, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem	- Barbara Osińska Sztuka i czas , tom 1 - Techniki wielkich mistrzów malarstwa - Giovanni Cimabue, Madonna	1.1 1.3 1.4 1.5

			prekursor renesansu 3.Cechy malarstwa Giotto di Bondone	-opisuje i analizuje wybrane dzieła Giotto di Bondone i wskazuje w nich cechy prekursorskie -rozpoznaje tematy, motywy ikonograficzne -potrafi wyjaśnić termin maesta,	ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	tronująca ze św. Franciszkiem, fresk z dolnego Kościola San Francesco w Asyżu - Duccio Maesta z katedry w Sienie - Simone Martini, Maria miłosierna - Simone Martini, Zwiastowanie i dwaj święci - Giotto Oplakiwanie - Giotto Kazanie do ptaków, fresk z Asyżu - Giotto, Pocłunek Judasza, kaplica Scrovegnich - prezentacja multimedialna <i>Postacie biblijne w malarstwie</i> (portal scholaris.pl)	1.6 1.7 1.8 1.10 1.11 2.1 2.2 2.4 3.1
63-64	Rewolucyjne odkrycie – olej! Malarze niderlandzcy XV wieku	2	1.Odkrycie techniki olejnej i jej właściwości. 2.Sylwetki malarzy niderlandzkich XV wieku i ich twórczość: Rogier van der Weyden, Hans Memling, Hieronim Bosch 3.Jan van Eyck – analiza obrazów mistrza	-dokładnie określa czas powstania techniki olejnej i jej właściwości -rozpoznaje sylwetki malarzy niderlandzkich XV wieku -opisuje i analizuje najważniejsze obrazy XV wieku w Niderlandach -znajduje analogie pomiędzy przedstawieniami Sądu Ostatecznego -zna historię ołtarza Hansa Memlinga Sąd Ostateczny	Studium przypadku, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska Sztuka i czas, tom 1 - karta pracy ucznia Jan van Eyck Małżeństwo Arnolfinich (portal scholaris.pl) - Hubert i Jan van Eyck Ołtarz Gandawski - Jan van Eyck Małżeństwo Arnolfinich - Jan van Eyck Madonna Kanclerza Rolin - Jan van Eyck Madonna kanonika van den Paele - Rogier van der Weyden Sąd Ostateczny - Rogier van der Weyden Zdjęcie z krzyża - Hans Memling Sąd Ostateczny - Prezentacja multimedialna Bosch. <i>Co zobaczył w piekle?</i> (portal scholaris.pl) - Prezentacja multimedialna Bosch – <i>malarz i jego symbole</i> (portal scholaris.pl)	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1

						- Hieronim Bosch <i>Chrystus niosący krzyż</i> - Hieronim Bosch <i>Ogród rozkoszy ziemskich</i> - Hieronim Bosch <i>Wóz siana</i>	
65-66	Ekspresjonistyczne malarstwo renesansu niemieckiego	2	1.Specyfika malarstwa niemieckiego renesansu na przykładzie <i>Ukrzyżowania</i> Matthiasa Grünewalda 2.Sylwetki malarzy niemieckich: Albrecht Aldorfer, Hans Holbein Młodszy, Lucas Cranach Starszy 3.Życie i twórczość Albrechta Dürera 4.Techniki graficzne stosowane przez Dürera	-opisuje specyfikę renesansu niemieckiego na podstawie dzieła Grünewalda -zna biografię i najważniejsze dzieła Dürera -rozpoznaje techniki graficzne stosowane przez Dürera -rozpoznaje sylwetki poszczególnych malarzy niemieckich i ich najważniejsze dzieła	Linia czasu, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Mathias Grünewald <i>Ołtarz z Isenheim</i> 1.1 - Albrecht Altdorfer <i>Bitwa pod Issos</i> 1.3 - Hans Holbein Młodszy <i>Portret Henryka VIII</i> 1.4 - Hans Holbein Młodszy <i>Żona Henryka VIII Anne de Cleves</i> 1.5 - Hans Holbein Młodszy <i>Żona Henryka VIII Jane Seymour</i> 1.6 - Hans Holbein Młodszy <i>Ambasadorowie</i> 1.7 - Lucas Cranach Starszy <i>Wenus i Amor</i> 1.8 - Lucas Cranach Starszy <i>Portret Marcina Lutra</i> 1.10 - Lucas Cranach Starszy <i>Judyta z głową Holofernesa</i> 1.11 - Lucas Cranach Starszy <i>Salome</i> 1.12 - Albrecht Dürer <i>Autoportret (jako Chrystus)</i> 2.1 - Albrecht Dürer <i>Ołtarz Paumgartnerów</i> 2.2 - Albrecht Dürer <i>Czterej Apostołowie</i> 2.4 - Albrecht Dürer <i>Melancholia</i> 3.1 (miedzioryt) - Albrecht Dürer <i>Jeźdźcy Apokalipsy</i> (drzeworyt) - Albrecht Dürer <i>Rycerz, Śmierć i Diabeł</i> (miedzioryt) - Albrecht Dürer <i>Święty Hieronim w celi</i> (miedzioryt)	
67-	Od dworu do	2	1.Mecenat Franciszka I i mecenat	-potrafi opisać mecenat w renesansowej	Metoda Z-W-I,	- Jean Clouet <i>Portret Franciszka I</i>	1.1

68	chałupy – malarstwo mecenatu dworskiego we Francji i malarstwo ludowe Pietera Bruegla Starszego.		magnacki we Francji – wpływy włoskie, niderlandzkie i dworsko-rycerskie na rozwój kultury. 2.Szkoła Fontainebleau – założenia, artyści włoscy i francuscy, dzieła 2.Malarstwo rodzajowe Pietera Bruegla	Francji, wpływy kulturalne -zna szkołę Fontainebleau – „Rzym Północy”, artystów ją tworzących i cechy malarstwa -zna biografię i twórczość Pietera Bruegla	praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Jean Cousin <i>Eva prima Pandora</i> - prezentacja multimedialna <i>Mitologiczne archetypy</i> (portal scholaris.pl) - Pieter Bruegel Starszy <i>Kraina lenistwa</i> - Pieter Bruegel Starszy <i>Zabawy dziecięce</i> - Pieter Bruegel Starszy <i>Ślepcy</i> - Pieter Bruegel Starszy <i>Wesele chłopskie</i> - Pieter Bruegel Starszy <i>Wieża Babel</i> - Pieter Bruegel Starszy cykl <i>Pory roku</i> - Pieter Bruegel Starszy <i>Upadek Ikara</i> - Pieter Bruegel Starszy <i>Taniec pod szubienicą</i> - Pieter Bruegel Starszy <i>Triumf śmierci</i> - Pieter Bruegel Starszy <i>Droga krzyżowa</i>	1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1 3.2 3.3
69	Sprawdzian	1					2.3
70	Kolebka renesansu – Italia. Znaczenie Florencji dla rozwoju stylu	1	1.Znaczenie tradycji antycznej dla rozwoju renesansu we Włoszech 2.Rozwój miast nadmorskich – Piza, Genua, Wenecja, Siena, Florencja, Mediolan 3.Powstanie młodego społeczeństwa burżuazyjnego 4.Walka papieża z cesarstwem 5.Rody rządzące w miastach 6.Ród Medici we Florencji, artyści i zabytki miasta 7.Humanizm i nowy typ człowieka – l'uomo universale	-dostrzega znaczenie tradycji antycznej dla rozwoju renesansu (odrodzenia) włoskiego -dostrzega przemiany gospodarcze, polityczne i kulturowe we Włoszech -wie, czym jest humanizm i l'uomo universale	Wykład, praca z tekstem, praca z mapą, zdjęcie Florencji, rozmowa pouczająca	- serial TV <i>Rodzina Borgiów</i> , Showtime, seria I, odc. 1 <i>Zatruty kielich</i> , 2011 - Filippo Villani <i>O początkach miasta Florencji</i> - panorama Florencji z kopułą <i>Katedry Santa Maria del Fiore</i> - widok Florencji z <i>Ponte Vecchio</i> - Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - E. H. Gombrich <i>O sztuce</i> , rdz. Podbój rzeczywistości. Początek XV wieku -	1.1 1.2 1.3 1.10 2.1 2.5 3.2 3.3
71	Architektoniczny ideał	1	1.Opis i analiza typowego dzieła architektury renesansu we	-opisuje i analizuje dzieło architektoniczne – kościół San Pietro in	Portfolio, myślenie obrazami, praca z	- Wilfried Koch <i>Style w architekturze</i> - Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1	1.1 1.3

	Donato Bramante – Tempietto		Włoszech 2. Wykorzystanie podstawowych elementów konstrukcyjnych renesansu: latarnia, kopuła, balustrada, kolumnada, biegnących w poziomie linii schodów, gzymsów, balustrad, podstawy kopuły 3. Kompozycja renesansowa: równowaga pionów i poziomów, analogia z centralnymi świątyniami Rzymu, prostota, synteza środków, wrażenie monumentalizmu przy kameralnych rozmiarach świątyni	Montorio (Tempietto) Donata Bramante - dostrzega w dziele analogie z architekturą rzymską - zauważa w dziele cechy kompozycji renesansowej - wymienia typowe dla renesansu włoskiego elementy konstrukcyjne	tekstem, analiza planów, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Donato Bramante <i>San Pietro in Montorio</i>	1.4 1.5 1.6 1.7 1.10 1.12 2.1 3.1
72-73	Harmonia, umiar, proporcje, symetria i ład – czyli piękno według Filippo Brunelleschiego	2	1. Opis i analiza budowli Filippo Brunelleschiego 2. Cechy budowli architekta: spokój, harmonia, pogoda, umiar, powściągliwość 3. Specyfika kopuły katedry florenckiej – konstrukcyjne rozwiązanie sklepienia klasztorowego 3. Kaplica Pazzich jako połączenie założenia centralnego z podłużnym 4. Opis medalionów w fasadzie Szpitala Niewiniątek we Florencji 5. Rzemiosło artystyczne florenckiej rodziny della Robbia – majolika 6. Analiza planów kościołów: San Lorenzo i San Spirito jako	- opisuje i analizuje dzieła architektoniczne Filippa Brunelleschiego - dostrzega cechy stylistyczne dzieł artysty - analizuje konstrukcję kopuły katedry florenckiej – sklepienie klasztorne - dostrzega połączenie planów w kaplicy Pazzich - wie, czym jest technika majoliki - zna realizację planu podłużnego w dziełach Filippo Brunelleschiego	Portfolio, mapa myśli, praca z tekstem, analiza planów, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Wilfried Koch <i>Style w architekturze</i> - Filippo Brunelleschi kopuła katedry <i>Santa Maria del Fiore</i> we Florencji - Filippo Brunelleschi <i>Ospedale degli Innocenti</i> - Filippo Brunelleschi <i>kościół San Lorenzo i Stara Zakrystia</i> - Filippo Brunelleschi <i>kościół Santo Spirito</i> - Filippo Brunelleschi <i>kaplica Pazzich</i>	1.1 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.9 1.10 1.12 2.1 3.1 3.2

			realizacji planu podłużnego w renesansie				
74-75	Kościół w liście – Tempio Malatestiano i inne dzieła architektoniczne końca XV wieku	2	1. Analiza wyglądu pałaców włoskich na przykładach 2. Określenie cech fasady dzieła architektonicznego na przykładach 3. Okładziny budowli: rustyka i boniowanie 4. Kościół nieukończony – analiza fasady i planu kościoła San Francesco w Rimini. Nawiązanie wyglądu fasady do antycznego Łuku Augusta w Rimini 5. Renesansowy typ kościoła na planie podłużnym – kościół San Andrea w Mantui 6. Geometryczny porządek fasady kościoła Santa Maria Novella we Florencji	- analizuje wygląd pałacu włoskiego na przykładach - określa cechy fasady, ukształtowanej przez: kolumny, pilastry, rustykę, boniowanie, ryzality, portyki i przełamane belkowania - definiuje nowe pojęcia dotyczące architektury: rustyka, boniowanie, ryzalit i przypomina znane: greckie porządki w architekturze, elementy kolumny, belkowanie, portyk - dostrzega nawiązanie wyglądu fasady Tempio Malatestiano do antycznego Łuku Augusta w Rimini (półkolisty łuk z medalionami w przyłęczach) - analizuje kościół San Andrea w Mantui jako przykład kościoła na planie podłużnym, krytego sklepieniem kolebkowym i zwieńczonego kopułą na przecięciu się naw - opisuje harmonijną jedność w fasadzie kościoła Santa Maria Novella i wykorzystanie stylu polichromicznego	Portfolio, studium przypadku, praca z tekstem, analiza planów, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Wilfried Koch Style w architekturze - Witruwiusz Dziesięć ksiąg o architekturze - Leon Battista Alberti traktat O architekturze - Leone Battista Alberti Kościół San Francesco Tempio Malatestiano - Leone Battista Alberti Kościół Santa Maria Novella - Leone Battista Alberti Kościół San Andrea w Mantui - Leone Battista Alberti Palazzo Rucellai - Palazzo Pitti - Palazzo Vecchio we Florencji - Palazzo Uffizi we Florencji - Antonio da Sangallo, Michał Anioł (II piętro) Palazzo Farnese w Rzymie - Łuk Augusta w Rimini	1.1 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.12 2.1 3.1 3.2 3.3
76-77	Klasycyzujący architekt – Andrea Palladio	2	1. Opis i analiza dzieł architekta 2. Cechy stylistyczne prac architekta na podstawie jego traktatu 3. Analogie kościoła Il Redentore z kościołem San Andrea w Mantui Leony Battisty Albertiego 4. Specyfika willi na podstawie analizy Villi Rotonda	- opisuje i analizuje dzieła architektoniczne Andrea Palladia - na podstawie traktatu potrafi wyodrębnić cechy stylistyczne prac Palladia - wskazuje późniejsze budowle rozwijające nurt palladiański w architekturze - zna pojęcia: mezzanino, koncha	Portfolio, praca z tekstem, analiza planów, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Wilfried Koch Style w architekturze - Andrea Palladio traktat o architekturze I quattro libri dell'architettura - Andrea Palladio Teatro Olimpico - Andrea Palladio Il Redentore - Andrea Palladio Villa Rotonda	1.1 1.3 1.5 1.6 1.7 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1

			5.Wprowadzenie nowych pojęć: mezzanino, koncha. palladianizm				3.2
78	Najważniejszy kościół chrześcijaństwa. Historia bazyliki świętego Piotra	1	1.Zburzenie pierwotnej bazyliki w 1506 roku 2.Kolejni architekci pracujący przy dziele, zmiany planów i wyglądu kościoła, rozwój wyglądu kopuły.	-zna historię bazyliki św. Piotra w Rzymie -określa wygląd pierwotnej bazyliki -rozpoznaje poszczególne projekty i przypisuje je właściwym artystom -opisuje i analizuje ostateczny plan bazyliki	Portfolio, studium przypadku, praca z tekstem, analiza planów, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Wilfried Koch <i>Style w architekturze</i> - <i>Bazylika świętego Piotra</i> w Rzymie	1.1 1.5 1.6 1.7 1.10 2.1 2.5 3.1
79-80	Co trzeba wiedzieć o architekturze włoskiego renesansu? Próba podsumowania	2	1.Najważniejsi architekci i ich dzieła 2.Traktaty o architekturze, tradycja antyczna i dzieło Witruwiusza 3.Elementy konstrukcyjne zaczerpnięte z antyku 4.Ornamenty renesansu: chrząstkowo-małżowinowy, rollwerkowy, kartusz z ornamentem okuciowo-zwijanym 5.Dekoracja zewnętrzna okna 6.Typy sklepień renesansu, wygląd kopuły 5. Cechy budowli renesansu włoskiego	-potrafi podjąć próbę podsumowania architektury włoskiego renesansu -dostrzega wpływ architektury antycznej na rozwój architektury włoskiego renesansu -wymienia elementy konstrukcyjne stosowane w budowlach włoskich -zna ornamenty, sklepienia, dekorację okien w architekturze włoskiej -cechy dzieła architektonicznego we Włoszech	Studium przypadku, praca z tekstem, analiza planów, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Wilfried Koch <i>Style w architekturze</i> - Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.10 2.1 3.1 3.2 3.3
81	Sprawdzian	1					2.3
82-83	Zmultiplikowany Dawid. Analiza porównawcza dzieł rzeźbiarskich	2	1.Opis i analiza dzieła rzeźbiarskiego. 2.Analiza porównawcza dzieł rzeźbiarskich na przykładach 3.Tematyka, ikonografia i symbolika biblijnego Dawida 4.Zapoznanie z twórczością	-opisuje i analizuje dzieło rzeźbiarskie -potrafi dokonać analizy porównawczej dzieł -potrafi przeprowadzić analizę ikonograficzną dzieła	Praca z tekstem, analiza dzieła rzeźbiarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - Rolf Toman <i>Renesans w sztuce włoskiej. Architektura, rzeźba, malarstwo, rysunek</i> , rdz. <i>Rzeźba włoskiego renesansu</i> - Donatello <i>Dawid</i> , marmur, 1408-1409 - Donatello <i>Dawid</i> , brąz, ok. 1444-1446	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8

			rzeźbiarzy włoskiego renesansu			- Andrea del Verrocchio Dawid, brąz, 1476 - Michał Anioł Dawid, marmur, 1501-1504 - Michał Anioł, Zwycięzca (Dawid), marmur, ok. 1520-1525 - Donatello, scena z Drzwi rajszych Dawid zabija Goliata, relief, brąz połączany, 1425-1452	1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1 3.3
84	Konkurs rozpisany! Historia drzwi do bazyliki florenckiego	1	1.Historia konkursów na drzwi do bazyliki florenckiego 2.Opis wyglądu drzwi południowych i północnych	-zna historię konkursów na drzwi do bazyliki florenckiego -opisuje drzwi południowe i północne -opisuje i analizuje drzwi wschodnie do bazyliki -zna tematykę trzech par drzwi -dokładnie określa tematykę Rajskich drzwi -opisuje poszczególne sceny Rajskich drzwi	Mini wykład, praca z tekstem, analiza dzieła rzeźbiarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska Sztuka i czas , tom 1 - Rolf Toman Renesans w sztuce włoskiej. Architektura, rzeźba, malarstwo, rysunek , rdz Rzeźba włoskiego renesansu - Andrea Pisano Drzwi południowe do bazyliki florenckiego - Lorenzo Ghiberti Drzwi północne do bazyliki florenckiego - Lorenzo Ghiberti Drzwi wschodnie (rajskie) do bazyliki florenckiego	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1 3.3
85	Il Zuccone (Łysek) – indywidualna fizjonomia zamiast ikonograficznej konwencji	1	1.Opis i analiza dzieł rzeźbiarskich Donatella 2.Trudności z określeniem ikonografii dzieł Donatella 3.Styl artysty	-opisuje i analizuje najważniejsze dzieła Donatella -śledzi cechy ikonograficzne dzieł -wskazuje styl artysty -dostrzega różnorodność materiałów (marmur, brąz, drewno) i technik (rzeźba pełna i relief) -określa funkcje dzieł	Praca z tekstem, analiza dzieła rzeźbiarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Leona Battista Alberti O rzeźbie - Barbara Osińska Sztuka i czas , tom 1 - Rolf Toman Renesans w sztuce włoskiej. Architektura, rzeźba, malarstwo, rysunek , rdz Rzeźba włoskiego renesansu - Donatello Habakuk (Il Zuccone) - Donatello Św. Jerzy - Donatello Madonna Pazzich	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.11

						- Donatello <i>Uczta Heroda</i> - Donatello <i>Św. Maria Magdalena</i> - Donatello <i>Judyta i Holofernes</i> - Donatello <i>Posąg konny Gattamelaty</i>	1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1 3.3
86	Najazd Rzymian. Posągi konne renesansu	1	1.Tradycja rzymska posągu konnego – pierwowzór Posąg konny Marka Aureliusza 2.Opis i analiza porównawcza renesansowych pomników konnych. 3.Opis i analiza fresku w katedrze florenckiej Paolo Uccella, wskazanie przyczyn wyboru techniki i rozwiązań perspektywicznych zastosowanych przez malarza. 4.Określenie tematyki poszczególnych przedstawień	-wskazuje pierwowzór renesansowych pomników konnych -opisuje i analizuje dzieła rzeźbiarskie -określa, kogo przedstawiają poszczególne dzieła	Linia czasu, praca z tekstem, analiza dzieła rzeźbiarskiego, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i>, tom 1 - Rolf Toman <i>Renesans w sztuce włoskiej. Architektura, rzeźba, malarstwo, rysunek</i>, rdz <i>Rzeźba włoskiego renesansu</i> - <i>Posąg konny Marka Aureliusza</i> - Donatello <i>Posąg konny Gattamelaty</i> - Verrocchio <i>Posąg konny Colleonego</i> - Paolo Uccello fresk <i>Posąg konny sir Johna Hawkwooda (Giovanni Acuto</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 3.1 3.3
87-88	„Udręka i ekstaza” Życie i twórczość Michelangelo Buonarroti’ego	2	1.Biografia Michelangelo Buonarrotiego 2.Wpływ mecenatu Lorenza Medici i Juliusza II na życie i twórczość Michała Anioła 3.Okres florencki i rzymski rzeźbiarza 4.Prace rzeźbiarskie, malarskie i architektoniczne mistrza 5.Wpływ spojrzenia rzeźbiarza na wygląd dzieł malarskich i architektonicznych	-zna biografię Michała Anioła, wpływ mecenatu na twórczość artysty, okresy w twórczości mistrza -opisuje i analizuje najważniejsze dzieła rzeźbiarskie, malarskie i architektoniczne Michała Anioła -śledzi rozwój stylu mistrza -dostrzega doskonałość kompozycyjną Piety Watykańskiej -zna historię powstawania grobowca Juliusza II -potrafi przytoczyć historię powstawania fresków w Kaplicy Sykstyńskiej, zna tematykę	Studium przypadku, praca z tekstem, analiza dzieła literackiego, analiza dzieła rzeźbiarskiego, analiza dzieła architektonicznego, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i>, tom 1 - Rolf Toman <i>Renesans w sztuce włoskiej. Architektura, rzeźba, malarstwo, rysunek</i>, rdz <i>Rzeźba włoskiego renesansu, Malarstwo dojrzałego renesansu i manieryzmu w Rzymie i środkowych Włoszech</i> - Irving Stone <i>Udręka i ekstaza</i> - Michał Anioł wybór sonetów - Michał Anioł <i>Bitwa Centaurów</i> - Michał Anioł <i>Madonna przy schodach</i> - Michał Anioł <i>Dawid</i> - Michał Anioł <i>Bachus</i> - Michał Anioł <i>Pieta watykańska</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5

				przedstawię -opisuje wygląd kaplicy Medyceuszów i analizuje rzeźby tam się znajdujące -dostrzega rzeźbiarskość schodów Biblioteki Laurenziana -zauważa wpływ studiów Michała Anioła nad rzeźbą antyczną -wskazuje w dziełach mistrza zapowiedź manieryzmu -definiuje pojęcia: tondo, figura serpentinata, pieta		- Michał Anioł <i>Mojżesz z grobowca Juliusza II</i> - Michał Anioł <i>Zwycięzca (Dawid)</i> - Michał Anioł <i>Umierający niewolnik</i> - Michał Anioł <i>Grobowiec Medyceuszy</i> - Michał Anioł <i>Zdjęcie z krzyża (Pieta z Duomo)</i> - Michał Anioł <i>Pieta Rondanini</i> - Michał Anioł kopuła <i>Bazyliki św. Piotra</i> - Michał Anioł <i>Biblioteka Laurenziana</i> - Michał Anioł <i>Tondo Doni</i> - Michał Anioł freski sklepienia <i>Kaplicy Sykstyńskiej</i> - Michał Anioł <i>Sąd Ostateczny w Sykstyнії</i>	3.1 3.2 3.3
89	Sprawdzian	1					2.3
90-91	Quattrocento – kolejny krok w renesans. Nurt studyjny malarstwa włoskiego	2	1.Opis i analiza dzieł malarskich 2.Tematyka malarstwa quattrocenta, źródła ikonograficzne 3.Techniki malarskie stosowane przez artystów 4.Zabiegi kompozycyjne dzieł malarzy XV wieku 5.Rozwój zagadnienia perspektywy w malarstwie 6.Humanistyczna znajomość tradycji i natury w pracach malarzy 7.Ośrodki twórcze malarzy	-zna tematykę fresków Masaccio w kaplicy Brancaccich w kościele Santa Maria del Carmine we Florencji -określa zabiegi kompozycyjne i perspektywiczne zastosowane w Trójcy Świętej Masaccio, wpływ prac Brunelleschiego na iluzoryczną architekturę fresku -zauważa w trzech wersjach <i>Bitwy pod San Romano</i> Paolo Uccello formułowanie zasad perspektywy zbieżnej -potrafi wskazać w dziełach Andrea Mantegni znajomość antyku, anatomii i perspektywy -wskazuje kameralność przedstawień Domenico Ghirlandaio	Burza mózgów, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Leon Battista Alberti <i>O malarstwie</i> - Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i>, tom 1 - Rolf Toman <i>Renesans w sztuce włoskiej. Architektura, rzeźba, malarstwo, rysunek</i> rdz <i>Malarstwo wczesnorenesansowe we Florencji i środkowych Włoszech</i> - Fra Angelico da Fiesole <i>Zwiastowanie z Fiesole</i> - Masaccio <i>Wygnanie z raju</i> - Masaccio <i>Grosz czynszowy</i> - Masaccio <i>Chrzest neofitów</i> - Masaccio <i>Trójca Święta</i> - Andrea Castagno <i>Ostatnia wieczerza</i> - Paolo Uccello <i>Bitwa pod San Romano</i> (wersje z National Gallery w Londynie, Gallerii degli Uffizi we Florencji i z	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6. 1.7 1.8 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1 3.3

				-określa techniki malarskie dzieł quattrocenta -dostrzega ogromną wagę kompozycji i zabiegów perspektywicznych dzieł quattrocenta -wyodrębnia nurt studyjny malarstwa włoskiego -odczytuje w dziełach temat i wskazuje jego źródło ikonograficzne		Luwru w Paryżu) - Paolo Uccello <i>Sceny z życia Noego</i> - Paolo Uccello <i>Święty Jerzy ze smokiem</i> - Andrea Mantegna iluzjonistyczny plafon <i>Camera dei Sposi</i> - Andrea Mantegna <i>Chrystus z Brerami</i> - Domenico Ghirlandaio <i>Narodziny Marii</i> - Domenico Ghirlandaio <i>Starzec z wnukiem</i>	
92	Nonkonformista Piero della Francesca	1	1.Życie i twórczość Piero della Francesca 2.Opis i analiza dzieła malarskich 3.Cechy malarstwa artysty	-opisuje i analizuje dzieła artysty -zna miasta, w których tworzył malarz i rodziny, które zamawiały u niego prace (d'Este – Ferrara, Sigismondo Malatesta – Rimini, książęta Montefeltro – Urbino) -dostrzega świadome odizolowanie się artysty od mecenatu rodziny Medici i Florencji -wylicza cechy malarstwa Piero della Francesca na przykładzie dzieł: surowy styl i wprowadzenie krajobrazu, geometryczna idealizacja, perspektywiczne ujęcie przestrzeni	Studium przypadku, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i>, tom 1 - Rolf Toman <i>Renesans w sztuce włoskiej. Architektura, rzeźba, malarstwo, rysunek</i> rozdział <i>Malarstwo wczesnorenesansowe we Florencji i środkowych Włoszech</i> - Piero della Francesca <i>Zmartwychwstanie</i> - Piero della Francesca <i>Biczowanie</i> - Piero della Francesca <i>Książęcy dyptyk z Urbino</i> - Piero della Francesca <i>Chrzest Chrystusa</i>	1.1 1.3 1.5 1.6 1.7 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 3.1 3.3
93-94	Sandro Botticelli – ten, co „umiał, tym samym pędzlem namalować Afrodytę i Madonnę”	2	1.Życie i twórczość Sandro Botticellego 2.Mecenas Lorenza Il Magnifico 3.Wpływ Savonaroli na tematykę prac malarza 4.Opis i analiza dzieła artysty 5.Stylistyczne podobieństwo Botticellego i Filippo Lippiego	-zna biografię artysty, mecenat i czynniki wpływające na wyraz dzieł -określa cechy stylistyczne Botticellego: poszukiwanie „idei”, subtelność, smukłość, tradycję antyczną -dostrzega podobieństwa stylistyczne prac Botticellego i Lippiego, stworzenie nurtu lirycznego, miękkiego, idealizującego formy	Mini wykład, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i>, tom 1 - Rolf Toman <i>Renesans w sztuce włoskiej. Architektura, rzeźba, malarstwo, rysunek</i> rozdział <i>Malarstwo wczesnorenesansowe we Florencji i środkowych Włoszech</i> - Filippo Lippi <i>Madonna na tle okna</i> - Prezentacja multimedialna <i>Sandro Botticelli – malarz renesansu (portal</i>	1.1 1.3 1.5 1.7 1.8 1.10 1.11 1.12 2.1

	(John Ruskin)					<u>scholaris.pl</u> - Sandro Botticelli <i>Madonna Magnifikat</i> - Sandro Botticelli <i>Zwiastowanie</i> - Sandro Botticelli <i>Pokłon Trzech Króli</i> - Sandro Botticelli <i>Wenus i Mars</i> - Karta pracy ucznia <i>Wiosna Sandro Botticellego</i> – interpretacja obrazu <u>(portal scholaris.pl)</u> - Sandro Botticelli <i>Primavera</i> - Sandro Botticelli <i>Narodziny Wenus</i> - Sandro Botticelli <i>Powrót Judyty</i>	2.2 2.4 3.1 3.3
95-96	L'uomo universale – Leonardo da Vinci, malarz cinquecenta	2	1. Życie i twórczość Leonardo da Vinci 3. Techniki charakterystyczne dla dojrzałego malarstwa włoskiego 4. Szczegółowe cechy stylistyczne dzieł: sfumato, perspektywa powietrzna, perspektywa barwna 5. Tematyka i symboliczna wymowa prac mistrza	- zna biografię artysty, miejsca i rody, z którymi związany był przez zamówienia - opisuje pierwsze dzieło Leonarda da Vinci wykonane w pracowni mistrza Verocchio - określa styl artysty: naukowe poszukiwania w zakresie tematyki, element niepokoju tkwiący w dziełach, formy i techniki wykonania - definiuje pojęcia: sfumato, perspektywa powietrzna, perspektywa barwna	Mini wykład, praca z tekstem, karta pracy ucznia, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Leonardo da Vinci <i>Traktat o malarstwie</i> - Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - Rolf Toman <i>Renesans w sztuce włoskiej. Architektura, rzeźba, malarstwo, rysunek</i> , rozdział <i>Malarstwo dojrzałego renesansu i manieryzmu w Rzymie i środkowych Włoszech</i> - Andrea Verocchio <i>Chrzest Chrystusa</i> - Leonardo da Vinci <i>Madonna w grocie (dwie wersje)</i> - Leonardo da Vinci <i>Zwiastowanie</i> - Leonardo da Vinci <i>Ostatnia wieczerza</i> - Leonardo da Vinci <i>Pokłon Trzech Króli</i> - Leonardo da Vinci <i>Dama z gronostajem</i> - karta pracy ucznia <i>Mona Lisa</i> – interpretacja obrazu (<u>portal scholaris.pl</u>) - Leonardo da Vinci <i>Mona Liza</i> - Leonardo da Vinci <i>Święta Anna Samotrzeć</i> - Leonardo da Vinci <i>Święty Jan</i>	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1

						Chrzyciel - Leonardo da Vinci Bachus	
97-98	Venusta, czyli wdziek. O malarstwie Rafaela	2	1. Życie i twórczość Rafaela Santi 2. Etapy rozwoju drogi twórczej: Perugia, Florencja, Rzym, od malarza po konserwatora zabytków starożytnego Rzymu 3. Opis i analiza dzieł malarza	- zna biografię artysty - opisuje i analizuje dzieła malarza - dostrzega doskonałość Rafaela w ukazywaniu kobiecego piękna (np. Donna Velata) - wskazuje techniki wykorzystywane przez artystę	Myślenie obrazami, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska Sztuka i czas , tom 1 - Rolf Toman Renesans w sztuce włoskiej. Architektura, rzeźba, malarstwo, rysunek rozdziały Malarstwo wczesnorenesansowe we Florencji i środkowych Włoszech , Malarstwo dojrzałego renesansu i manieryzmu w Rzymie i środkowych Włoszech - Rafael Santi Donna Velata - Rafael Santi Madonna ze szczygłem - Rafael Santi Szkoła ateńska - Rafael Santi Triumf Galatei - Rafael Santi Transfiguracja - Rafael Santi Madonna della sedia - Rafael Santi Madonna Sykstyńska - Rafael Santi Piękna ogrodniczka - Rafael Santi Portret Baldassare Castiglione - Rafael Santi Uwolnienie świętego Piotra (Stanza d'Elidoro)	1.1 1.2 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1
99	Sprawdzian	1					2.3
100-101	Malarstwo weneckie – Giorgione, Tycjan i Veronese	2	1. Życie i twórczość Giorgione i Tycjana – uczniów Giovanni Belliniego, biografie połączone 2. Opis i analiza dzieł artystów 3. Cechy charakterystyczne dzieł malarzy 4. Cechy stylu Paolo Veronese	- zna biografie obu malarzy, potrafi znaleźć cechy wspólne - określa twórczość Giorgione i Tycjana jako malarstwo liryczno-kontemplacyjne, weneckie „poesia” zamiast florenckiego „storia”, - zauważa absorbującą obecność pejzażu, uważny dobór barw - wskazuje cechy malarstwa Paolo Veronese: monumentalność dzieł, sceny zbiorowe w scenerii renesansowej	Praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska Sztuka i czas , tom 1 - Rolf Toman Renesans w sztuce włoskiej. Architektura, rzeźba, malarstwo, rysunek rozdziały Malarstwo wczesnorenesansowe we Florencji i środkowych Włoszech , Malarstwo dojrzałego renesansu i manieryzmu w Rzymie i środkowych Włoszech - Prezentacja multimedialna Tycjan – malarz koloru i światła (portal)	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.11 1.12

				architektury, precyzję w doborze barw,		Scholaris.pl) - Tycjan/Giorgione <i>Koncert wiejski</i> - Giorgione <i>Śpiąca Wenus</i> - Giorgione <i>Burza</i> - Tycjan <i>Miłość ziemską i niebiańską</i> - Tycjan <i>Flora</i> - Tycjan <i>Wenus z Urbino</i> - Tycjan <i>Assunta</i> - Tycjan <i>Bachanalie</i> - Tycjan <i>Karol V na koniu</i> - Tycjan <i>Portret papieża Pawła III z nepotami</i> - Paolo Veronese <i>Uczta w Kanie Galilejskiej</i>	2.1 2.2 2.4 2.5 3.1
102	Czas przełomu i kontrreformacji – Correggio i Tintoretto	1	1.Cechy sztuki przełomu epok – twórczość Correggio i Tintoretto 2.Opis i analiza dzieł artystów	-zna i przyporządkowuje twórczość malarzy do okresu przełomu -odczytuje bogactwo tematów i źródeł ikonograficznych prac malarzy -dostrzega zapowiedzi baroku w pracach malarzy: kompozycję przekątną, dużą rolę światła, gwałtowne kontrasty walorowe, skróty perspektywiczne, gwałtowne ruchy postaci i deformację	Burza mózgów, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - Correggio <i>Noli me tangere</i> - Correggio <i>Jupiter i Antiope</i> - Correggio <i>Io</i> - Correggio <i>Porwanie Ganimedesa</i> - Correggio <i>Danae</i> - Tintoretto <i>Ostatnia wieczerza</i> - Tintoretto <i>Cud świętego Marka</i> - Tintoretto <i>Zuzanna i starcy</i> - Tintoretto <i>Przeniesienie ciała świętego Marka</i> - Tintoretto <i>Odnalezienie ciała świętego Marka</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 3.1
103-104	„Maluje się głową, a nie ręką” (Michał Anioł) – manieryzm	2	1.Różnorodność pojmowania terminu „manieryzm”, czas trwania kierunku i jego artyści 2.Opis i analiza dzieł manierystycznych 3.Cechy manieryzmu 4.Manieryzm w architekturze,	-dostrzega niejednorodność rozumienia i definiowania nazwy kierunku -zauważa różny na przestrzeni wieków stosunek do „manieryzmu” -opisuje i analizuje dzieła manierystów -wskazuje cechy kierunkowe dzieł -zna realizacje manierystyczne w	Metoda Z-W-I, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, analiza dzieła rzeźbiarskiego, analiza dzieła	- Rolf Toman <i>Renesans w sztuce włoskiej. Architektura, rzeźba, malarstwo, rysunek</i> rozdział <i>Malarstwo dojrzałego renesansu i manieryzmu w Rzymie i środkowych Włoszech</i> - Andrea del Sarto <i>Madonna z harpiami</i> - Jacopo Pontormo <i>Zdjęcie z krzyża</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8

			rzeźbie i rzemiośle artystycznym – analiza dzieł	architekturze, rzeźbie i rzemiośle artystycznym	architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Agnolo Bronzino Zwycięstwo czasu nad miłością - Agnolo Bronzino Portret Lukrecji Panciatichi - Parmigianino Madonna z długą szyją - Parmigianino Autoportret w wypukłym lustrze - El Greco Pogrzeb hrabiego Orgaza - El Greco Zwiastowanie - El Greco Obnażenie z szat - El Greco Widok Toledo - El Greco Zmartwychwstanie - El Greco Zesłanie Ducha świętego - El Greco Laokoon - El Greco Chłopiec zapalający świecę - El Greco Dama w gronostajach - Giuseppe Arcimboldo Lato - Giovanni da Bologna Porwanie Sabine - Giovanni da Bologna Merkury - Benvenuto Cellini Solniczka Franciszka I - Ratusz w Antwerpii - zamek Chambord	1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1 3.2 3.3
105-106	Renesans – tylko odrodzenie starożytności ? Podsumowanie epoki renesansu	2	1. Piękno według artysty renesansu 2. Humanizm i jego oddziaływanie na sztukę 3. Najważniejsze ośrodki sztuki i najważniejsi mecenas 4. Zbiory sztuki renesansowej, najważniejsze muzea Świata 5. Technika, tematyka malarstwa włoskiego renesansu, okresy w dziejach malarstwa	- określa, czym jest piękno wg artysty renesansowego - definiuje „humanizm” i dostrzega jego wpływ na wygląd sztuki - wskazuje najważniejsze ośrodki sztuki renesansowej, zna najważniejszych mecenasów sztuki - zna najważniejsze zbiory sztuki renesansowej, wskazuje muzea Świata - określa technikę i tematykę malarstwa włoskiego renesansu, potrafi wskazać	Wykład, dyskusja, praca z tekstem, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Jan Białostocki Myśliciele, kronikarze i artyści o sztuce. Od starożytności do 1500 roku - Barbara Osińska Sztuka i czas, tom 1 - Rolf Toman Renesans w sztuce włoskiej. Architektura, rzeźba, malarstwo, rysunek rozdziały Malarstwo wczesnorenesansowe we Florencji i środkowych Włoszech, Malarstwo dojrzałego renesansu i manieryzmu w Rzymie i środkowych	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.9 1.10 1.11

			6.Malarstwo spoza Włoch: przedstawiciele, techniki i tematyka prac 7.Architektura renesansu: kompozycja, konstrukcja, najważniejsze elementy konstrukcyjne, ornamenty 8.Rzeźba renesansowa: najważniejsze realizacje i ich twórcy 9.Podstawowe motywy ikonograficzne, postaci świętych, bogów i alegorie 910.Renesans, który utorował drogę barokowi	okresy jej rozwoju oraz ośrodki -wymienia najważniejszych przedstawicieli malarstwa renesansu w pozostałych krajach, dzieła – ich tematykę i technikę wykonania -opisuje architekturę renesansu, analizuje kompozycję, konstrukcję i dekorację -wskazuje najważniejsze dzieła rzeźbiarskie, ich twórców, technikę i tematykę -zna podstawowe motywy ikonograficzne, rozpoznaje świętych, bogów greckich i alegorie wybranych pojęć po artybutach i sposobach przedstawień -dostrzega wpływ renesansu na epokę następującą i ukształtowanie kierunku manierystycznego		Włoszech - Wilfried Koch <i>Style w architekturze</i> - Prezentacja multimedialna <i>Mistrzowie włoskiego renesansu</i> (portal Scholaris.pl)	1.12
107	Sprawdzian	1					2.3
108-109	Twór rzymski – barok. Wprowadzenie do epoki	2	1.Wzór dla Europy – Włochy wieku XVII 2.Warunki rozwoju sztuki. 3.Różnice pomiędzy renesansem a barokiem	-zna warunki kulturalne wpływające na wiodącą rolę Włoch w Europie w epoce baroku -dostrzega podstawowe różnice pomiędzy sztuką renesansu i baroku	Linia czasu, wykład, dyskusja, praca z tekstem, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> , tom 1 - Michał Anioł <i>Dawid</i> - Michał Anioł <i>Umierający niewolnik</i> - Gianlorenzo Bernini <i>Dawid</i> - Peter Paul Rubens <i>Trzy Gracje</i> - Caravaggio <i>Nawrócenie Szawła</i> - Gianlorenzo Bernini <i>Ekstaza świętej Teresy</i>	1.1 1.3 1.4 1.6 1.10 2.1 2.5 3.1
110	Architektura dojrzałego baroku we Włoszech – Francesco Borromini	1	1.Twórczość Francesco Borrominiego 2.Opis i analiza dzieł architektonicznych	-zna twórczość Francesco Borrominiego -opisuje i analizuje najważniejsze dzieła mistrza -dostrzega barokowe cechy dzieł: falisty przebieg linii fasady i wnętrza, eliptyczne kopuły, przeciwstawienie kierunków,	Portfolio, praca z tekstem, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym,	- Wilfried Koch <i>Style w architekturze</i> - Francesco Borromini <i>Kościół San Carlo alle Quattro Fontane</i> - Francesco Borromini <i>Kościół San Ivo</i> - Francesco Borromini <i>Kościół San Agnese</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.10

				dynamizm, spiętrzenie, różnorodność figur planów centralnych (wykorzystanie „borrominiowskich” trójkątów)	rozmowa pouczająca		2.1 3.1
111-112	Monumentalna architektura baroku – twórczość Bernini’ego i Longhena	2	1.Twórczość architektoniczna Gianlorenzo Berniniego i Balthassare Longhena 2.Opis i analiza dzieł architektonicznych 3.Barokowe elementy konstrukcyjne i dekoracyjne	-zna twórczość architektoniczną Gianlorenzo Berniniego i Balthassare Longhena -opisuje i analizuje najważniejsze dzieła mistrzów -dostrzega cechy analizowanych dzieł wpisujące je w architekturę baroku: monumentalizm, wzniosłość, perspektywa iluzjonistyczna -wymienia barokowe elementy konstrukcyjne i dekoracyjne: typy sklepień, typy planów, gierowanie (np. gzymsów), typy ornamentów i elementów dekoracyjnych	Portfolio, praca z tekstem, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Wilfried Koch <i>Style w architekturze</i> - Gianlorenzo Bernini <i>Schody Królewskie na Watykanie</i> - Gianlorenzo Bernini <i>Kościół San Andrea al Quirinale</i> - Gianlorenzo Bernini <i>Plac i Kolumnada przed Bazyliką świętego Piotra w Rzymie</i> - Balthassare Longhena <i>Kościół Santa Maria delle Salute w Wenecji</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.10 2.1 3.1
113	Pierwotny – kościół Il Gesù	1	1.Barok kontrreformacyjny 2.Wzór dla kościołów Europy – kościół Il Gesù 2.Opis i analiza dzieła architektonicznego	-dostrzega znaczenie kościoła Il Gesù dla późniejszej architektury sakralnej -opisuje i analizuje plan kościoła na planie podłużnym	Portfolio, praca z tekstem, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Wilfried Koch <i>Style w architekturze</i> - Vignola <i>Il Gesù</i> - <i>Kościół św. Piotra i Pawła w Krakowie</i> - <i>Kościół świętego Franciszka Ksawerego w Grudziądzu</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.10 2.1 3.1
114	Sprawdzian	1					2.3
115-116	Miasto-rezydencja. Miasto sztuki Króla Słońce	2	1.Wpływ panowania Ludwika XIV na sztukę we Francji 2.Próba dorównania Francji kulturalnej hegemonii „Wiecznego Miasta” 3.Akademie artystyczne we Francji	-określa warunki rozwoju sztuki we Francji -dostrzega ogromny wpływ Ludwika XIV na wygląd sztuki we Francji -opisuje malarski wizerunek króla pędzla Hyacinthe Rigaud -zna historię powstawania pierwszych	Studium przypadku, praca z tekstem, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Hyacinthe Rigaud <i>Ludwik XIV w stroju koronacyjnym</i> - Wilfried Koch <i>Style w architekturze</i> - Charles Le Brun, Louis Le Vau <i>Palac Vaux-le-Vicomte</i> - Charles Le Brun, Louis Le Vau, Andre Le Nôtre Jules Hardouin-Mansart	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.10

			4.Manufaktura Królewska 5.Opis i analiza dzieł architektonicznych	akademii kształcących artystów -określa znaczenie Manufaktury Królewskiej dla rozwoju sztuki -zna najważniejsze dzieła architektoniczne baroku we Francji -wymienia cechy architektury francuskiego baroku -zna historię konkursu na projekt fasady Luwru -opisuje wschodnią fasadę Luwru jako oddającą ideę królestwa – dystans absolutnego władcy i monument monarchii francuskiej -dostrzega, że założenie Wersalu jest symbolem ponadczasowej władzy Króla Słońce -wskazuje podobieństwo kościoła Inwalidów do kościołów z tradycji baroku rzymskiego -wskazuje na przykładzie Hôtel de Soubise przesunięcie akcentu z pompatycznie ukształtowanej fasady na dekoracje wnętrza		Wersal - Jules Hardouin-Mansart kościół Inwalidów w Paryżu - Claude Perrault wschodnia fasada Luwru - Germain Boffrand Hotel Soubise w Paryżu	1.12 2.1 2.5 3.1
117	Architektura baroku w pozostałych krajach Europy	1	1.Architektura baroku w pozostałych krajach 2.Opis i analiza dzieła architektonicznego	-zna miejsca i zabytki architektoniczne pozostałych krajów Europy w stylu barokowym -potrafi wskazać elementy barokowe w poszczególnych budowlach -opisuje i analizuje dzieła architektoniczne	Burza mózgów, praca z tekstem, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Johann Bernard Fisher von Erlach Kościół św. Boromeusza w Wiedniu - Lucas von Hildebrandt Górny Belweder w Wiedniu - Jacob Prandtauer Kościół opactwa w Melk - Christoph i Kilian Ignaz Dientzenhofer Kościół świętego Mikołaja na Małej Stranie w Pradze - Balthasar Neumann kościół Vierzehnheiligen - Mattheus Pöppelmann Zwinger w Dreźnie	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1

						- George Wenceslaus von Knobelsdorff Pałac Sanssouci w Poczdamie - Christopher Wren Katedra św. Pawła w Londynie	
118-119	„Anioły i demony”. Gianlorenzo Bernini – rzeźba rzymska	2	1. Życie i twórczość rzeźbiarska i architektoniczna Gianlorenzo Bernini’ego 2. Opis i analiza dzieł rzeźbiarskich artysty	- zna biografię Gianlorenzo Bernini’ego – „Michelangelo del suo secolo”, który odcisnął piętno na sztuce Rzymu XVII wieku - zna rzeźby z Villa Borghese - wskazuje prace watykańskie stworzone dla papieża Urbana VIII - wskazuje biusty i portrety w twórczości rzeźbiarza - opisuje i analizuje najbardziej kontrowersyjne dzieło Berniniego dla kaplicy Coronaro w kościele Santa Maria della Vittoria – Ekstazę św. Teresy z Ávila - wskazuje rzymskie fontanny stworzone przez Berniniego - opisuje i analizuje dzieła rzeźbiarskie - dostrzega postulat Vasario o stosowaniu „maniera” – indywidualnego, niepowtarzalnego stylu - stosuje pojęcie figura serpentinata -	Burza mózgów, praca z tekstem, analiza dzieła rzeźbiarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Giambologna Porwanie Sabinek - Gianlorenzo Bernini Dawid - Gianlorenzo Bernini Apollo i Dafne - Gianlorenzo Bernini Ekstaza świętej Teresy - Gianlorenzo Bernini Tron świętego Piotra - Gianlorenzo Bernini Nagrobek Ludwiki Albertoni - Gianlorenzo Bernini Nagrobek papieża Urbana VIII - Gianlorenzo Bernini Fontanna czterech rzek - Gianlorenzo Bernini Konfesja nad grobem świętego Piotra	1.1 1.3 1.4-1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 3.1
120	Sprawdzian	1					2.3
	KLASA III						
121-122	Awanturnicze życie artysty niepokornego –	2	1. Życie i twórczość Michelangelo Merisi da Caravaggio 2. Analiza dzieł malarskich 3. Analiza porównawcza dzieł	- zna biografię Michelangelo da Caravaggio - opisuje i analizuje dzieła malarskie - łączy dzieła z miejscami, w których się znajdują, np. z rzymskim kościołem San	Mini wykład, praca z tekstem, karta pracy ucznia, analiza dzieła filmowego, analiza dzieła	- film Caravaggio , reż. Derek Jarman, 1986 - film Artemisia , reż. Agnès Merlett, 1997 - Michelangelo Caravaggio Powołanie	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5

	Michelangelo Merisi da Caravaggio		malarskich	Luigi dei Francesi -wskazuje cechy stylu Caravaggio: maniera tenebrosa, dynamizm, ekspresję dzieł -porównuje obrazy Caravaggio i Artemisa Gentileschi -określa, czym był caravaggionizm, wskazuje przedstawicieli nurtu	malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	<i>świętego Mateusza</i> - Michelangelo Caravaggio <i>Święty Mateusz z Aniołem</i> - Michelangelo Caravaggio <i>Męczeństwo świętego Mateusza</i> - karta pracy ucznia <i>Nawrócenie świętego Pawła w drodze do Damaszku</i> (portal.scholaris.pl) - Michelangelo Caravaggio <i>Nawrócenie Szawła</i> - Michelangelo Caravaggio <i>Wieczernia w Emaus</i> - Michelangelo Caravaggio <i>Złożenie do grobu</i> - Michelangelo Caravaggio <i>Śmierć Marii</i> - Michelangelo Caravaggio <i>Kosz z owocami</i> - Michelangelo Caravaggio <i>Judyta i Holofernes</i> - Artemisia Gentileschi <i>Judyta i Holofernes</i>	1.6 1.7 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1 3.3
123	Malarstwo iluzjonistyczne	1	1.Opis i analiza dzieł malarskich 2.Rozwój techniki fresku w sztuce baroku 3.Główni przedstawiciele i ich dzieła	-wskazuje dzieła i artystów malarstwa iluzjonistycznego w baroku -wyjaśnia pojęcia: plafon, iluzjonizm -wymienia cechy techniki fresku -porównuje malarstwo plafonowe renesansu i baroku -dostrzega rozwój dyscypliny: doskonałą iluzję rzeczywistości, iluzyjnie malowana architektura, zatracenie materialności, wrażenie nieskończoności i uduchowienia	Praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, analiza porównawcza, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Andrea Mantegna freski w <i>Camera dei sposi</i> - Michał Anioł freski sklepienia <i>Kaplicy Sykstyńskiej</i> w Watykanie - Annibale Carracci freski w Pałacu Farnese w Rzymie (<i>Triumf Bachusa i Ariadny</i>) - Andrea del Pozzo <i>Plafon</i> w kościele świętego Ignacego w Rzymie - Pietro da Cortona <i>Gloryfikacja rządów Urbana VIII</i> (fresk w Pałacu Barberini w Rzymie)	1.1 1.3 1.4 1.6 1.7 1.8 1.9 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5

							3.1
124-125	„Po akcie poznać można wartość malarza” – Pieter Paul Rubens. Malarz flamandzki	2	1. Szczęśliwe życie i twórczość Pietera Paula Rubensa 2. Opis i analiza dzieł malarskich 3. Zleceniodawcy prac Rubensa 4. Warsztat artysty	- zna biografię „malarza ciała” Pietera Paula Rubensa - zwracając uwagę na sukces i sławę artysty za życia - wymienia kolejnych zleceniodawców prac artysty - określa ideał „bujnej i zmysłowej” urody kobiecej według Rubensa - wskazuje warsztat artysty: pełną, poszerzoną, czystą i nasyconą gamę barw, operowanie kontrastem i dynamiką, podporządkowane barwie światło, subtelne dotknięcia pędzlem - opisuje i analizuje dzieła malarskie	Linia czasu, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Pieter Paul Rubens <i>Autoportret z Izabelą Brandt</i> - Pieter Paul Rubens <i>Podniesienie krzyża</i> - Pieter Paul Rubens <i>Zdjęcie z krzyża</i> - Pieter Paul Rubens <i>Porwanie córek Leukippa</i> - Pieter Paul Rubens <i>Przybycie Marii Medycejskiej do Marsylii</i> - Pieter Paul Rubens <i>Krajobraz z tęczą</i> - Pieter Paul Rubens <i>Helena Fourment w futrze</i> - Pieter Paul Rubens <i>Trzy Gracje</i>	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1
126-127	Biografia nieszczęśliwa – Holender Rembrandt Hermensz van Rijn	2	1. Życie i twórczość Rembrandta Hermensza van Rijn 2. Opis i analiza dzieł malarskich 2. Wpływ tragicznej biografii na wygląd dzieła 3. Cykl autoportretów Rembrandta 4. Warsztat genialnego artysty	- zna biografię „malarza ducha” Rembrandta - zwraca uwagę na wpływ życia osobistego na kształt dzieł - dostrzega znaczenie dat 1632 i 1642 w biografii mistrza - określa warsztat artysty: oszczędność środków wyrazu, nastrój budowany światłem i cieniem, tony barwne skontrastowane walorowo, gruba, wyrazista faktura płócien	Studium przypadku, praca z tekstem, karta pracy ucznia, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- film <i>Straż nocna</i> , reż. Peter Greenaway, 2007 - karta pracy ucznia <i>Lekcja anatomii doktora Tulpa</i> (portal.scholaris.pl) - Rembrandt van Rijn <i>Lekcja anatomii doktora Tulpa</i> - Rembrandt van Rijn <i>Wymarsz strzelców</i> - Rembrandt van Rijn <i>Pejzaż z miłosiernym Samarytaninem</i> - Rembrandt van Rijn <i>Danae</i> - Rembrandt van Rijn <i>Hendrijke kąpiąca się w rzece</i> - Rembrandt van Rijn <i>Portret Tytusa</i> - Rembrandt van Rijn <i>Autoportret w futrzanym płaszczu</i> - Rembrandt van Rijn <i>Autoportret – Rembrandt jako apostoł Paweł</i>	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.5 3.1 3.2 3.3

						- Rembrandt van Rijn Autoportret z Saskią na kolanach - Rembrandt van Rijn Powrót syna marnotrawnego - Rembrandt van Rijn Czytająca matka Rembrandta - Rembrandt van Rijn Medytujący filozof - Rembrandt van Rijn Ćwierć wolu - Rembrandt van Rijn Żydowska narzeczona	
128-129	„Dyskretny urok mieszczaństwa” (Zbigniew Herbert). O malarstwie rodzajowym i martwych naturach.	2	1.Charakterystyka „małych mistrzów” 2.Tematyka obrazów: sceny rodzajowe, sceny we wnętrzach, martwe natury, portrety, pejzaże 3.Nastrój obrazów: od kontemplacji do rubaszości	-wyjaśnia termin: „mali mistrzowie”, malarstwo miniaturowe -wskazuje tematy obecne w świeckim malarstwie baroku w Holandii -dostarcza rozpiętość nastroju i ekspresji dzieł	Praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, analiza dzieła literackiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Zbigniew Herbert Martwa natura z wędzidłem - Daniela Tarabra Muzea świata. Rijksmuseum. Amsterdam - Franz Snijders Spizarnia - Jan Breugel „Aksamitny” Bukiet kwiatów - Jan Steen Zwariowane gospodarstwo - Peter de Hooch Kobieta z dzieckiem u wejścia do spiżarni - Jacob van Ruisdael Młyn koło Wijk - Willem Claesz Heda Martwa natura (Śniadanie) - Torrentius Martwa natura z wędzidłem - Meindert Hobbema Aleja drzew w Middelharnis - prezentacja multimedialna <i>Holandia i jej sztuka w XVII wieku</i> (portal scholaris.pl) - Franz Hals Regentki domu starców w Haarlemie - Franz Hals Wesoły bibosz - Franz Hals Czarownica z Haarlemu (Stara pijaczka)	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.10 2.1 3.1 3.2 3.3

						- Anton van Dyck Portret Karola I na łowach	
130	Vermeer – piękno codzienności	1	1. Życie i twórczość Jana Vermeera van Delft 2. Warsztat artysty holenderskiego 3. Opis i analiza dzieł malarskich	- zna biografię malarza - opisuje i analizuje dzieła malarskie - określa nastrój prac artysty: kameralny, statyczny pełen skupienia i ciepła - opisuje warsztat malarza: klarowność, krystaliczność barw, kontrast pustych i zbudowanych płaszczyzn, kontrast światła i cieni	Studium przypadku, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, analiza dzieła filmowego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- film Dziewczyna z perłą , reż. Peter Webber, 2004 - Jan Vermeer Czytająca list (wersje z Gemäldegalerie w Dreźnie i Rijksmuseum w Amsterdamie) - Jan Vermeer Kobieta ważąca perłę - Jan Vermeer Widok Delft - Jan Vermeer Kobieta z naszymi perłami - Jan Vermeer Para pijąca wino - Jan Vermeer Alegoria malarstwa - Jan Vermeer Kobieta z dzbanem (Kobieta przy oknie) - Jan Vermeer Koronczarka - Jan Vermeer Nalewająca mleko - Jan Vermeer Astronom - Jan Vermeer Geograf - Jan Vermeer Uliczka - Jan Vermeer Dziewczyna z perłą	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.5 3.1 3.3
131-132	Velázquez – książę malarzy	2	1. Życie i twórczość Diego Rodriqueza de Silva Velázqueza 2. Mecenat Filipa IV 2. Opis i analiza dzieł malarskich	- zna biografię artysty, wskazuje mecenat Filipa IV i dzieła stworzone na zlecenie króla - wskazuje różnorodność tematów malarskich mistrza - cechy warsztatowe dzieł i zmiany warsztatowe: rozjaśnienie, oczyszczenie barw, poszukiwanie zależności między światłem a barwą, delikatne, wyraziste pociągnięcia pędzla, stosowanie czystych, jasnych tonów, nastrój spokojnej, subtelnej harmonii - analizuje dzieła artysty z różnych okresów, porównuje je	Mini wykład, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Diego Velázquez Panny dworskie (Las Meninas) - Diego Velázquez Infantka Małgorzata - Diego Velázquez Poddanie Bredy - Diego Velázquez Przódki - Diego Velázquez Portret Innocentego X - Diego Velázquez Wenus z lustrem - Diego Velázquez Portret Filipa IV - Diego Velázquez Nosiwoda z Sewilli - Diego Velázquez Stara kucharka - Diego Velázquez Chrystus w domu Marty	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.5

							3.1
133	Wpływ malarstwa Caravaggia na malarzy Hiszpanii i Francji	1	1.Opis i analiza dzieł malarskich 2.Charakterystyka najwybitniejszych malarzy hiszpańskiego baroku. 3.Sylwetka luministy – Georgesa de la Tour 3.Uleganie wpływom Caravaggia	-wskazuje sylwetki i najważniejsze dzieła najwybitniejszych malarzy hiszpańskiego baroku -określa cechy charakterystyczne malarstwa artystów hiszpańskich -wskazuje postać francuskiego caravaggionisty Georgesa de la Tour i cechy jego twórczości -opisuje i analizuje dzieła malarskie	Linia czasu, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Jose de Ribera Kulawiec - Jose de Ribera Męczeństwo świętego Bartłomieja - Francisco Zurbaran Pogrzeb świętego Bonawentury - Francisci Zurbaran Martwa natura z czterema naczyniami - Esteban Bartolome Murillo Immaculata - Georges de la Tour Znalezienie ciała świętego Sebastiana - Georges de la Tour Pracownia stolarska świętego Józefa - Georges de la Tour Święta Maria Magdalena pokutująca (z lustrem)	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1
134	Nie tylko pejzaż. Kolejnych kilka słów o malarstwie baroku	1	1.Sylwetki twórcze wybranych malarzy baroku 2.Tematyka i wymowa dzieł malarskich 3.Opis i analiza dzieł malarskich	-zna sylwetki twórcze wybranych malarzy barokowych -określa tematykę obrazów oraz ich wymowę -opisuje i analizuje dzieła malarskie	Mapa myśli, praca z tekstem, karta pracy ucznia, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- karta pracy ucznia <i>Nicolas Poussin Et in Arkadia Ego</i> – analiza (portal Scholaris.pl) - Claude Lorrain Lądowanie Kleopatry w Tarsie - Claude Lorrain Odjazd świętej Urszuli - Nicolas Poussin Et in Arkadia Ego - Nicolas Poussin Pogrzeb Fokiona - Gianbattista Tiepolo freski w pałacu królewskim w Madrycie Gloryfikacja Hiszpanii - Antonio Canale Widok kościoła San Giorgio Maggiore - Francesco Guardi Gondola na lagunie o zmierzchu	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1
135	Sprawdzian	1					2.3
136-137	Lekkość, kruchość i finezja, czyli	2	1.Definicja „rokoko”. 2.Czas trwania, najwybitniejsze dzieła i ich artyści, cechy	-definiuje, czym jest „rokoko” -określa czas trwania stylu -wskazuje najwybitniejszych	Studium przypadku, praca z tekstem, analiza dzieła sztuki,	- Antoine Watteau Odjazd na Cyterę - Antoine Watteau Szyld Gersainta - Antoine Watteau Gilles	1.1 1.3 1.4

	rokoko			przedstawicieli i ich dzieła -porównuje cechy rokoka z cechami epoki baroku -opisuje dzieła sztuki i wskazuje w nich cechy rokokowe -przypomina architekturę baroku, znajdując w niej elementy rokokowe	praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Francois Boucher <i>Kapriel Diany</i> 1.5 - Francois Boucher <i>Toalety Wenusa</i> 1.6 - Jean-Honore Fragonard <i>Huśtawka</i> 1.10 - Jean Baptiste Simeon Chardin 1.11 <i>Modlitwa przed posiłkiem</i> 1.12 - Jean Baptiste Simeon Chardin 2.1 <i>Chłopiec z bączkiem</i> 2.2 - Jean Baptiste Simeon Chardin <i>Stół kredensowy</i> 2.4 - Thomas Gainsborough <i>Robert Andrews z żoną</i> 2.5 - Thomas Gainsborough <i>Błękitny chłopiec</i> 3.1 - Thomas Gainsborough <i>Poranna przechadzka</i> - Sir Joshua Reynolds <i>Portret Neilly O'Brien</i> - Wiliam Hogarth <i>W salonie pani (cykl Modne małżeństwo)</i> - Mateusz Daniel Pöppelmann <i>Zwinger</i> w Dreźnie - George Wenceslaus von Knobelsdorff <i>pałac Sanssouci</i> w Poczdamie - Balthasar Neumann <i>kościół Vierzehnheiligen</i>	
138-140	Jestem przewodnikiem m. Nowożytność w Polsce	3	1.Ramy czasowe nowożytności w Polsce, podział na epoki i ich okresy. 2.Najważniejsze dzieła nowożytne na ziemiach polskich 3.Artyści i ich dzieła 4.Specyfika polskiej nowożytności – wpływy artystyczne innych krajów	-określa ramy czasowe nowożytności w Polsce -zna artystów tworzących w Polsce w okresie nowożytności -potrafi wskazać najważniejsze dzieła sztuki nowożytnej w Polsce -opisuje, analizuje dzieło sztuki -potrafi w ciekawy sposób zaprezentować wystąpienie -oswaja się z wystąpieniami publicznymi	Projekt, zadanie domowe, praca z przewodnikami po Polsce, miniwykład, praca z tekstem, analiza dzieła sztuki, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Franciszek Florentczyk, Bartolomeo Berrecci <i>Zamek na Wawelu</i> 1.1 - Franciszek Florentczyk obramienie architektoniczne <i>nagrobka Jana Olbrachta</i> 1.3 - Bartolomeo Berecci <i>Kaplica Zygmuntowska</i> 1.4 - Bartolomeo Berecci <i>nagrobek Zygmunta Starego</i> 1.5 - Santi Gucci <i>Zamek w Baranowie</i> 1.6 - Santi Gucci <i>nagrobek Zygmunta</i> 1.7 - Santi Gucci <i>nagrobek Zygmunta</i> 1.8 - Santi Gucci <i>nagrobek Zygmunta</i> 1.9 - Santi Gucci <i>nagrobek Zygmunta</i> 1.10 - Santi Gucci <i>nagrobek Zygmunta</i> 1.11 - Santi Gucci <i>nagrobek Zygmunta</i> 1.12	

				-określa ważne elementy wystąpienia -potrafi krytycznie ocenić czytany tekst, wybrać elementy z tekstu do własnego wystąpienia -definiuje pojęcia: gobelin, attyka, krużganki, nagrobek Sansowinowski. pasy słuckie, tablice epitafijne, dworek, portrety trumienne, snycerka		Augusta - Santi Gucci nagrobek Anny Jagiellonki - Santi Gucci nagrobek Stefana Batorego - Założenie urbanistyczne Zamościa - Jan Baptista Quadro z Lugano Ratusz w Poznaniu - Kamienice braci Przybyłów w Kazimierzu Dolnym - Jan Maria Padovano Sukiennice w Krakowie - Antoni van Opbergen Wielki Arsenal w Gdańsku - Kolekcja arrasów Zygmunta Starego na Wawelu - Giovanni Trevano kościół św Piotra i Pawła w Krakowie - Tylman z Gameren kościół świętej Anny w Krakowie - Tylman z Gameren kościół Sakramentek w Warszawie - Tylman z Gameren Pałac Krasińskich w Warszawie - Wawrzyniec Senes Zamek Krzyżtopór w Ujeździe - Jan Trevano Zamek Królewski w Warszawie - Augustyn Locci Pałac w Wilanowie - Anonim Portret trumienny Stanisława Woyszy - Daniel Schulz Portret Jana Kazimierza - Anonim Taniec Śmierci z kościoła Bernardynów w Krakowie	2.1 2.2 2.4 2.5 3.1 3.2 3.3
141	Wstęp do	1	1.Analiza porównawcza dzieła	-porównuje poprzez analizę dzieła	Linia czasu, praca z	- Jacques Louis David Przysięga	1.1

	sztuki wieku XVIII – analiza porównawcza dzieła klasycyzmu i romantyzmu		malarskich 2.Klasycyzm a romantyzm	malarskie -wskazuje cechy typowe dla kierunków -określa, czym w sztuce jest klasycyzm i romantyzm	tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	Horacjuszy - Eugène Delacroix <i>Wolność wiodąca lud na barykady</i> - Prezentacja multimedialna <i>Romantyzm w malarstwie</i> (portal Scholaris.pl)	1.3 1.4 1.6 1.7 1.10 2.1 2.4 2.5 3.1
142	Rozbudzone zainteresowanie starożytnością – klasycyzm. Warunki rozwoju sztuki	1	1.Warunki rozwoju sztuki klasycyzmu: wydarzenia polityczne, postęp cywilizacyjny, filozofia 2.Znaczenie terminu: klasycyzm 3.Zainteresowanie historią w czasach klasycyzmu 4.Rozwój muzealnictwa 5.	-wskazuje warunki rozwoju sztuki klasycyzmu -definiuje termin: klasycyzm -potrafi wskazać początki muzealnictwa końca XVII wieku i w wieku XVIII -dostrzega zwrot ku przeszłości w epoce -zna pisma Joachima Winkelmana o sztuce dawnej	Linia czasu, praca z tekstem, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Joachim Winckelmann <i>Myśli o naśladowaniu dzieł Grecji</i> - Joachim Winckelmann <i>Historia sztuki starożytnej</i> - <i>Arkadia</i> koło Nieborowa (<i>świątynia Diany, Domek Gotycki</i>) założona przez Helenę Radziwiłłową - <i>Świątynia Sybilli</i> w Puławach, muzeum założone przez Izabelę Czartoryską	1.1 1.10 2.1 2.5 3.2 3.3
143-144	„Staramy się naśladować genialne dzieła starożytnych” – Jacques-Louis David	2	1.Życie i twórczość Jacques-Louis Davida 2.Opis, analiza i interpretacja dzieł malarskich	-zna biografię Jacques-Louis Davida -wskazuje ogromny wpływ warunków politycznych na życie i twórczość artysty -opisuje, analizuje i interpretuje dzieła malarskie artysty -charakteryzuje warsztat artysty: wyższość rysunku nad kolorem, ocieplenie i zawężenie gamy barwnej, wyważoną kompozycję, zatarte dotknięcia pędzla, brak silnych kontrastów -opisuje tematykę dzieł: wybór tematyki historycznej o tendencjach umoralniających, wzniosłych,	Linia czasu, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Jacques Louis David <i>Przysięga Horacjuszy</i> - Jacques Louis David <i>Śmierć Marata</i> - Jacques Louis David <i>Sabinki</i> - Jacques Louis David <i>Śmierć Sokratesa</i> - Jacques Louis David <i>Portret pani Recamier</i> - Jacques Louis David <i>Bonaparte na przełęczy świętego Bernarda</i> - Jacques Louis David <i>Koronacja Napoleona</i> - Jacques Louis David <i>Portret Stanisława Kostki Potockiego</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.10 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1

				poucających			
145	Uczeń Davida – Jean Auguste Dominique Ingres	1	1.Sylwetka Dominique’a Ingesa 2.Opis i analiza dzieła malarskich	-opisuje twórczość Dominique Ingesa i świadome nawiązywanie artysty do mistrza -określa tematykę prac: portret i akt -wskazuje nawiązania artysty do twórczości Rafaela	Linia czasu, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Dominique Ingres <i>Źródło</i> - Dominique Ingres <i>Kąpiąca się Valpinçona</i> - Dominique Ingres <i>Wielka Odaliska</i> - Dominique Ingres <i>Łaźnia turecka</i> - Dominique Ingres <i>Portret panny Rivièr</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6
146	Wzorem – dzieła dawnych czasów. Rzeźba klasycystyczna	1	1.Sylwetki najważniejszych rzeźbiarzy klasycyzmu 2.Opis, analiza i interpretacja dzieł rzeźbiarskich	-zna najważniejszych rzeźbiarzy klasycyzmu -opisuje, analizuje i interpretuje dzieła rzeźbiarskie -dostrzega rządzące rzeźbami klasyczne zasady kompozycji, dążenie do doskonałości formy, idealizację kształtów natury, wzorowanie na modzie antycznej -określa uniwersalną koncepcję piękna widoczną w rzeźbie klasycyzmu, stworzoną przez Greków	Linia czasu, praca z tekstem, analiza dzieła rzeźbiarskiego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Antonio Canova <i>Amor i Psyche</i> - Antonio Canova <i>Pomnik Marii Krystyny</i> - Antonio Canova <i>Portret Pauliny Borghese</i> - Bertel Thorvaldsen <i>Pomnik księcia Józefa Poniatowskiego</i> - Bertel Thorvaldsen <i>Pomnik Kopernika</i> - Bertel Thorvaldsen <i>Grobowiec Włodzimierza Potockiego</i> - Bertel Thorvaldsen <i>Trzy Gracje i Amor</i> - Bertel Thorvaldsen <i>Ganimedes i orzeł</i> - Jakub Tatarkiewicz <i>Psyche omdlewająca</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.10 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1
147	Sprawdzian	1					2.3
148-149	Klasycyzm francuski. Lekcja historii architektury od Ludwika XIII do Ludwika XVI	2	1.Francuski styl klasycyzującego baroku 2.Styl Ludwika XIII i Ludwika XIV 3.Styl regencji Ludwika XV (rokoko) 4.Styl pompejański czasów Ludwika XVI 5.Czasy Dyrektoriatu – krótsza faza klasycyzmu	-potrafi określić, czym jest styl klasycyzującego baroku -dostrzega wpływ manieryzmu włoskiego i niderlandzkiego na kształt stylu Ludwika XIII (B. De Blois, gen.Jacques Bougier <i>Palac Cheverny</i>) -wskazuje wzorce włoskie i stylistyczne gotyku w architekturze Ludwika XIV (<i>Vaux-le-Vicomte</i>) -określa styl Ludwika XV jako regencję	Studium przypadku, praca z tekstem, analiza dzieła architektonicznego, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Wilfried Koch <i>Style w architekturze</i> - B. de Blois, gen.Jacques Bougier <i>Palac Cheverny</i> - Louis Le Vau, Charles Le Brun <i>Vaux-le-Vicomte</i> - Charles Le Brun, Louis Le Vau, Andre Le Nôtre Jules Hardouin-Mansart <i>Wersal</i> - Héré de Corny <i>Place Royal</i> , Nancy - Jacques Ange Gabriel <i>Petit Trianon</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.10 2.1 3.1

			6. Empire i neobarok za czasów Napoleona III	(Place Royal, Nancy) - zauważa wprowadzenie motywów angielskiego palladianizmu w Petit Trianon za Ludwika XVI - styl empire jako wierne naśladowanie pierwowzorów antycznych (kościół Marii Magdaleny Paryż) - zna pojęcia „maison entre cour et jardin” - wskazuje kształty planów pałaców francuskich np. „U” - wymienia wykorzystywane w dekoracji elementy i ornamenty: ornament okuciowy, rollwerk, ornament chrząstkowo-maźwinowy, kartusz, lwie głowy, medaliony z popiersiami, gałązki palmowe, festony owocowe, wydłużone woluty, odcinkowe, przerywane przyczółki, hełmy, korony, espagnolette, panoplia, „ogniste języki”, rocaile, chinoiserie, groteska, lesbijskie i jońskie kintiony, ząbkowanie, girlandy, putta		- Pierre Vignon kościół Marii Magdaleny Paryż - Chalgrin Luk na Placu Gwiazdy w Paryżu - Jacques-Germain Soufflot kościół świętej Genowefy w Paryżu	
150-152	Sztuka czasów stanisławowskich i jej pokłosie	3	1. Szczególne warunki polityczne rozwoju ruchu klasycysto-romantycznego w Polsce i ich wpływ na sztukę 2. Czasy panowania ostatniego króla Stanisława Augusta 3. Rozwój muzealnictwa o charakterze patriotyczno-pamiętnikarskim 4. Dwa okresy w dziejach sztuki 1750-1850: I. Oświeceniowy i II. Wojen napoleońskich do klęski powstania styczniowego	- zna tło historyczne i najważniejsze wydarzenia z lat 1750-1850 w Polsce - dostrzega wpływ wydarzeń na wygląd kultury i sztuki polskiej - zna sylwetki twórcze artystów, wskazuje artystów zachodnich - opisuje zabytki sztuki polskiej i wskazuje cechy narodowe	Projekt, praca z tekstem, analiza dzieła architektonicznego, analiza dzieła rzeźbiarskiego, analiza dzieła malarskiego, analiza porównawcza dzieł, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Dominik Merlini Pałac Na Wodzie - Dominik Merlini Pałac Królikarnia - Jan Chrystian Kamsetzer Teatr Na Wyspie - Szymon Bogumił Zug Kościół ewangelicko-augsburski w Warszawie - Piotr Aigner Kościół świętego Aleksandra w Warszawie - Jakub Kubicki Pałac Belweder w Warszawie - Karl Friedrich Schinkel Budynek Sądu w Raciborzu - Bertel Thorvaldsen Pomnik księcia	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.10 1.12 2.1 2.2 2.5 3.1

			5.Okres I: dwór królewski wybitnym ośrodkiem kulturalnym 6. Okres II: budzenie świadomości narodowej			Józefa Poniatowskiego - Bertel Thorvaldsen Pomnik Kopernika - Jakub Tatarkiewicz Psyche omdlewająca - Sebastian Ricci Nagrobek Michała Bogorii Skotnickiego - Jacques Louis David Portret Stanisława Kostki Potockiego - Marcelli Bacciarelli Portret Stanisława Augusta Poniatowskiego z klepsydrą - Marcello Bacciarelli Stanisław August Poniatowski w stroju koronacyjnym - Bernardo Belotto zwany Canaletto Kolumna Zygmunta od strony Wisły - Bernardo Belotto zwany Canaletto Krakowskie Przedmieście - Bernardo Belotto zwany Canaletto Widok Warszawy od strony Pragi - Jan Piotr Norblin Towarzystwo na wycieczce w parku - Piotr Michałowski Seńko - Piotr Michałowski Napoleon na siwym koniu - Piotr Michałowski Bitwa pod Samosierrą - Walenty Wańkowicz Portret Adama Mickiewicza na Judahu	
153-154	„Wyrażając to, co niewidzialne i niedotykalne, sen, wrażenie,	2	1.Sylwetki Eugène Delacroix i Théodore Géricault 2.Opis, analiza i interpretacja dzieł malarskich 3.Cechy stylu romantycznego w malarstwie	-zna twórczość Eugène Delacroix i Théodore Géricault -opisuje, analizuje i interpretuje dzieła malarskie -wymienia cechy stylistyczne dzieł -wskazuje na podstawie dzieł cechy romantyczne w malarstwie: kompozycję	Myślenie obrazami, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, analiza dzieła rzeźbiarskiego, analiza	- Eugène Delacroix Dante i Wergiliusz w piekle - Eugène Delacroix Wolność wiodąca lud na barykady - Eugène Delacroix Śmierć Sardanapala - Eugène Delacroix Sceny z masakry na	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.10

	duszę” (Charles Baudelaire o malarstwie Delacroix). Francuski romantyzm			zawiłą, wielopostaciową, opartą na kontrastach, relatywizm barw, szerokie, swobodne pociągnięcia pędzla, oczyszczenie tonacji -dostrzega zainteresowanie artystów literaturą i wydarzeniami współczesnymi	porównawcza dzieł, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	Chios - Eugène Delacroix <i>Kobiety algierskie</i> - Eugène Delacroix <i>Portret Chopina</i> (niedokończony) - Théodore Géricault <i>Tratwa Meduzy</i> - Théodore Géricault <i>Oficer szaserów</i> - Théodore Géricault <i>Monoman</i> kradzieży - Théodore Géricault <i>Gipsownia</i> - François Rude <i>Wymarsz ochotników (Marsylianka)</i>	1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1
155-156	Wyzwolenie z krępujących konwencji oficjalnego malarstwa – twórczość Francisco Goya y Lucientes	2	1. Życie i twórczość Francisco Goya y Lucientes 2. Opis, analiza i interpretacja dzieł malarskich. 3. Powiązanie dzieł z biografią artysty 4. Analiza dzieła filmowego z wyszukiwaniem elementów biografii malarza 4. Specyfika warsztatu artysty i zastosowane techniki malarskie i graficzne	-zna biografię Francisco Goya y Lucientes -opisuje, analizuje i interpretuje dzieła malarskie wyszukując w nich powiązania z biografią twórcy -analizuje dzieło filmowe wiążąc je z faktami z biografii mistrza -określa specyfikę warsztatu artysty -wymienia i charakteryzuje zastosowane przez Goya’ę techniki malarskie i graficzne -definiuje pojęcia: akwaforta, akwatinta	Studium przypadku, praca z dziełem filmowym, analiza dzieła filmowego, praca z tekstem, karta pracy ucznia, analiza dzieła malarskiego	- film Goya , reż. Carlos Saura, 2003 - karta pracy ucznia <i>Analiza I interpretacja obrazu Francisco Goya y Lucientes Rozstrzelanie powstańców madryckich (portal scholaris.pl)</i> - Francisco Goya y Lucientes <i>Maja naga</i> - Francisco Goya y Lucientes <i>Maja ubrana</i> - Francisco Goya y Lucientes <i>Rodzina Karola V</i> - Francisco Goya y Lucientes <i>Księżna Alba</i> - Francisco Goya y Lucientes <i>Autoportret w wieku lat sześćdziesięciu</i> - Francisco Goya y Lucientes <i>Gdy rozum śpi, budzą się potwory</i> - Francisco Goya y Lucientes <i>Rozstrzelanie powstańców madryckich</i> - Francisco Goya y Lucientes <i>Saturn pożerający swe dzieci</i> - Francisco Goya y Lucientes <i>Sabat czarownic</i>	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.12 2.1 2.2 2.5 3.1 3.2 3.3

						- Francisco Goya y Lucientes <i>Olbrzym</i>	
157-158	“Tragedia pejzażu” (David d’Angers). Caspar David Friedrich	2	1. Życie i twórczość Caspara Davida Friedricha 2. Opis, analiza i interpretacja dzieł malarskich 3. Warsztat i tematyka prac malarskich	- zna biografię Caspara Davida Friedricha - zauważa w niej wydarzenia mające wpływ na późniejszy wybór tematyki prac - opisuje, analizuje i interpretuje dzieła malarskie - określa warsztat artysty: układy horyzontalne, tony barwne i walorowe ściszone, płaszczyzna nasyciona wyraźnym, niezbyt jaskrawym światłem, kształty dokładne, precyzyjne	Myślenie obrazami, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, analiza porównawcza dzieł, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Caspar David Friedrich „ <i>Nadzieja</i> “ w <i>lodach</i> - Caspar David Friedrich <i>Podróżnik po morzy chmur</i> - Caspar David Friedrich <i>Mężczyzna i kobieta zapatrzeni w księżyc</i> - Caspar David Friedrich <i>Opactwo w dąbrowie</i> - Caspar David Friedrich <i>Mnich nad brzegiem morza</i> - Caspar David Friedrich <i>Kredowe skały Rugii</i> - Caspar David Friedrich <i>Kobieta w oknie</i> - Caspar David Friedrich <i>Fazy życia</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.7 1.10 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1
159-160	Malarstwo – wyzwaniem rzuconym rzeczywistości. Artyści w Anglii przełomu XVIII i XIX wieku	2	1. Sylwetki artystów: Wiliam Blake, Johann Heinrich Füssli, Joseph Wiliam Turner, John Constable 2. Opis, analiza i interpretacja dzieł malarskich	- zna twórczość Wiliama Blake, Johanna Heinricha Füssliego, Josepha Wiliama Turnera, Johna Constable’a - wskazuje tematy łączące artystów: pejzaż u Turnera i Constable’a, fantastykę u Blake’a i Füssliego - dostrzega wyjątkowość twórczą: mocną, mięsistą plamę barwną charakteryzującą angielski pejzaż u J. Constable’a; wrażliwość na związki barwy i światła w naturze u W. Turnera; wizje malarskie W. Blake’a; niepokojącą, mroczną wyobraźnię H.H. Füssliego	Burza mózgów, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego, analiza porównawcza dzieł, praca z materiałem ilustracyjnym, rozmowa pouczająca	- Wiliam Blake <i>Przedwieczny</i> - Wiliam Blake <i>Newton</i> - Johann Heinrich Füssli <i>Koszmar</i> - Joseph Wiliam Turner <i>Szybkość, para, deszcz</i> - Joseph Wiliam Turner <i>Ostatnia droga Téméraire’a</i> - Joseph Wiliam Turner <i>Pożar Parlamentu</i> - Joseph Wiliam Turner <i>Krajobraz z rzeką i zatoką w oddali</i> - Joseph Wiliam Turner <i>Spokój – pogrzeb na pełnym morzu</i> - John Constable <i>Wóz siana</i> - John Constable <i>Katedra w Salisbury</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.10 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1
161	Sprawdzian	1					2.3
162-	„Namalował	2	1. Cechy realizmu, narodziny	- na podstawie definicji słownikowych	Linia czasu, praca ze	- karta pracy ucznia <i>Zbierające kłosy</i> ,	1.1

163	to, co zobaczył i uzyskał efekt” (Charles Baudelaire o Honoré Daumier). Realizm		kierunku, ważne wystawy malarstwa realistycznego. 2.Znaczenie Gustawa Courbeta dla rozwoju realizmu 3.Sylwetki artystów: Theodore Rousseau, Gustave Courbet, Camille Corot, Jean François Millet, Honore Daumier, Ilia Riepin 4.Francuska grupa pejzażystów: szkoła Barbizon 5.Rosyjska grupa realistów: Pieriedwiżnicy 5.Opis, analiza i interpretacja dzieł malarskich	wskazuje cechy realizmu, odróżnia go od naturalizmu -wskazuje pierwsze wystawy realistyczne, wpływ twórczości Gustawa Courbeta na rozwój kierunku -wymienia artystów i ugrupowania związane z realizmem -analizuje dzieła malarskie wskazując w nich cechy realistyczne	słownikami, praca z tekstem, karta pracy ucznia, opis, analiza dzieła malarskiego, analiza dzieła rzeźbiarskiego, praca w grupach	Jean François Millet – analiza, (portal Scholaris.pl) - Theodore Rousseau <i>U wodopoju</i> - Gustave Courbet <i>Kamieniarze</i> - Gustave Courbet <i>Autoportret z psem</i> - Gustave Courbet <i>Atelier malarza</i> - Gustave Courbet <i>Dzień dobry, panie Courbet</i> - Gustave Courbet <i>Pogrzeb w Ornans</i> - Gustave Courbet <i>Źródło</i> - Camille Corot <i>Wspomnienie z Mortefontaine</i> - Camille Corot <i>Katedra w Chartres</i> - Camille Corot <i>Pracownia Corota</i> - Jean François Millet <i>Anioł Pański</i> - Jean François Millet <i>Zbierające kłosy</i> - Jean François Millet <i>Siewca</i> - Honoré Daumier <i>Pracznia</i> - Honoré Daumier <i>Brzemie</i> - Honoré Daumier <i>Ulica Transnonain w Paryżu</i> - Honoré Daumier <i>Don Kichot</i> - Honoré Daumier <i>Ratapoil</i> - Ilia Riepin <i>Burlacy na Woldze</i>	1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.10 2.1 2.2 2.3 3.1
164	Czy akademizm przeminął?	1	1.Wyjaśnienie nazwy „akademia”. 2.Historia akademii o charakterze artystycznym 3.Ustalenia teoretyczne akademizmu 4.Utworzenie Salonów Oficjalnych i rozwinięcie krytyki artystycznej 5.Mecenat nad sztuką i odbiorcy sztuki 6.Najważniejsi akademicy i ich	-zna najważniejszych akademików i ich dzieła -dokonuje analizy dzieła sztuki -zna historię akademii o charakterze artystycznym -definiuje słowo „akademia” -zna historię rozwoju Salonów Oficjalnych, mecenatu, krytyki artystycznej w XIX wieku -ocenia kierunek i odpowiada na pytanie zadane w temacie lekcji -wskazuje współczesne dzieła,	Mapa myśli, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego	- Alexandre Cabanel <i>Narodziny Wenus</i> - Siemiradzki <i>Dirce chrześcijańska</i> - Sir Lawrence Alma-Tadema <i>Znalezienie Mojżesza</i> - Sir Lawrence Alma-Tadema <i>Różnica w poglądach</i> - Sir Lawrence Alma-Tadema <i>Punkt widokowy</i> - Edward John Poynter <i>Na stopniach świątyni</i>	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.10 1.12 2.1 2.2 2.5

			dzieła	spełniające kryteria pracy akademickiej			3.1
165	Podstawy pod nową świadomość estetyczną – Bractwo Prerafaelitów	1	1. Założenia Bractwa Prerafaelitów 2. Podwaliny pod Styl Nowy – Secesję	- zna historię założenia Bractwa Prerafaelitów - wskazuje postulaty ugrupowania - wymienia założycieli i późniejszych członków ugrupowania, wskazuje najważniejsze dzieła - opisuje, analizuje i interpretuje dzieła prerafaelickie	Studium przypadku, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego	- fragmenty scenariusza lekcji <i>Prerafaelici a literatura</i> (portal scholaris.pl) - John Everett Millais <i>Ofelia</i> - John Everett Millais <i>Chrystus w domu rodziców</i> - Dante Gabriel Rossetti <i>Zwiastowanie. Ecce Ancilla Domini</i> - Dante Gabriel Rossetti <i>Beata Beatrix</i> - Edward Burne-Jones <i>Złote schody</i> - Edward Burne-Jones <i>Zgubna głowa</i> - William Holman Hunt <i>Przebudzone sumienie</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.10 2.1 2.2 2.5 3.1
166	Zrewolucjonizowanie treści dzieła – symbolizm francuski	1	1. Symbolizm reakcją na realizm 2. Definicja „symbolu” 3. Najważniejsi twórcy symboliczni i ich dzieła	- wymienia najważniejszych symbolistów i ich dzieła - definiuje „symbol” - wskazuje cechy symbolizmu	Myślenie obrazami, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego	- Gustave Moreau <i>Zjawa</i> - Gustave Moreau <i>Orfeusz</i> - Arnold Böcklin <i>Wyspa umarłych</i> - Puvis de Chavannes <i>Biedny rybak</i> - Gustave Doré <i>Piekło</i> (ilustracja do <i>Boskiej Komedii</i> Dantego) - Odilon Redon <i>Rydwan Apollina</i> - Fernand Khnopff <i>Sfinks</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.10 2.1 2.2 2.5 3.1
167	Sprawdzian	1					2.3
168	„Historia jednego obrazu” – <i>Śniadanie na trawie</i> Édouarda Maneta	1	1. Historia Salonu Odrzuconych 2. Historia obrazu <i>Śniadanie na trawie</i> Édouarda Maneta 3. Życie i twórczość Édouarda Maneta 4. Opis, analiza i interpretacja dzieł malarskich	- przytacza historię Salonów Oficjalnych oraz historię Salonu Odrzuconych - dostrzega znaczenie obrazu <i>Śniadanie na trawie</i> dla historii sztuki XIX wieku - opisuje, analizuje i interpretuje dzieło malarskie - stosuje analizę porównawczą w odniesieniu do obrazów dawnych mistrzów i dzieł Édouarda Maneta	Linia czasu, praca z tekstem, karta pracy ucznia, analiza dzieł malarskich, analiza dzieła malarskiego	- karta pracy ucznia <i>Śniadanie na trawie</i> Édouard Manet (portal scholaris.pl) - Édouard Manet <i>Śniadanie na trawie</i> - Tycjan/Giorgione <i>Koncert wiejski</i> - Édouard Manet <i>Olimpia</i> - Tycjan <i>Wenus z Urbino</i> - Giorgione <i>Śpiąca Wenus</i> - karta pracy ucznia <i>Bar w Folies-Bergère</i> – interpretacja (portal scholaris.pl) - Édouard Manet <i>Bar w Folies-Bergère</i>	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 2.1 2.2

						- Édouard Manet <i>Atelier w łódce</i> - Édouard Manet <i>Rozstrzelanie cesarza Maksymiliana</i> - Francisco Goya <i>Rozstrzelanie powstańców madryckich (Tres de Mayo)</i> - Édouard Manet <i>Pijący absynt</i> - Édouard Manet <i>Kolej żelazna</i>	2.5 3.1
169-170	Przepis na bycie impresjonistą	2	1.Impresjonizm – historia kierunku, nazwa kierunku, czas trwania, najważniejsze wystawy 2.Cechy impresjonizmu 3.Znaczenie twórczości Éduarda Maneta dla impresjonistów 4.Sylwetki najważniejszych impresjonistów i ich dzieła	-wskazuje najważniejszych impresjonistów i ich dzieła -zna historię kierunku, najważniejsze wystawy, czas trwania -wyszukuje podstawowe cechy impresjonizmu i tworzy z nich manifest malarza impresjonisty -określa znaczenie twórczości Éduarda Maneta dla rozwoju kierunku -zna pojęcia: dywizjonizm, impresja	Projekt, praca z tekstem, tworzenie tekstu, analiza dzieła malarskiego, analiza dzieła rzeźbiarskiego	- Prezentacja multimedialna - Impresjonizm – założenia, twórcy, dzieła (portal Scholaris.pl) - Claude Monet <i>Impresja – wschód słońca</i> - Claude Monet <i>Dworzec Saint Lazare</i> (2 wersje) - Claude Monet <i>Katedra w Rouen</i> (4 wersje) - Claude Monet <i>Stogi</i> (2 wersje) - Claude Monet <i>Nenufary</i> (2 wersje) - Claude Monet <i>Londyn, Parlament, wieże Westminsteru</i> - Edgar Degas <i>Primabalerina</i> - Edgar Degas <i>Klasa tańca</i> - Edgar Degas <i>Orkiestra w Operze</i> - Edgar Degas <i>Wyścigi konne</i> - Edgar Degas <i>Absynt</i> - Edgar Degas <i>Prasowaczki</i> - Edgar Degas <i>Czesząca się kobieta</i> - Camille Pissarro <i>Czerwone dachy</i> - Camille Pissarro <i>Bulwar Montmartre, zachód słońca</i> - Auguste Renoir <i>Wielkie kąpiące się</i> - Auguste Renoir <i>Moulin de la Galette</i> - Auguste Renoir <i>Śniadanie wioślarzy</i> - Auguste Renoir <i>Huśtawka</i> - Auguste Renoir <i>Akt w słońcu</i>	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.12 2.1 2.3 2.5 3.1 3.3

						- Auguste Renoir <i>Droga pnąca się wśród traw</i> - Edgar Degas <i>Czternastoletnia tancerka</i>	
171	Naukowe podejście do zdobyci impresjonizmu – neoimpresjonizm	1	1.Sylwetki twórców: Georges Seurat, Paul Signac 2.Teoria twórców kierunku: Georges Seurat i Paul Signac 3.Cechy obrazu neoimpresjonistycznego 4.Wpływ odkryć optyki na wygląd dzieł neoimpresjonistycznych	-zna teorie twórców neoimpresjonizmu -opisuje i analizuje dzieła neoimpresjonistyczne -ocenia zjawisko zdyscyplinowania kompozycji u malarzy tego kierunku i zależność od impresjonizmu -definiuje pojęcia: dywizjonizm, pointylizm	Linia czasu, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego	- Paul Signac <i>Od Eugeniusza Delacroixa do neo-impresjonizmu</i> - Georges Seurat <i>Niedzielne popołudnie na wyspie Grande-Jatte</i> - Georges Seurat <i>Siedząca modelka odwrócona plecami</i> - Georges Seurat <i>Cyrk</i> - Paul Signac <i>Saint-Tropez, burza</i> - Camille Pissarro <i>Widok z mojego okna – Eragny-Sur-Epte</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1
172-173	Zawsze pod prąd – Paul Cézanne	2	1.Życie i twórczość Paula Cézanne 2.Wpływ Paula Cézanne na sztukę XIX wieku 3.Świadoma deformacja świata w obrazach Paula Cézanne	-zna biografię Paula Cézanne -wskazuje wpływ twórczości Paula Cézanne na wygląd sztuki XIX wieku -opisuje „nowe widzenie” rzeczywistości u Cézanne: ujawnia proces patrzenia na rzeczywistość sumą spojrzeń, odbieranie rzeczywistości emocjonalnie	Studium przypadku, praca z tekstem, opis i analiza dzieła malarskiego	- Prezentacja multimedialna <i>Paul Cézanne – malarz postimpresjonistyczny</i> (portal Scholaris.pl) - Paul Cézanne <i>Dom wisielca</i> - Paul Cézanne <i>Góra Sainte-Victoire</i> (kilka wersji) - Paul Cézanne <i>Martwa natura z kuchennym stołem</i> - Paul Cézanne <i>Autoportret</i> - Paul Cézanne <i>Chłopiec w czerwonej kamizelce</i> - Paul Cézanne <i>Grający w karty</i> - Paul Cézanne <i>Martwa natura z błękitnym wazonem</i> - Paul Cézanne <i>Wielkie kąpiące się</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1
174-175	“Pasja życia” – Vincent	2	1.Życie i twórczość Vincenta van Gogha	-zna biografię Vincenta van Gogha -odnajduje wątki biograficzne w książce	Praca z tekstem, opis i analiza dzieła	- Irving Stone <i>Pasja życia</i> - Prezentacja multimedialna <i>Vincent</i>	1.1 1.3

	van Gogh		2.Związek biografii z tematyką obrazów artysty. 3.Dramaturgia prac Vincenta van Gogha	o artyście -wiąże biografię artysty z tematyką jego prac -dostrzega niebywałą emocjonalność prac Vincenta van Gogha: ekspresję, deformację i dramatyzm, uproszczenie plamy barwnej, fakturę nerwową i wibrującą, ujawnienie dwuwymiarowości płótna -dokonuje opisu i analizy dzieł na tle wydarzeń z życia malarza	malarskiego, analiza dzieła literackiego	van Gogh – ekspresjonista (portal Scholaris.pl) - Vincent van Gogh <i>Buty</i> - Vincent van Gogh <i>Jedzący kartofle</i> - Vincent van Gogh <i>Portret “Ojca” Tanguy</i> - Vincent van Gogh <i>Nocna kawiarnia</i> - Vincent van Gogh <i>Autoportret</i> - Vincent van Gogh <i>Autoportret z zabandażowanym uchem</i> - Vincent van Gogh <i>Droga z cyprysami</i> - Vincent van Gogh <i>Słoneczniki (kilka wersji)</i> - Vincent van Gogh <i>Sypialnia van Gogha</i> - Vincent van Gogh <i>Kruki nad lanem zboża</i>	1.4 1.5 1.6 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1 3.2 3.3
176-177	“Aby dokonać czegoś nowego, trzeba powrócić do źródeł” – Paul Gauguin	2	1.Życie i twórczość Paula Gauguin 2.Moment przełomowy w życiu artysty 3.Podróże Paula Gauguin 4.Wpływ biografii na wygląd i tematykę prac	-zna biografię Paula Gauguin -łączy wybór tematyki z etapami w życiu artysty -wskazuje cechy twórczości Paula Gauguin: prostota, syntetyczna, płaska plama barwna, sylweta lub kontur o miękkim obrysie, barwa czysta, nasycona, głęboka, nastrój tajemnicy i radości	Studium przypadku, praca z tekstem, opis i analiza dzieła malarskiego	- Paul Gauguin <i>Wizja po kazaniu – walka Jakuba z aniołem</i> - Paul Gauguin <i>Żółty Chrystus</i> - Paul Gauguin <i>Autoportret z Żółtym Chrystusem</i> - Paul Gauguin <i>Ta Matete</i> - Paul Gauguin <i>Manao Tupapau (Duch zmarłych czuwa)</i> - Paul Gauguin <i>Nevermore</i> - Paul Gauguin <i>Tahitańskie kobiety na plaży</i> - Paul Gauguin <i>Skąd przychodzimy? Kim jesteśmy? Dokąd zmierzamy?</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.10 2.1 2.5 3.1
178-179	Reporter nocnego życia Paryża – Henri de	2	1.Życie i twórczość Henri de Toulouse-Lautreca 2.Wpływ kalectwa i odrzucenia na wybory artysty	-zna biografię Henri de Toulouse-Lautreca -łączy wątki biograficzne z wyborami artystycznymi malarza	Praca z tekstem, praca z dziełem filmowym, opis i analiza dzieła	- film <i>Toulouse-Lautrec</i> , reż. Roger Planchon, 1999 - Prezentacja multimedialna <i>Henri de Toulouse-Lautrec – malarz</i>	1.1 1.3 1.4 1.5

	Toulouse-Lautrec		3.Sztuka plakatu w wykonaniu Henri de Toulouse-Lautrec	-określa stosunek artysty do świata przedstawionego: deformacja, karykatura, przerysowanie -opisuje styl artysty: podobnie jak u van Gogha i Gaugina płaska plama i linia, brak różnicowania tonalnego plamy, linia płynna, żywiołowa, o falistym przebiegu, tony mocne, kontrastowe, nasycone -wskazuje Toulouse-Lautreca jako twórcę plakatu -definiuje terminy plastyczne: plakat, litografia, pastel	malarskiego	postimpresjonistyczny (portal Scholaris.pl) - Henri de Toulouse-Lautrec <i>Moulin Rouge</i> - Henri de Toulouse-Lautrec <i>Kawiarnia "Les Ambassadeurs" Aristide Bruant</i> - Henri de Toulouse-Lautrec <i>Loïe Fuller</i> - Henri de Toulouse-Lautrec <i>Jane Avril w Jardin de Paris</i> - Henri de Toulouse-Lautrec <i>Yvette Guilbert</i> - Henri de Toulouse-Lautrec <i>W salonie przy ulicy des Moulins</i> - Henri de Toulouse-Lautrec <i>Divan Japonais</i>	1.6 1.8 1.9 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1 3.2 3.3
180	Sprawdzian	1					2.3
	KLASA IV						
181-182	Trzy spojrzenia na historię Polski – Artur Grottger, Jan Matejko i Jacek Malczewski	2	1.Sylwetki malarzy: Artur Grottger, Jan Matejko i Jacek Malczewski 2.Cechy stylu każdego z malarzy, przynależność do kierunków i nurtów. 3.Podejście każdego z malarzy do tematyki historii Polski 4.Opis wydarzeń przedstawionych na obrazach 5.Walka o niepodległość ojczyzny 6.Historia szkolnictwa artystycznego w czasach zaborów	-zna historię Polski i na tym tle rozważa twórczość Artura Grottgera, Jana Matejki i Jacka Malczewskiego -dostrzega różne oblicza patriotyzmu w twórczości każdego z malarzy -opisuje, analizuje i interpretuje prace artystów -porównuje twórczość Artura Grottgera, Jana Matejki i Jacka Malczewskiego	Pogadanka pouczająca, burza mózgów, praca w grupach, praca z tekstem, opis, analiza i interpretacja dzieł plastycznych, analiza porównawcza dzieł plastycznych	- Prezentacja multimedialna <i>Historyzm w malarstwie polskim XIX wieku</i> (portal Scholaris.pl) - Artur Grottger <i>Pożegnanie powstańca</i> - Artur Grottger <i>Pojednanie</i> - Artur Grottger <i>cykl Wojna</i> - Artur Grottger karton z cyklu <i>Warszawa II</i> - Artur Grottger <i>Kucie kos</i> - Artur Grottger <i>Bój (z cyklu Litwania)</i> - Jan Matejko <i>Stańczyk</i> - Jan Matejko <i>Rejtan – upadek Polski</i> - Jan Matejko <i>Kazanie Skargi</i> - Jan Matejko <i>Hold Pruski</i> - Jan Matejko <i>Bitwa pod Grunwaldem</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.5 3.1

						- Jan Matejko <i>Poczet królów polskich</i> - Jan Matejko <i>Konstytucja 3 maja</i> - Jacek Malczewski <i>Melancholia</i> - Jacek Malczewski <i>Introdukcja</i> - Jacek Malczewski <i>Błędne koło</i> - Jacek Malczewski <i>Krajobraz z Tobiaszem</i> - Jacek Malczewski <i>Zatruta studnia</i> - Jacek Malczewski <i>Thanatos</i>	
183-184	Malarze bardzo polscy – Henryk Rodakowski, Juliusz i Wojciech Kossakowie	2	1.Najlepszy portrecista swoich czasów – Henryk Rodakowski 2.Malarze koni – Juliusz i Wojciech Kossakowie	-wskazuje siłę oddziaływania portretów Henryka Rodakowskiego -opisuje fenomen rodziny Kossaków – malarzy koni -dostrzega wydzięk polski w twórczości omawianych malarzy	Praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego	- Henryk Rodakowski <i>Portret matki</i> - Henryk Rodakowski <i>Portret generała Henryka Dembińskiego</i> - Juliusz Kossak <i>Polowanie z sokół</i> - Juliusz Kossak <i>Stadnina na Podolu</i> - Wojciech Kossak, Jan Styka <i>Panorama Racławicka</i>	1.1 1.4 1.5 1.6 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1
185	Miedzy ziemią a niebem. Pejzażyści polscy	1	1.Sylwetki Wojciecha Gersona, Józefa Szermentowskiego i Aleksandra Kotsisa 2.Życie i twórczość Józefa Chełmońskiego 3.Pejzaż polski 4.Realizm	-wskazuje odkrycie przez malarzy uroku pejzażu wiejskiego i górskiego -wskazuje drogę twórczą i etapy życia Józefa Chełmońskiego -opisuje warsztat Józefa Chełmońskiego -dostrzega stylistyczną przynależność Józefa Chełmońskiego do realizmu	Myślenie obrazami, praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego	- Prezentacja multimedialna <i>Pejzaż w malarstwie polskim XIX wieku (portal Scholaris.pl)</i> - Wojciech Gerson <i>Cmentarz w Zakopanem</i> - Aleksander Kotsis <i>Ostatnia chudoba</i> - Józef Szermentowski <i>Bydło schodzące do wodopoju</i> - Józef Chełmoński <i>Trójka</i> - Józef Chełmoński <i>Czwórka</i> - Józef Chełmoński <i>Żurawie</i> - Józef Chełmoński <i>Bociany</i> - Józef Chełmoński <i>Kuropatwy na śniegu</i> - Józef Chełmoński <i>Burza</i> - Józef Chełmoński <i>Babie lato</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.10 2.1 3.1
186-	W imię	2	1.Biografie Maksymiliana i	-zna biografie Maksymiliana i	Myślenie obrazami,	- Maksymilian Gierymski <i>Pikieta</i>	1.1

187	prawdy o codziennym obliczu rzeczywistości – bracia Maksymilian i Aleksander Gierymscy		Aleksandra Gierymskich 2.Cechy twórczości obu braci i układ problemowy prac Aleksandra Gierymskiego 3.Realizm krytyczny na przykładach	Aleksandra Gierymskich -wyodrębnia w twórczości Aleksandra Gierymskiego cykle problemowe -określa, czym jest skrajny realizm i realizm krytyczny Aleksandra Gierymskiego -opisuje warsztat obu braci	praca z tekstem, analiza dzieła malarskiego	powstańcza - Aleksander Gierymski <i>Altana w ogrodzie</i> - Aleksander Gierymski <i>Żydówka z pomarańczami</i> - Aleksander Gierymski <i>Święto trąbek</i> - Aleksander Gierymski <i>Piaskarze</i> - Aleksander Gierymski <i>Powisłe</i> - Aleksander Gierymski <i>Przystań na Solcu</i> - Aleksander Gierymski <i>Wieczór nad Sekwaną</i> - Aleksander Gierymski <i>Monachium w nocy</i> - Aleksander Gierymski <i>Luwr w nocy</i> - Aleksander Gierymski <i>Trumna chłopska</i>	1.4 1.5 1.10 2.1 2.5 3.1
188	Sprawdzian	1					2.3
189-190	Przewrót konstrukcyjny o-materiałowy. Architektura XIX wieku	2	1.Moda na naśladowanie stylów przeszłości: historyzm 2.Eklektyzm 3.Przewrót konstrukcyjno-materiałowy. Wynalazek stali 4.Szkoła Chicagowska 5.Nurt organiczny i biedermeier	-zna najciekawsze realizacje architektoniczne XIX wieku w Europie -definiuje, czym jest historyzm i eklektyzm -dostrzega znaczenie rewolucji konstrukcyjno-materiałowej -wskazuje nowe materiały budowlane: żelazo, szkło, żelbeton, stal	Burza mózgów, praca z tekstem, analiza dzieła architektonicznego	- Wilfried Koch <i>Style w architekturze</i> - John Nash <i>Pawilon królewski</i> w Brighton - Charles Barry <i>Parlament</i> w Londynie - <i>Zamek w Neuschwanstein</i> - Karl Friedrich Schinkel <i>Pałac</i> w Kórniku - Charles Garnier <i>Opera</i> w Paryżu - Joseph Paxton <i>Pałac Kryształowy</i> w Londynie - Gustave Eiffel <i>Wieża</i> w Paryżu	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1
191	Michał Anioł rzeźby nowoczesnej – Auguste Rodin	1	1.Sylwetka twórcza Auguste’a Rodin 2.Cechy stylistyczne prac artysty, wpływ na rzeźbę końca XIX i początku XX wieku 3.Porównanie rzeźby	-zna sylwetkę twórczą Auguste’a Rodin -porównuje dzieła różnych epok -wykazuje cechy twórczości Auguste’a Rodin -dostrzega współwystępowanie elementów klasycystycznych,	Linia czasu, praca z tekstem, analiza porównawcza dzieł rzeźbiarskich, interpretacja dzieła sztuki	- Auguste Rodin <i>Myśliciel</i> - Auguste Rodin <i>Katedra</i> - Auguste Rodin <i>Pocałunek</i> - Auguste Rodin <i>Ręka Boga</i> - Auguste Rodin <i>Mieszczanie z Calais</i> - Auguste Rodin <i>Danaida</i>	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7

			nowoczesnej z rzeźbą klasyczną i nowożytną 4.Wskazanie indywidualnych cech twórczych Auguste’a Rodin 5.Technika wykonania rzeźb i wpływ materiału na wygląd dzieła	romantycznych, impresjonistycznych, realistycznych i symbolicznych w rzeźbach Auguste’a Rodin -interpretuje symbolikę prac rzeźbiarskich -opisuje warsztat artysty			1.8 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1
192-193	Estetyka secesji – estetyka sprzeczności	2	1.Znaczenie terminu „secesja”, odmienna terminologia w różnych krajach 2.Czas trwania kierunku, odbiór secesji 3.Ośrodki secesji i jej odmiany stylistyczne 4.Cechy kierunku, formy dominujące 5.Nabiści 6.Przedstawiciele i ich dzieła	-potrafi wskazać czas trwania secesji, cechy stylistyczne -wskazuje najważniejsze ośrodki secesji, jej przedstawicieli i ich dzieła -wylicza źródła inspiracji dla secesji -zna ugrupowanie Nabistów – przedstawicieli, założenia, ośrodki twórcze -ocenia secesję pod względem artystycznym	Studium przypadku, praca z tekstem, karta pracy ucznia, analiza i interpretacja dzieła sztuki	- Gabriele Fahr-Becker Secesja - Mieczysław Wallis Secesja - Georges Auger Broszka w kształcie wałki - Antonio Gaudí Park Güella - Antonio Gaudí Casa Milà - Antonio Gaudí Casa Batlló - Antonio Gaudí Sagrada Familia - Hector Guimard Stacja metra przy Porte Dauphine - Victor Horta Maison Tassel - Henry van de Velde Willa Hohenhof - Joseph Olbrich Pałac wystawowy Secesji Wiedeńskiej - Whistler Pawia sala - Aubrey Beardsley Pawia suknia - Louis Comfort Tiffany Lampa Wistaria - Aubrey Beardsley Salome - karta pracy ucznia Gustaw Klimt Pocalunek (portal scholaris.pl) - Gustaw Klimt Pocalunek - Gustaw Klimt Judyta i Holofernes - Alfons Mucha Plakat reklamujący bibułki „Job” - Emil Gallé wazon Kalia - Maurice Denis Muzy - Félix Vallotton Czerwona piłka	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.8 1.9 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1 3.3

194-196	Walka o styl narodowy – Młoda Polska	3	1. Sylwetki artystów polskich przełomu XIX i XX wieku 2. Rozwój nowej epoki – modernizmu, kontekst kulturowy, tradycja 3. Ośrodki kulturalne, znaczenie Krakowa dla rozwoju Młodej Polski. Cyganeria artystyczna 4. Podróże zagraniczne młodych artystów 5. Odmienny kontekst modernizmu w Polsce – silna myśl patriotyczna, narodowowyzwoleńcza	- wymienia polskich artystów przełomu wieków XIX i XX - opisuje konflikt na linii „mistrz – uczeń” pomiędzy Janem Matejką a Stanisławem Wyspiańskim czy Jackiem Malczewskim - wskazuje związki twórców z ośrodkami, środowiskiem i stylistyczne powiązania np. z symbolizmem, ekspresjonizmem czy impresjonizmem - dostrzega źródło inspiracji dla młodych artystów poza granicami kraju, wpływ europejskich tendencji na wygląd sztuki polskiej - łączy poszczególnych artystów z tematami i wskazuje ich indywidualny warsztat pracy - wskazuje wątki narodowe w twórczości młodopolskiej, powrót do polskiego romantyzmu i realizmu	Mapa myśli, praca z tekstem, karta pracy ucznia, analiza i interpretacja dzieła sztuki	- karta pracy ucznia <i>Bóg Ojciec</i> – <i>Stań się. Witraż Stanisława Wyspiańskiego</i> (portal.scholaris.pl) - Stanisław Wyspiański <i>Bóg Ojciec</i> - Stanisław Wyspiański cykl <i>Widoków na Kopiec Kościuszki</i> - Stanisław Wyspiański <i>Chochóły</i> - Stanisław Wyspiański <i>Gmach Towarzystwa Lekarskiego</i> - Stanisław Wyspiański witraże i polichromie <i>kościola Franciszkanów</i> w Krakowie - Stanisław Wyspiański kartony do <i>witraży wawelskich</i> - Stanisław Wyspiański <i>Staś</i> - Stanisław Wyspiański <i>Mietek</i> - Stanisław Wyspiański <i>Podwójny portret Elży Pareńskiej</i> - Jacek Malczewski <i>Hamlet polski</i> - Jacek Malczewski <i>Zmartwychwstanie (Nieśmiertelność)</i> - Witold Wojtkiewicz <i>Krucjata dziecięca</i> - Wojciech Weiss <i>Maki</i> - Józef Mehoffer <i>Dziwny ogród</i> - Józef Mehoffer witraże do <i>katedry fryburskiej</i> - Józef Pankiewicz <i>Japonka</i> - Józef Pankiewicz <i>Targ na kwiaty</i> - Olga Boznańska <i>Dziewczynka z chryzantemami</i> - Władysław Podkowiński <i>Portret dziewczynki w czerwonej sukni</i> - Władysław Podkowiński <i>Szał</i> - Leon Wyczółkowski <i>Kopanie buraków</i>	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.9 1.10 1.11 1.12 2.1 2.2 2.4 2.5 3.1
---------	--------------------------------------	---	---	--	---	---	---

						- Leon Wyczółkowski Rybacy - Ferdynand Ruszczyc Ziemia - Kazimierz Stabrowski Na tle witrażu – Paw - Jan Stanisławski Topole nad wodą - Władysław Ślewiński Czesząca się kobieta - Stanisław Witkiewicz Willa pod Jedłami	
197	Sprawdzian	1					2.3
198	Wprowadzenie do sztuki I połowy XX wieku	1	1.Sztuka awangardowa XX wieku 2.Czysta forma i sztuka nieprzedstawiająca (abstrakcjonizm) 3.Sytuacja polityczna, osiągnięcia nauki i techniki 4.Środowiska artystyczne, ruchy artystyczne	-zna okoliczności polityczne, gospodarcze i kulturalne wpływające na wygląd sztuki -definiuje pojęcia: awangarda, abstrakcja -wskazuje najważniejsze ośrodki artystyczne	Burza mózgów, praca z tekstem, opis i interpretacja dzieł malarskich	- René Hausman Drewniana głowa - Max Ernst Oko ciszy - George Grosz Chcę cię wielbić, o piękności - Robert Delaunay Formy koliste. Księżyc nr 3	1.1 1.2 1.9 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1 3.2 3.3
199	„Donatello parmi les fauves!” (Donatello wśród drapieżników!). Fowizm	1	1.Nazwa kierunku, środowisko artystyczne, czas trwania 2.Najważniejsi twórcy i ich dzieła 3.Cechy malarstwa fowistów	-wymienia najważniejszych przedstawicieli kierunku i ich dzieła -łączy nazwę kierunku z cechami prac	Metoda Z-W-I, praca z tekstem, opis i analiza dzieła malarskiego	- Henri Matisse Portret żony z zieloną pręgą - Henri Matisse Radość życia - Henri Matisse Harmonia w czerwieni - Henri Matisse Taniec - Andre Derain Most Westminster - Maurice Vlaminck Czerwone drzewa	1.1 1.3 1.4 1.5 1.6 1.10 2.1 2.5 3.1
200-201	„Sztuka krzyczy z głębokiej ciemności, woła o pomoc, woła	2	1.Ekspresjonizm – cechy, twórcy i ich dzieła 2.Sylwetka Edvarda Muncha 3.Techniki malarskie i graficzne obecne w ekspresjonizmie 4.Wybór środków wyrazu	-dostrzega w pracach wybranych artystów zapowiedzi ekspresjonizmu (protoekspresjonizm) -zna sylwetkę twórczą Edvarda Muncha -definiuje ekspresjonizm, wskazuje jego cechy	Linia czasu, praca z tekstem, analiza i interpretacja dzieła sztuki	- Henri de Toulouse-Lautrec W salonie przy ulicy des Moulins - Vincent van Gogh Autoportret z zabandażowanym uchem - Vincent van Gogh Kruki nad łanem zboża	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6

	o ducha” (Hermann Bahr, 1916). Ekspresjonizm		ekspresjonizmu 5.Ugrupowania: Die Brücke (Most), Der Sturm (Burza), Der Blaue Reiter (Błękitny jeździec), Novembergruppe 6.Sztuka tworzona dla ludu – ekspresjonizm meksykański 7.Ekspresjoniści francuscy	-opisuje i analizuje dzieła Muncha, wskazuje w nich cechy ekspresjonistyczne -wskazuje ugrupowania ekspresjonizmu niemieckiego, wymienia przedstawicieli i założenia twórcze -określa specyfikę ekspresjonizmu w Meksyku i Francji		- Edward Munch Krzyk - Edward Munch Madonna - Edward Munch Taniec życia - Ernst Ludwig Kirchner Autoportret z modelką - Ernst Ludwig Kirchner Kobiety na ulicy - Emil Nolde Tryptyk Maria Egipcjanka - Emil Nolde Prorok - Oskar Kokoschka Morderca, nadzieja kobiet - Franz Marc Żółta krowa - Wassily Kandinsky Błękitny jeździec - Wassily Kandinsky Kościół w Murnau - Egon Schiele Żona artysty - Diego Rivera Plantacja cukru - Chaim Soutine Zarżnięty wół - Chaim Soutine Mały cukiernik - Georges Rouault Święte oblicze	1.8 1.10 2.1 2.2 2.5 3.1
202-203	„Czym innym jest widzieć, czym innym malować” (Pablo Picasso). Kubizm	2	1.Życie i twórczość Pablo Picasso 2.Sylwetki twórcze pozostałych kubistów 3.Założenia kubizmu, czas trwania kierunku, fazy kubizmu	-zna biografię Pabla Picassa -wskazuje przedstawicieli kubizmu -wymienia założenia kubizmu, czas trwania i fazy kierunku -dostrzega odmienność widzenia świata przez kubistów, rewolucyjność i wpływ na przyszłą sztukę -ocenia, z czego wynika współczesna fascynacja kierunkiem	Studium przypadku, praca z tekstem, opis, analiza i interpretacja dzieła sztuki	- karta pracy ucznia <i>Pablo Picasso, Panny z Avignon – analiza, (portal Scholaris.pl)</i> - Pablo Picasso Życie - Pablo Picasso Rodzina kuglarzy - Pablo Picasso Portret Gertrudy Stein - Pablo Picasso Panny z Avignonu - Pablo Picasso Fabryka w Horta de Ebro - Pablo Picasso Portret Kahnweilera - Pablo Picasso Martwa natura ze skrzypcami - Pablo Picasso Trzej muzykanci - Pablo Picasso Głowa byka. Metamorfoza	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.9 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1

						- Pablo Picasso <i>Guernica</i> - George Braque <i>Domy w Estaque</i> - George Braque <i>Gitara i klarnet</i> - Fernand Leger <i>Mona Liza z kluczami</i>	
204	„Ryczący samochód (...) jest piękniejszy od Nike z Samotraki!” (F. T. Marinetti). Futuryzm	1	1. Założenie programowe ruchu artystycznego i manifesty futurystyczne 2. Dyscypliny artystyczne w których rozwija się futuryzm 3. Fascynacja techniką i szybkością 4. Przedstawiciele ruchu i ich dzieła 5. Czas trwania futuryzmu	- zna założenia programowe futuryzmu - analizuje i interpretuje wypowiedzi futurystów odnośnie sztuki - wylicza przedstawicieli futuryzmu, dyscypliny, w których się realizowali, czas trwania ruchu - ocenia powiązania ruchu futurystycznego z ideologią totalitarną	Metoda W-Z-I, praca z tekstem, analiza i interpretacja manifestu programowego, opis i analiza dzieł malarskich	- Filippo Tommaso Marinetti <i>Akt założycielski i manifest futuryzmu</i>, 1909, <i>Manifest malarzy futurystów</i>, 1910, <i>Malarstwo futurystyczne. Manifest techniczny</i>, 1910 - Umberto Boccioni <i>Jedyna forma ciągłości w przestrzeni</i> - Umberto Boccioni <i>Elastyczność</i> - Umberto Boccioni <i>Ulica między domami</i> - Giacomo Balla <i>Dynamizm psa na smyczy</i> - Giacomo Balla <i>Dziewczynka biegnąca na balkonie</i> - A. Sant’Elia <i>La Città Nuova</i>, projekt	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.9 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1 3.2 3.3
205	„Świat sztuki oddala się od królestwa natury” (Wassily Kandinsky). Abstrakcja	1	1. Abstrakcja – definicja 2. Wymienia przedstawicieli malarstwa i rzeźby nieprzedstawiającej 3. Nurty abstrakcji: geometryczny i niegeometryczny 4. Wpływ W. Kandinsky’ego na środowiska twórcze	- definiuje, czym jest „abstrakcja” - wymienia przedstawicieli abstrakcjonizmu - określa nurty abstrakcji - dostrzega wpływ Kandinsky’ego na wygląd późniejszej sztuki - porównuje sztukę abstrakcyjną ze sztuką dawną, do której się odnosi	Myślenie obrazami, praca z tekstem, analiza i interpretacja manifestu programowego W. Kandinsky’ego, opis i analiza dzieł malarskich, porównanie dzieł różnych epok	- Wassily Kandinsky <i>Pierwiastek duchowy w sztuce</i>, 1912 - Wassily Kandinsky <i>Pierwsza akwarela abstrakcyjna</i> - prezenatcja multimedialna <i>Malarstwo abstrakcyjne (portal scholaris.pl)</i> - Wassily Kandinsky <i>Cercle et carré</i> - Wassily Kandinsky <i>Zielona pustka</i> - Joan Miró <i>Wnętrze holenderskie II</i> - Joan Miró <i>Malarstwo III</i>	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.9 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1. 3.2 3.3
206-207	„Cała sztuka dla całego	2	1. Założenia ideowe konstruktywizmu	- określa założenia ideowe konstruktywizmu	Praca z tekstem, analiza i	- Władimir Tatlin <i>projekt Pomnika III Międzynarodówki</i>	1.1 1.2

	narodu”. Konstruktivism		2.Sztuka a polityka radziecka 3.Suprematyzm Kazimierza Malewicza. Znaczenie Czarnego kwadratu na białym tle 4.Przedstawiciele konstruktivismu, źródła inspiracji ze sztuki zachodu, najważniejsze dzieła 5.Nowe dyscypliny artystyczne, np. kompozycje przestrzenne, fotomontaż, typografia, projektowanie wnętrz, projekty sceniczne, <i>Proun</i> El Lissitzky’ego i inne	-analizuje i interpretuje wypowiedzi twórców konstruktivismu -dostrzega łączność sztuki z polityką radziecką -wskazuje funkcję propogandową i agitacyjną sztuki -ocenia wpływ polityki na sztukę -docenia znaczenie suprematyzmu dla dalszej sztuki, interpretuje Czarny kwadrat na białym tle -wymienia i definiuje nowe dyscypliny i techniki plastyczne -wskazuje najważniejszych twórców i ich dzieła	interpretacja manifestu programowego konstruktivistów, opis i analiza dzieł sztuki	- Kazimierz Malewicz Czarny kwadrat na białym tle - Kazimierz Malewicz Kompozycja suprematyczna (1915) - El Lissitzky Czerwonym klinem uderz w Białych	1.3 1.4 1.5 1.6 1.8 1.9 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1 3.2 3.3
208	„Równowaga – ogólna zasada neoplastycyzmu” (Piet Mondrian).	1	1.Program holenderskiego neoplastycyzmu, pismo „De Stijl” 2.Tanie budownictwo osiedlowe 3.Najważniejsi twórcy i ich prace	-zna założenia programowe neoplastycyzmu -analizuje i interpretuje wypowiedzi twórców -wymienia artystów związanych z neoplastycyzmem i najważniejsze dzieła -dostrzega wkład neoplastycyzmu w wygląd architektury i architektury wnętrz w późniejszej sztuce	Mapa myśli, praca z tekstem, analiza i interpretacja manifestu neoplastycznego, opis i analiza dzieł sztuki	- Piet Mondrian Zasady neoplastycyzmu i inne wypowiedzi twórców neoplastycyzmu zawarte w De Stijl - Piet Mondrian Kwitnąca jabłoń - Piet Mondrian Kompozycja w czerwieni, żółci i błękicie - Piet Mondrian Brodway Boogie Woogie - Gerrit Thomas Rietveld Willa Schroedera w Utrechcie - Gerrit Thomas Rietveld Fotel czerwono-niebieski - Teo van Doesburg Café L’Aubette w Strasburgu	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.9 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1 3.2 3.3

209-210	„Najważniejsza za szkoła artystyczna XX wieku” (Pevsner) – Bauhaus	2	1. Znaczenie terminu „Bauhaus” 2. Szkoła rzemiosł artystycznych, czas trwania, jej dyrektorzy, najważniejsze prace i ich twórcy 3. Echa Bauhausu po wojnie – T.A.C. w USA	- zna historię szkoły, czas trwania, dyrektorów, twórców i dzieła - wskazuje założenia Bauhausu - wskazuje fakt świadomego zamknięcia szkoły przez faszystów - łączy Bauhaus z ideami Morrisa, ekspresjonizmu i neoplastycyzmu - opisuje, analizuje dzieła	Studium przypadku, praca z tekstem, analiza i interpretacja programu Bauhausu, opis i analiza dzieł sztuki	- Walter Gropius Bauhaus , 1919-1928 - Wilfried Koch Style w architekturze - Walter Gropius i Adolf Meyer Fabryka „Fagus” - Walter Gropius siedziba Bauhausu w Dessau - Walter Gropius Willa Gropiusa w Dessau	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.9 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1 3.2 3.3
211-212	„Suszarka mówi: ‘Sztuka to bzdura’. Pisuar powiada: ‘Sztuka to szwindel’” (Hans Richter). Dadaizm	2	1. Sylwetka twórcza Marcela Duchampa 2. Ready made, montaż, asamblaż, prace kinetyczne 3. Dadaizm – nazwa kierunku, czas trwania, przedstawiciele 4. Dadaizm – ruch antyartystyczny	- zna twórczość Marcela Duchampa - wyjaśnia, czym jest dadaizm - bierze udział w dyskusji na temat przyszłości sztuki po dadaizmie - wskazuje antyartystyczny charakter kierunku - definiuje, czym są: ready made, montaż, asamblaż, prace kinetyczne	Metoda Z-W-I, praca z tekstem, pogadanka, burza mózgów, dyskusja, analiza dzieła sztuki	- Dadaści Manifest dadaistyczny , 1918 - Marcel Duchamp Fontanna - Leonardo da Vinci Mona Liza - Marcel Duchamp L.H.O.O.Q - Marcel Duchamp Akt schodzący po schodach - Marcel Duchamp Suszarka do butelek - Marcel Duchamp Panna młoda rozbierana przez swych kawalerów jednak (Wielka szyba) - Kurt Schwitters Merzbild	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.8 1.9 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1 3.2 3.2
213-214	Surrealizm – czyli „czysty automatyzm psychiczny”	2	1. Życie i twórczość Salvadore Dali’ego 2. Surrealizm – założenia, przedstawiciele, czas trwania	- zna biografię Salvadore Dali’ego - wskazuje założenia programowe kierunku, przedstawiciele i najważniejsze dzieła	Zabawa surrealistyczna <i>cadavre exquis</i> , praca z tekstem,	- André Breton Manifest surrealizmu , 1924 - Buñuel, Salvador Dali Pies andaluzyjski , 1928	1.1 1.2 1.3 1.4

	(André Breton).		kierunku 3. Indywidualna twórczość Dali'ego 4. Nowe techniki plastyczne: kolaż, fotomontaż, montaż, asamblaż, ready made's, dekalomania, frotaż, fimaż, kulaż 5. Poglądy Zygmunta Freuda i Karola Gustawa Junga	- łączy poglądy surrealistów z filozofią Zygmunta Freuda i Karola Gustawa Junga - definiuje, czym są nowe techniki plastyczne - dostrzega niebywałą popularność twórczości Dalego za życia i współcześnie	analiza dzieła filmowego, opis, analiza i interpretacja dzieła malarskiego,	- Prezentacja multimedialna <i>Surrealizm</i> (portal.Scholaris.pl) - Giorgio de Chirico <i>Tajemnica i melancholia ulicy</i> - Giorgio de Chirico <i>Niepokojące muzy</i> - Joan Miró <i>Karnawał Arlekina</i> - René Magritte <i>Terapeuta</i> - René Magritte <i>Kochankowie</i> - Salvador Dali <i>Portret Mae West</i> - Salvador Dali <i>Uporczywość pamięci</i> - Salvador Dali <i>Plonąca żyrafa</i> - Salvadore Dali <i>Hiszpania</i>	1.5 1.6 1.8 1.9 1.10 2.1 2.5 3.1 3.2 3.3
215	Sztuka w służbie propagandy. Realizm socjalistyczny	1	1. Założenia sztuki socrealizmu 2. Ugrupowania artystyczne: NOŻ, Asocjacja Chudożników Rewolucyjno-Rosyjskiej, OST	- dostrzega funkcje agitacyjne i propagandowe sztuki socrealizmu - wskazuje artystów i ich dzieła - opisuje i analizuje dzieła - wskazuje funkcję dzieła i określa, jaki wpływ ma na jego wygląd	Burza mózgów, praca z tekstem, opis i analiza dzieła sztuki	- Wiera Muchina <i>Robotnik i kolchoźnica</i> - Izaak Brodski <i>Lenin w Smolnym</i> - <i>Uniwersytet im. Łomonosowa w Moskwie</i>	1.1 1.2 1.3 1.10 1.12 2.1 2.5
216-217	W poszukiwaniu u piękną doskonałego - artyści spoza kierunków	2	1. Sylwetki twórcze artystów indywidualnych: Amedeo Modigliani, Marc Chagall, Maurice Utrillo, Henri Rousseau, Paul Klee 2. Poszukiwanie własnej drogi wśród wielości kierunków 3. Cechy indywidualne w twórczości malarzy	- zna sylwetki twórcze artystów spoza kierunków - dostrzega potrzebę poszukiwania własnej drogi twórczej wśród artystów - opisuje odrębne cechy każdego z artystów	Projekt, praca z tekstem, opis, analiza i interpretacja dzieła malarskiego	- Amedeo Modigliani <i>Akt leżący z rozłożonymi ramionami</i> - Amedeo Modigliani <i>Jeanne Hébuterne</i> - Amedeo Modigliani <i>Autoportret</i> - Marc Chagall <i>Ja i moja wieś</i> - Marc Chagall <i>Ponad miastem</i> - Maurice Utrillo <i>Zaulek Cottin</i> - Henri Rousseau <i>Śpiąca cyganka</i> - Henri Rousseau <i>Zaskoczony</i> - Paul Klee <i>Wieczorne rozstanie</i> - Paul Klee <i>Ad Parnassum</i>	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.10 2.1 2.5 3.1
218-219	To jeszcze rzeźba -	2	1. Rzeźba w czasach przemian 2. Nowa koncepcja formy w	- zna sylwetki twórcze Constantina Brâncuși'ego i Henry'ego Moore'a	Studium przypadku, praca z tekstem,	- Henry Moore <i>Uwagi o rzeźbie</i> 1930-1937	1.1 1.2

	Constantin Brâncuși i Henry Moore		przestrzeni: montaż, asamblaż, konstrukcje ruchome 3. Twórczość rzeźbiarzy: Rumuna Constantina Brâncuși'ego i Anglika Henry'ego Moore'a 4. Założenia programowe Moore'a: prawda materiału, urzeczywistnienie trójwymiarowości, wizja i ekspresja, siła witalna i siła wyrazu	-dostrzega przemiany w rzeźbie i powstawanie nowych form przestrzennych -określa założenia twórcze Henry'ego Moore'a -opisuje symboliczność dzieł rzeźbiarskich Constantina Brâncuși'ego oraz skrajne uproszczenie form	opis, analiza i interpretacja dzieł rzeźbiarskich	- Constantin Brâncuși <i>Pocalunek</i> - Constantin Brâncuși <i>Początek świata</i> - Constantin Brâncuși <i>Niekończąca się kolumna</i> - Constantin Brâncuși <i>Księżna X</i> - Constantin Brâncuși <i>Ptaka</i> - Henry Moore <i>Spoczywająca postać</i> - Henry Moore <i>Pomnik energii atomowej</i> - Henry Moore <i>Król i królowa</i>	1.3 1.4 1.5 1.6 1.8 1.9 1.10 1.12 2.1 2.2 2.5 3.1 3.2 3.3
220	Sprawdzian	1					2.3
221-222	Wartość tradycji – wartością najwyższą! Sztuka polska w dwudziestoleciu międzywojennym.	2	1.Ośrodki twórcze po odzyskaniu przez Polskę niepodległości 2.Szkoły artystyczne w wolnej Polsce 3.Ugrupowania artystyczne: Formiści, Rytm, Koloryzm, Kapiści, Bunt, Blok, Preasens, Artyści Rewolucyjni (a.r.), Artes, Konstruktywizm, Grupa Krakowska 4.Kontakty artystów polskich z twórczymi kręgami Paryża 4.Odrodzenie technik graficznych: drzeworytu, litografii, akwaforty i suchej igły w twórczości Władysława Skoczylasa 5.Artysta indywidualny – Tadeusz Makowski	-określa tło historyczno-kulturalne sztuki w Polsce po I wojnie światowej -łączy twórców z ugrupowaniami artystycznymi -wskazuje założenia danych grup oraz powiązania ideowe z grupami zachodnimi -wymienia artystów poza kierunkami, opisuje ich styl -dostrzega odrodzenie technik graficznych w twórczości Władysława Skoczylasa -charakteryzuje twórczość indywidualną Tadeusza Makowskiego	Wykład, praca z tekstem, opis, analiza i interpretacja dzieł sztuki	- prezenatcja multimedialna <i>Kierunki w malarstwie polskim XX wieku</i> (portal scholaris.pl) - Leon Chwistek <i>Szermierka</i> - Stanisław Ignacy Witkiewicz <i>Portret Edwardy Szmuglarowskiej</i> - Stanisław Ignacy Witkiewicz <i>Autoportret</i> - Stanisław Ignacy Witkiewicz <i>Marysia i burek na Cejlonie</i> - Zbigniew Pronaszko <i>Akt</i> - Eugeniusz Zak <i>Pierot</i> - Tytus Czyżewski <i>Madonna z dziećmi</i> - Jan Cybis <i>Martwa natura z kwiatami</i> - Zygmunt Waliszewski <i>Uczta renesansowa</i> - Tadeusz Makowski <i>Szewc</i> - Tadeusz Makowski <i>Powrót ze szkoły</i>	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.8 1.9 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1

						- Władysław Skoczylas Zbójnicki - Zofia Stryjeńska Spotkanie z synem z cyklu Pascha - Władysław Strzemiński Kompozycja unistyczna - Katarzyna Kobro Kompozycja przestrzenna - Zbigniew Pronaszko Projekt pomnika Adama Mickiewicza w Wilnie - Henryk Stażewski Relief nr 12 - Xawery Dunikowski Tchnienie - Xawery Dunikowski Kobiety brzemienne	
223	Bez oparcia w obiektywnych kryteriach piękna. Action painting	1	1.Nazwy: action painting, taszyzm, abstrakcyjny ekspresjonizm, informel – znaczenie 2.Twórczość Amerykanina Jacksona Pollocka 3.Rodowód informelu – przeciwstawienie abstrakcjonizmowi geometrycznemu	-analizuje fragmenty z filmu Uśmiech Mona Lizy, mówiące o twórczości Jacksona Pollocka -analizuje i interpretuje wypowiedzi twórców Jacksona Pollocka i Kusavy na temat sztuki, wskazuje cechy action painting -wskazuje najważniejszych przedstawicieli i ich dzieła	Metoda Z-W-I, praca z tekstem, opis i analiza dzieł sztuki, analiza wypowiedzi artystów na temat sztuki, analiza dzieła filmowego	- film Uśmiech Mona Lizy, reż. Mike Newell, 2003 - Jackson Pollock Wilczyca - Jackson Pollock Kompozycja 1A 1948 - Yves Klein Antropometrie - Franz Kline Obraz nr 2 - Mark Rothko Żółte-żółte - Barnett Newman Be I (druga wersja)	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.9 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1 3.2 3.3
224	Gdzie przebiega granica: artysta – widz? O happeningu	1	1.Happening – nowa dyscyplina artystyczna 2.Najsławniejsze wystąpienia i ich twórcy	-wskazuje wyznaczniki happeningu -analizuje wypowiedzi twórców happeningów -wymienia najciekawsze działania artystyczne	Praca z tekstem, opis i analiza dzieł sztuki, analiza wypowiedzi twórców na temat tego, czym jest happening	- Claes Oldenburg Sports - Yves Klein Antropometrie - Tadeusz Kantor Umarła klasa - Tadeusz Kantor Panoramiczny happening morski	1.1 1.2 1.4 1.5 1.9 1.10

							1.12 2.1 2.5 3.1 3.2 3.3
225-226	Rejestr, żart, krytyka, czy może gorzka zaduma? Pop-art	2	1.Odmiany nazwy kierunku 2.Miejsce i data powstania pop-artu 3.Najważniejsi artyści i ich dzieła 4.Techniki i dyscypliny wypowiedzi artystycznych: techniki drukarskie, kompresje, asamblaż, environments, konstrukcje, interwencje w pejzażu, happening, serigrafia, gipsowe odlewy 5.Założenia ideowe pop-artu 6.Sztuka holenderska XVII wieku, a codzienność w ujęciu twórców wieku XX	-wskazuje ośrodki rozwoju pop-artu, najważniejszych artystów i ich prace -wymienia nowe dyscypliny artystyczne i techniki malarskie -wskazuje przesłanie ideowe pop-artu -porównuje ukazanie codzienności u twórców holenderskich XVII wieku i artystów wieku XX	Praca z tekstem, opis i analiza dzieł sztuki, analiza wypowiedzi twórców pop-artu na temat sztuki, karta pracy ucznia	- karta pracy ucznia <i>Pop-art</i> (portal scholaris.pl) - Richard Hamilton <i>Co właściwie sprawia, że nasze mieszkania są tak odmiennie, tak pociągające?</i> - Jasper Johns <i>Trzy Flagi</i> - Andy Warhol <i>Puszka zupy Campbell's</i> - Andy Warhol <i>Marilyn Monroe</i> - Andy Warhol <i>Wenus Botticellego</i> - Andy Warhol <i>Autoportret</i> z 1967 - Roy Lichtenstein <i>M-Maybe</i> - George Segal <i>Stacja benzynowa</i> - Duane Hanson <i>Supermarket Shopper (Kobieta z wózkiem)</i> - Cèsar Baldaccini <i>Kompresje</i> - Edward Kienholz <i>The Portable War Memorial</i> - Robert Rauschenberg <i>Odaliska</i> - TomWesselmann <i>Wanna nr 3</i> - Tom Wesselmann <i>Martwa natura # 28</i>	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.8 1.9 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1 3.2 3.3
227	Wizualna zabawa. Op-art i sztuka kinetyczna	1	1.Nazwa kierunku i cechy op-artu 2.Miejsce i data powstania kierunku 3.Najważniejsi artyści i ich dzieła	-określa wygląd dzieła op-artu -wskazuje powiązania kierunku z zagadnieniami optyki -opisuje kompozycje kinetyczne, określa, czym są rotoreliefy, modulatory przestrzeni i modulatory światła, stabilne	Praca z tekstem, analiza dzieł sztuki	- Victor Vasarely <i>Arny (Cień)</i> - Victor Vasarely <i>Kompozycja BOO</i> - Jesus Raphael Soto <i>Zawieszona objętość</i> - Jean Tinguely <i>Métamatic no 1</i> - Alexander Calder <i>Mobile</i>	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.8 1.9

							1.10 1.12 2.1 2.5 3.1
228	Obrona przed nadmiarem informacji. Minimal-art i arte povera	1	1. Geneza minimal-artu i arte povera 2. Założenia ideowe kierunków 2. Reprezentanci i ich prace	- wskazuje ośrodki twórcze, przedstawicieli, czas trwania sztuki - określa założenia ideowe arte povera i minimal-artu - opisuje dzieła	Burza mózgów, praca z tekstem, dyskusja, opis dzieł	- Reiner Ruthenbeck <i>Sterna popiołu IV</i> - Michelangelo Pistoletto <i>Wenus wśród szmat</i>	1.1 1.2 1.3 1.4 1.9 1.12 2.1 2.5 3.1
229	Programowy antyestetyzm. Neofiguracja i sztuka zaangażowana	1	1. Program neofiguracji. Ekspresyjny figuratywizm 2. Twórczość Franciszka Bacona 3. Nurt pokrewny formalnie i treściowo: sztuka zaangażowana	- wskazuje cechy kierunku i cechy twórczości F. Bacona - dostrzega podobieństwa pomiędzy neofiguracją a sztuką zaangażowaną	Metoda Z-W-I, praca z tekstem, opis i analiza dzieła sztuki, analiza porównawcza dzieł malarskich	- Francis Bacon <i>Studium według portretu papieża Innocentego X Velazqueza</i> - Francis Bacon Trzy studia postaci do <i>Ukrzyżowania</i> - Alberto Giacometti <i>Postać krocząca</i> (rzeźba) - Alberto Giacometti <i>Portret Diego (Czarna głowa)</i> - Willem de Kooning <i>Kobieta z rowerem</i> - Rufino Tamayo <i>Zwierzęta</i>	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1
230	Różnica między prawdziwym a sztucznym. Hiperrealizm	1	1. Ojczyzna hiperrealizmu – Stany Zjednoczone 2. Proces powstawania prac i wybór tematu 3. Odzwierciedlenie założeń hiperrealizmu w twórczości wcześniejszych artystów 4. Artysta i dzieło	- zna genezę hiperrealizmu - wymienia założenia twórcze hiperrealistów - formułuje wypowiedzi na temat funkcji dzieła sztuki - porównuje wykorzystanie fotografii w warsztacie parcy hiperrealisty z wcześniejszym wykorzystaniem camera obscura i początkiem fotografii w XIX	Studium przypadku, praca z tekstem, opis i analiza dzieł sztuki, analiza wypowiedzi twórców na temat warsztatu pracy artysty	- Richard Estes <i>Autoportret podwójny</i> - Andrzej Łubowski <i>Ślady</i> - Duane Hanson <i>Młoda kobieta na zakupach</i>	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.8 1.9 1.10

				wieku			1.12 2.1 2.5 3.1 3.2
231	Odrzucenie finalnego dzieła sztuki. Konceptualizm	1	1.Geneza konceptualizmu 2.Nurt land art, działania: performances, environments, instalacje, manifesty, oświadczenia, listy, telegramy i inne 3.Przedstawiciele konceptualizmu 4.Koncepcja: artyści, dzieła sztuki i aktu twórczego	-zna genezę kierunku -wskazuje przedstawicieli -wymienia nowe techniki i dyscypliny artystyczne -określa rolę artysty, dzieła sztuki i samego procesu twórczego	Metoda Z-W-I, praca z tekstem, opis i analiza dzieł sztuki, analiza wypowiedzi twórców na temat sztuki	- Joseph Kosuth <i>Jedno i trzy krzesła</i> - Robert Smithson <i>Spiralna grobla</i> - Christo <i>Opakowanie Pont Neuf w Paryżu</i> - Joseph Beuys performances <i>W jaki sposób wyjaśnić obrazy martwemu zającowi</i> , 1965	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.9 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1 3.2
232	Sprawdzian	1					2.3
233- 235	Swobodnie stojące dzieła sztuki – architektura XX wieku	3	1.Dwa nurty architektury przed II wojną światową: konstruktywne i organiczne 2.Rewolucja konstrukcyjna 3.Najwybitniejsi twórcy architektury współczesnej i ich dzieła 4.Założenia ideowe architektów współczesnych: Le Corbusier, Frank Lloyd Wright 5.Przenikanie się dziedzin sztuk plastycznych: architektury i rzeźby w dekonstruktywizmie 6.Prezenacja multimedialna podsumowująca zagadnienia architektury XX wieku	-wskazuje dwa nurty architektoniczne do II wojny światowej -opisuje na czym polega rewolucja konstrukcyjna w architekturze współczesnej, wskazuje materiały budowlane -wskazuje najważniejszych przedstawicieli architektury współczesnej i ich dzieła -opisuje wygląd budowli dekonstruktywizmu na przykładzie Muzeum Guggenheima w Bilbao, dostrzega podobieństwo zachodzące pomiędzy architekturą a rzeźbą -zna termin 'modulor'	Burza mózgów, praca z tekstem, analiza i interpretacja wypowiedzi twórców o architekturze współczesnej, opis i analiza dzieła architektonicznego	- wypowiedzi Franka Lloyd Wrighta i Le Corbusiera na temat architektury współczesnej [w:] Barbara Osińska <i>Sztuka i czas</i> t. 2 - Frank Lloyd Wright <i>Dom nad wodospadem (Willa Kaufmanna)</i> - Frank Lloyd Wright <i>Muzeum Guggenheima</i> w Nowym Yorku - Le Corbusier <i>Kaplica Notre Dame do Haut</i> w Ronchamp - Le Corbusier <i>Modulor</i> - Le Corbusier <i>Dom studentów szwajcarskich</i> w Paryżu - Alvar Aalto <i>Centrum Kongresowe i Sala Koncertowa</i> w Helsinkach - Oskar Niemeyer <i>Kościół katedralny</i> w Brasili i projekt budowli miasta Brasilia	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7 1.9 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1 3.2 3.3

						- Kenzo Tange Katedra Najświętszej Marii Panny w Tokio - Pier Luigi Nervi Palac Sportu w Rzymie - Mies van der Rohe Budynki przy Lakeshore Drive w Chicago - Renzo Piano i Richard Rogers Centrum Pompidou w Paryżu - Jørn Utzon Opera w Sydney - Charles Moore Piazza d'Italia w Nowym Orleanie - Eero Saarinen Dworzec lotniczy TWA w Nowym Yorku - Maciej Nowicki Hala targowa w Raleigh w USA - Frank O'Gehry Muzeum Guggenheima w Bilbao - Lew Rudniew Palac Kultury i Nauki w Warszawie - Prezentacja multimedialna <i>Architektura XX wieku</i> (portal scholaris.pl)	
236-237	Sztuka izolowana przez „żelazną kurtynę” – polska sztuka powojenna	2	1.II Awangarda Krakowska – Tadeusz Kantor. Teatr Cricot 2 2. Wystawa Młodej Plastyki – Tadeusz Dominik, Stefan Gierowski, Jerzy Tchórzewski, Jan Lebenstein, Andrzej Wróblewski 3. Polska szkoła plakatu i ilustracji: Henryk Tomaszewski, Józef Mroszczak, Waldemar Świerzy, Jan Młodożeniec, Franciszek Starowieyski, Roman Cieślewicz, Olga Siemaszko, Janusz Stanny	- zna sylwetki polskich artystów tworzących po II wojnie światowej - łączy artystów z ugrupowaniami - wskazuje nowe techniki plastyczne	Pogadanka, analiza dzieła sztuki, praca z tekstem, portfolio	- Maria Jarema Filtry 13 - Piotr Potworowski Krajobraz z Łagowa - Tadeusz Brzozowski Pludry - Andrzej Wróblewski Ukrzesłowanie - Andrzej Wróblewski Rozstrzelanie V - Artur Nacht Samborski Martwa natura z fikusem - Zdzisław Beksiński kompozycja bez tytułu z 1983 z katedrą z piszczeli - Tadeusz Kantor Multiple parasolowe, environment - Tadeusz Kantor Umarła klasa - Władysław Hasior Wyszywanie	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.8 1.9 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1

			4.Gobeliny – Halina Chojnacka, Wojciech Sadley i Magdalena Abakanowicz 5.Tadeusz Brzozowski i Jerzy Nowosielski – artyści niepowiązani programem 6.Nowe techniki plastyczne – abakany, malarstwo materii (reliefy), rzeźby poliestrowe Aliny Szapocznikow, instalacje, environment			charakteru - Władysław Hasior <i>Dzieciom Zamojszczyzny</i> - Jan Lebenstein <i>Figura III</i> - Bronisław Linke <i>Autobus</i> - Jerzy Tchorzewski <i>Grotolaz</i> - Jerzy Nowosielski <i>Toaleta</i> - Jerzy Duda-Gracz <i>Hamlet polny</i> - Magdalena Abakanowicz <i>Abakan czerwony</i> - Magdalena Abakanowicz <i>Katharsis</i> - Alina Szapocznikow <i>Autoportret wielokrotniony</i> - Gustaw Zemła <i>Pomnik Powstańców Śląskich w Katowicach</i> - Igor Mitoraj <i>Wenus</i> - Mirosław Bałka <i>Święty Wojciech</i> - Katarzyna Kozyra <i>Piramida zwierząt</i> - Roman Opalka <i>Opalka 1965/1-∞</i>	
238-239	Quo vadis? Sztuka najnowsza	2	1.Nowa sztuka – nowe pojęcia 2.Body art., performance 3.Sztuka krytyczna od lat 90 do dziś: Katarzyna Kozyra, Zbigniew Libera, Dorota Nieznalska, Robert Rumas, Alicja Żebrowska, Artur Żmijewski 4.Jaki obraz sztuki daje nam współczesność?	-zna sylwetki twórcze artystów: Katarzyna Kozyra, Zbigniew Libera, Dorota Nieznalska, Zbigniew Warpechowski, Robert Rumas, Alicja Żebrowska i Artur Żmijewski -określa pojęcia: performance, instalacja, obiekt, wideoinstalacje, interwencje, działania multimedialne -wskazuje nurty i założenia ideowe sztuki najnowszej -stawia pytanie, dokąd zmierza sztuka?	Portfolio, metoda Z-W-I, analiza dzieł sztuki, praca z tekstem, film, wykład, burza mózgów	- http://www.culture.pl/baza-sztuki-pelna-tresc - wybrane fragmenty scenariusza lekcji Zbigniew Libera. <i>Prace 1982-2008, czyli jak się nie zgubić na wystawie?</i> (portal scholaris.pl) - film (portal scholaris.pl) - http://www.zacheta.art.pl/article/view/467/siusiu-w-torcik-czyli-co-sie-dzieje-z-kolekcja-zachety-kiedy-nikt-nie-patrzy - wybrane fragmenty scenariusza lekcji <i>Casting, czyli jak zinterpretować Katarzynę Kozyrę?</i> (portal scholaris.pl) - Zbigniew Warpechowski <i>Dialog z rybą</i> 1975 - Katarzyna Kozyra <i>Olimpia</i> 1996	1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.9 1.10 1.12 2.1 2.5 3.1 3.2 3.3

						- Katarzyna Kozyra <i>Casting</i> 2010 - Zbigniew Libera <i>Jak tresuje się dziewczynki?</i> 1987 - Zbigniew Libera <i>Pozytywy</i> 2002-2003 - Dorota Nieznalska <i>Pasja</i> 2001 - Dorota Nieznalska Wystawa <i>Posłuszeństwo</i>, Stary Browar 2006 - Robert Rumas <i>Wątki</i> 1993 - Robert Rumas <i>Manewry miejskie</i> 2004 - Alicja Żebrowska prezentacja <i>Uplynnienia</i> od 1997 - Alicja Żebrowska <i>Trans-Fero</i> 1992 - Artur Żmijewski <i>Na spacer</i>, format DVD, 2001 - Artur Żmijewski <i>Lekcja śpiewu II</i>, format DVD 2003	
240	Sprawdzian	1					2.3

V. PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z HISTORII SZTUKI

Poniższy system kryteriów oceniania ma charakter praktyczny, tzn. zawiera opracowane reguły oceny nabytych przez ucznia umiejętności i wiadomości, modeluje czynności monitorujące pracę nauczyciela, ustala ich istotę, założenia, cel, zasady.

Przedmiot historia sztuki wymaga **systematycznego sprawdzania** wiedzy i różnorodnych umiejętności. Podstawą do ich oceniania są wypowiedzi ustne i pisemne uczniów.

Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć powinno odbywać się na bieżąco, śródkoworocznie i końcoworocznie.

Przedmiotem sprawdzania i oceniania bieżącego są osiągnięcia ucznia nabyte i prezentowane podczas lekcji, np. w formie:

- ustnej wypowiedzi **ucznia**, świadczącej o stopniu opanowania treści kształcenia z zakresu ostatniej lekcji lub trzech ostatnich lekcji;
- aktywności ucznia na lekcji, udziału w dyskusji, pracy w grupach
- kartkówki przeprowadzonej na początku lub końcu lekcji, sprawdzającej ostatnio nabyte wiadomości i umiejętności uczniów;
- prac pisemnych – prac klasowych, sprawdzianów, testów sprawdzających wiadomości uczniów z określonych partii materiału;
- mającej na celu sprawdzenie praktycznych umiejętności historyczno-sztucznych uczniów, tj. analizy i interpretacji dzieł sztuki, analizy i interpretacji dzieł filmowych i literackich, referatów, streszczeń, sprawozdań z wizyt w instytucjach kultury, recenzji (wystaw, prac danego artysty itp.), esejów, notatek z lekcji.

Przedmiotem okresowej i końcoworocznej ewaluacji osiągnięć edukacyjnych uczniów jest zarówno zasób wiadomości teoretycznych, jak i umiejętności praktycznych uczniów. Sprawdziany ustne i pisemne (prace klasowe) dotyczą w tym wypadku większego zakresu materiału, opracowanego w ciągu semestru lub roku nauki. **Wyniki mogą w znaczącym stopniu zaważyć na ostatecznej ocenie wystawionej na okres lub koniec roku.**

Kryteria oceniania zostały uporządkowane w obrębie kilku kategorii, odpowiadających głównym rodzajom działań ucznia, jego umiejętnościom czy metaumiejętnościom egzekwowanym na zajęciach historii sztuki. Kategorie te stanowią trzon przedmiotowego systemu oceniania i omówione zostały w następującej kolejności (wynikającej tylko i wyłącznie z realiów nauczania przedmiotu i specyfiki szkoły):

V.1. Zawartość merytoryczna wypowiedzi ustnych i pisemnych

V.1.1. Wiadomości o epoce kulturowej i o kontekstach macierzystych badanego dzieła sztuki

V.1.2. Wiadomości o poszczególnych dziedzinach sztuki danej epoki

OCENA	UMIEJĘTNOŚCI ODPOWIADAJĄCE DANEJ OCENIE
niedostateczna	- uczeń nie spełnia kryteriów na ocenę dopuszczającą; - nie jest w stanie wskazać nawet z pomocą nauczyciela nazwy epoki, tematu dzieła, artysty; - nie zna terminów, pojęć historii sztuki
dopuszczająca	- wyjaśnienie nazwy epoki, podanie granicznych ram czasowych; - rozpoznanie w dziele sztuki tematu; - znajomość i zdefiniowanie podstawowych pojęć służących charakterystyce epoki, związanych z programami artystycznymi, nurtami, twórczością danego artysty lub konkretnym dziełem sztuki; - dysponowanie ogólnymi wiadomościami na temat świata wartości, filozofii i konwencji stylistycznych danej epoki
dostateczna	- jw., a także: - zwięzła charakterystyka podstawowych pomysłów artystycznych, wizji, koncepcji i dążeń artystycznych w danej epoce; - wskazanie w dziele źródła ikonograficznego; - posiadanie podstawowych informacji biograficznych, dotyczących najwybitniejszych artystów - rozpoznawanie podstawowych technik plastycznych
dobra	- jw., a także: - posiadanie wiadomości na temat wartości sztuki i jej funkcji w życiu jednostek i społeczeństw danej epoki; - znajomość panoramy wydarzeń historycznych, kulturalnych i faktów artystycznych wyznaczających charakter epoki; - znajomość biografii wybitnych twórców sztuki danego okresu; - identyfikowanie dzieła na podstawie charakterystycznych środków warsztatowych i formalnych - dokładne omówienie istoty i znaczenia ważnych prądów umysłowych, społecznych i religijnych okresu; - zwięzła informacja o dominujących w sztuce stylach
bardzo dobra	- jw., a także: - charakterystyka instytucji kulturalnych (mecenat, grupy artystyczne, salony artystyczne i inne); - wyczerpujące przedstawienie dominujących w sztuce stylów; - posiadanie uporządkowanej, systematycznej wiedzy na temat epoki – jej dążeń, idei, kultury materialnej, świata wartości, filozofii, konwencji stylistycznych, problemów społecznych i narodowych
celująca	- jw., a także: - formułowanie hipotez dotyczących prawidłowości tendencji rozwojowych w kulturze i sztuce; - porównywanie dzieł sztuki z innymi dziełami artystycznymi, np. literatury, filmu; - uzupełnienie wypowiedzi na dany temat (dzieło sztuki, nurt kulturowy, biografia artysty, epoka) poprzez odtworzenie przeżyć, refleksji, opinii, jakie wzbudził dany temat wśród odbiorców żyjących w czasach minionych lub współczesnych;

	• posiadanie wiadomości o ważnych twórcach i ich dziełach (polskich i obcych) pominiętych w programie historii sztuki; • ukazanie warunków uprawiania twórczości artystycznej w danej epoce; • przedstawienie typowych dla epoki dróg życia artystów oraz stereotypów wyobrażeń społeczeństwa o roli artysty
--	--

V.1.3. Umiejętności analizy i interpretacji dzieł sztuki

OCENA	UMIEJĘTNOŚCI ODPOWIADAJĄCE DANEJ OCENIE
niedostateczna	• uczeń nie spełnia kryteriów na ocenę dopuszczającą; • nie potrafi wskazać autora, tytułu dzieła • nie umie przeprowadzić podstawowego opisu dzieła
dopuszczająca	• określenie autora, tytułu (nazwy), przybliżonej daty powstania dzieła sztuki; • podstawowy opis dzieła sztuki; • wskazanie techniki wykonania dzieła; • wyjaśnianie danych bezpośrednio znaczeń dzieła sztuki; • odszukanie w dziele wyrażonych bezpośrednio deklaracji ideologicznych
dostateczna	• jw., a także: • dokładne określenie czasu powstania dzieła; • rozpoznanie głównego tematu oraz częściowo udana próba interpretacji: wskazania motywów i symboli dzieła; • poprawne określenie formy i treści dzieła; • przeprowadzenie analizy ikonograficznej dzieła, posługiwanie się słownikami symboli; • poprawne stosowanie podstawowych pojęć historii sztuki; • poprawne zanalizowanie kompozycji, sposobu oddania przestrzeni, kolorystyki, światłocienia, ekspresji dzieła malarskiego; • poprawne zanalizowanie układu przestrzennego, planu, bryły, konstrukcji i dekoracji w dziele architektonicznym; • poprawne zanalizowanie bryły, kompozycji, faktury w dziele rzeźbiarskim; • poprawna analiza wybranych tekstów pisarzy, filozofów i artystów o sztuce, podstawowa ich interpretacja; • analiza wypowiedzi krytyków o sztuce; • udana przynajmniej częściowo próba rozpoznania tożsamości stylistycznej dzieła
dobra	• jw., a także: • świadome prowadzenie działań analitycznych jako elementu procesu, będącego podstawą do interpretacji sensu utworu; • dobra znajomość związków dzieła z twórcą, jego życiem i przyjętymi koncepcjami artystycznymi; • bezbłędne rozpoznanie i opis dzieła pod względem przynależności do danego stylu, nurtu czy szkoły;

	• interpretacja tekstów pisarzy, filozofów, artystów i krytyków o sztuce i wskazywanie wpływu tych wypowiedzi na charakter stylów, epok i tendencji w sztuce oraz na kształt dzieła; • samodzielne rozpoznanie związków między elementami dzieła oraz odczytanie alegorii i podstawowych symboli dzieła
bardzo dobra	• jw., a także: • rozszyfrowanie aluzji do innych dzieł; • rozumienie znaczenia i roli przywoływanych symboli, elementów mitycznych i biblijnych; • uargumentowane uznanie utworu za dzieło symboliczne, paraboliczne czy alegoryczne; • formowanie własnych sądów w oparciu o wypowiedzi pisarzy, artystów, filozofów krytyków o sztuce; • umiejętność oddzielenia faktografii od autorskiej interpretacji i analizy w publikacjach z zakresu historii sztuki • rozpoznanie odniesień utworu do rzeczywistości pozaartystycznej; • wykrycie nadrzędnego znaczenia i walorów dzieła w toku pracy badawczej
celująca	• jw., a także: • formułowanie samodzielnych, przejrzystych i logicznych wypowiedzi na temat sztuki, uwzględnienie właściwej kompozycji pracy, języka, stylu; • porównanie danego utworu z innymi dziełami sztuki; • dopełnienie wypowiedzi na temat danego dzieła przytoczeniem opinii, refleksji, omówieniem przeżyć, jakie wzbudziło ono u odbiorców w czasach minionych i współczesnych; • pełna znajomość globalnej wartości dzieła, jako wypadkowej różnych wartości: konstrukcyjnych, obrazowych, emotywnych, poznawczo-oceniających, postulatycznych

V.2. Udział ucznia w dyskusji (nauczyciel nie wystawia ocen niższych niż dostateczna, udział w dyskusji jest wolnym wyborem ucznia)

OCENA	UMIEJĘTNOŚCI ODPOWIADAJĄCE DANEJ OCENIE
dostateczna	• sposób wypowiadania się ucznia jest płynny i poprawny; duża komunikatywność wypowiedzi; • uczeń wyraziście stawia tezę i prezentuje własny punkt widzenia; • znajomość podstawowych pojęć i terminów z zakresu historii sztuki
dobra	• jw., a także: • sygnalizowanie początku i końca wypowiedzi; • przestrzeganie tematu dyskusji; • stosowanie wypowiedzi rzeczowych;
bardzo dobra	• umiejętność uporządkowania toku myślowego – nawiązywanie do przedmówcy, kontekstu i sytuacji; • logiczny, rzeczowo poprawny sposób argumentowania postawionej tezy; • żywy i barwny sposób wypowiadania się

celująca	- jw., a także: - popieranie własnej wypowiedzi cytataми czy pomocami naukowymi
----------	--

V.3. Wygłaszanie referatu

OCENA	UMIEJĘTNOŚCI ODPOWIADAJĄCE DANEJ OCENIE
niedostateczna	Brak referatu
dopuszczająca	- uczeń czyta referat; - referat jest słabo przygotowany, nie wyczerpuje tematu, odbiega od niego
dostateczna	- uczeń wygłasza referat korzystając z przygotowanego tekstu; - referat uwzględnia i wyjaśnia główny problem lub tezę, powiązany jest z istotnymi terminami i pojęciami, których jednak nie osadził w rozległej warstwie materiałowej czy ilustracyjnej
dobra	- uczeń wygłasza referat wspomagając się jedynie nazwami, datami czy nazwiskami z części pisemnej; - forma referatu jest pojemna, dostarcza dużo informacji w sposób rzetelny; - praca wzbogacona jest o bibliografię; - referat nie jest prostą kompilacją fragmentów artykułów - uczeń samodzielnie dociera do źródeł informacji na temat sztuki i zjawisk artystycznych
bardzo dobra	- jw., a także: - referat wygłoszony w sposób ciekawy, wzbogacony jest materiałem ilustracyjnym; - zarysowane są różne, często kontrowersyjne stanowiska omawianej sprawy
celująca	- jw., a także: - wygłoszony referat odsłania pasję i uzdolnienia ucznia oraz wykracza daleko poza przeciętność

V.4. Udział ucznia w lekcjach powtórzeniowych i syntetyzujących

OCENA	UMIEJĘTNOŚCI ODPOWIADAJĄCE DANEJ OCENIE
niedostateczna	- uczeń nie jest przygotowany do lekcji; - nie potrafi odtworzyć nazwisk, dzieł, podstawowych informacji o sztuce;
dopuszczająca	- odtworzenie nazwisk i dzieł artystów, podstawowych wiadomości z poszczególnych dziedzin sztuki, technik, epok i stylów; - uczeń nie potrafi abstrahować od tego co drugorzędne, nie umie dokonać selekcji materiału i wybrać rzeczy istotnych; - nawet pod kierunkiem nauczyciela uczeń nie potrafi odtworzyć materiału choć w części własnymi słowami
dostateczna	ogólne, zwięzłe wyjaśnienia oraz wnioski na temat powtarzanego

	materiału; • rozpoznanie dzieł różnych epok, stylów oraz kierunków sztuk plastycznych • umiejscowienie dzieła w czasie i przestrzeni geograficznej • przyporządkowanie twórczości artystów do stylów i kierunków, w obrębie których tworzyli • uczeń referuje materiał w sposób skrępowany i dosłowny
dobra	• odtwarzanie wiadomości w sposób swobodny i sensowny, w nowym układzie i kolejności niż na lekcjach, w formie rozwiniętej; • identyfikowanie dzieła na podstawie charakterystycznych środków warsztatowych i formalnych, przyporządkowanie właściwym autorom; • powiązanie dzieła z miejscem, w którym się znajduje; • zauważanie zależności, związków między poszczególnymi zjawiskami, procesami; • dokonywanie uogólnień i systematyzacji, zastosowanie wiadomości w innych niż na lekcjach kontekstach
bardzo dobra	• wypowiedź ucznia oparta jest na wcześniej zdobytej wiedzy, która przez ucznia była utrwalona, zestawiona, przywoływana i porównywana i prowadzi do rzetelnych, krytycznych i obiektywnych wniosków
celująca	• drobiazgowo ustalanie związków pomiędzy poszczególnymi dziedzinami sztuki oraz pomiędzy sztuką a warunkami, w jakich się rozwijała

V.5. Punktacja prac pisemnych

OCENA	PROCENT OGÓLNEJ LICZBY PUNKTÓW
Celujący	Powyżej 100% (zadania dodatkowe)
Bardzo dobry	100% - 95%
Bardzo dobry minus	94% - 91%
Dobry plus	90% - 86%
Dobry	85% - 76%
Dobry minus	75% - 70%
Dostateczny plus	69% - 67%
Dostateczny	66% - 56%
Dostateczny minus	55% - 51%
Dopuszczający	50% - 31%
Niedostateczny	30% i poniżej

V.6. Zasady poprawiania ocen

Uczeń ma prawo poprawić ocenę, zwłaszcza gdy nauczyciel dostrzega ustawiczną i wytrwałą pracę ucznia nad podnoszeniem jakości własnej pracy.

V.6.1. Uczeń ma możliwość poprawienia oceny uzyskanej za wypowiedź ustną dotyczącą bieżącego materiału, tj. z ostatniej lub trzech ostatnich lekcji, pod warunkiem, że uczyni to w terminie dwóch tygodni; poprawa przybierze również formę wypowiedzi ustnej.

V.6.2. Kartkówki nie podlegają poprawie.

V.6.3. Sprawdziany podlegają poprawie w terminie dwóch tygodni lub w terminie późniejszym, wcześniej ustalonym z nauczycielem.

V.6.4. Uczeń ma możliwość poprawienia oceny z pisemnej pracy kontrolnej w terminie wcześniej ustalonym przez nauczyciela.

V.6.5. Oceny uzyskane za: pisemne prace domowe, wygłoszenie referatu, pracę na lekcji bądź udział w dyskusji w ogóle nie podlegają poprawie.

V.7. Ustalenia dodatkowe

V.7.1. Uczeń ma prawo raz w ciągu semestru przyjść nieprzygotowany na lekcję, bez podawania przyczyn takiego stanu rzeczy. Jest jednak zobowiązany zgłosić ten fakt nauczycielowi przed lekcją. Zasada ta nie dotyczy lekcji powtórzeniowych lub poświęconych pisemnym pracom – sprawdzianom i pracom pisemnym.

V.7.2. Uczeń nieobecny na lekcji poświęconej pisemnej pracy klasowej zalicza pisemnie dany zakres materiału w terminie nie dłuższym niż dwa tygodnie od pierwszej pracy.

V.7.3. Nauczyciel usprawiedliwia także sporadycznie zdarzające się nieprzygotowanie ucznia do lekcji, jeżeli jest ono wynikiem nieszczęśliwych zdarzeń losowych, o czym informuje pisemne oświadczenie rodziców z ich podpisami.

VI. EWALUACJA

Ewaluacja własnej pracy przez nauczyciela służy sprawdzeniu, w jakim stopniu przeprowadzone lekcje przygotowały ucznia do matury z historii sztuki na poziomie rozszerzonym i dodatkowo daje możliwość naniesienia poprawek, ewentualnych zmian w programie nauczania następnych klas. Ewaluacja niesie także informację, w jakim stopniu program realizuje założone cele, rozwija zainteresowania ucznia, rozwija jego aktywność. Odpowiada na pytanie czy stosowane metody i formy pracy są skuteczne.

Najlepszym sposobem przeprowadzenia ewaluacji jest sporządzenie ankiety końcoworocznej dla uczniów. Ankieta jest anonimowa.

Przykładowa ankieta końcoworoczna. Wypełnia uczeń po ukończonym roku nauki

Wybraną odpowiedź zaznacz w odpowiedniej rubryce krzyżykiem:

Pytania:	5 zdecydowanie tak	4 raczej tak	3 czasami	2 raczej nie	1 zdecydowa nie
1. Czy nauczyciel na pierwszej lekcji zapoznał uczniów z kryteriami oceniania i programem nauczania?					
2. Czy nauczyciel przestrzegał statutu szkoły, szkolnego systemu oceniania i przedmiotowego systemu oceniania?					
3. Czy oddawał sprawdziany w terminie i omawiał je?					
4. Czy nauczyciel odnosił się prawidłowo do uczniów, czy był sprawiedliwy?					
5. Czy zajęcia rozpoczynały i kończyły się równo z dzwonkiem?					
6. Czy nauczyciel zapewniał prawidłowe tempo pracy, pozwalające na robienie notatek?					
7. Czy treści lekcji były podawane w sposób czytelny?					
8. Czy lekcje były atrakcyjne, zróżnicowane pod względem stosowanych metod pracy?					
9. Czy nauczyciel sprawdzał zadania domowe?					
10. Czy nauczyciel regularnie kontrolował stopień opanowania przez uczniów materiału?					
11. Czy wymagania wobec uczniów zdolnych i słabych były zróżnicowane?					
12. Czy nauczyciel mobilizował do wysiłku i samodzielnej pracy?					
13. Czy stopień trudności sprawdzianów był adekwatny do stopnia trudności zajęć?					
14. Czy nauczyciel informował uczniów o konkursach i olimpiadzie artystycznej?					
15. Czy nauczyciel sprawował opiekę nad uczniami w trakcie konkursów i olimpiad?					

16. Miejsce na ewentualne uwagi, wnioski, sugestie:

.....

.....

.....

.....

Tabele przykładowych opisów dzieł sztuki

ANALIZA FORMALNA DZIEŁA MALARSKIEGO

KOMPOZYCJA	▪ Kształt pola obrazowego ▪ Podziały kompozycyjne ▪ Kompozycja otwarta/zamknięta ▪ Kompozycja statyczna/dynamiczna ▪ Kompozycja zwarta/luźna ▪ Kompozycja symetryczna/asymetryczna ▪ Główne kierunki kompozycyjne: horyzontalne, wertykalne, diagonalne, figura piramidalna, kompozycja oparta na kole itd. ▪ Centrum kompozycyjne: - Czy kompozycja posiada centrum i co je stanowi? - Czy centrum kompozycyjne jest zarazem środkiem geometrycznym? - Czy kompozycja posiada dominantę i co ją stanowi?
SPOSÓB ODDANIA PRZESTRZENI	▪ Plany: jedno- lub wieloplanowa ▪ Metody uzyskania głębi: - perspektywa zbieżna - perspektywa barwna - perspektywa powietrzna - modelunek światłocieniowy - kulisowość - pasowość ▪ Linia horyzontu (obniżona/podniesiona)
ŚWIATŁOCIEN	▪ Źródło światła – widoczne/ niewidoczne ▪ Kierunek padania światła ▪ Światło naturalne/sztuczne ▪ Światło rozproszone/punktowe ▪ Najjaśniejszy i najciemniejszy punkt kompozycji ▪ Refleksy/bliki świetlne
KOLORYSTYKA	▪ Szeroka lub wąska gama barwna ▪ Barwy dźwięczne lub stonowane ▪ Barwy czyste lub złamane ▪ Dominanta kolorystyczna, akcenty barwne ▪ Kontrasty – temperaturowe, walorowe, dopełnieniowe ▪ Dominacja plamy barwnej czy linii
EKSPRESJA	▪ Emocje postaci – mimika, gesty ▪ Nastrój obrazu ▪ Faktura ▪ Stosunek artysty do świata przedstawionego: deformacja, idealizacja, realizm, naturalizm, antykizacja ▪ Podstawowe środki formalne będące nośnikami ekspresji dzieła
WNIOSKI KOŃCOWE	▪ Styl, do którego przynależy dzieło ▪ Uzasadnienie przynależności stylistycznej ▪ Wpływy artystyczne ▪ Podobieństwa i różnice między artystami

ANALIZA FORMALNA DZIEŁA RZEŹBIARSKIEGO

KOMPOZYCJA	▪ Kompozycja otwarta/zamknięta ▪ Kompozycja statyczna/dynamiczna ▪ Kompozycja zwarta/luźna ▪ Kompozycja symetryczna/asymetryczna ▪ Główne kierunki kompozycyjne: horyzontalne, wertykalne, diagonalne, figura piramidalna ▪ Frontalna/obrotowa:
CENTRUM KOMPOZYCYJNE	▪ Czy kompozycja posiada centrum i co je stanowi? ▪ Czy centrum kompozycyjne jest zarazem środkiem geometrycznym ? ▪ Czy kompozycja posiada dominantę i co ją stanowi?
EKSPRESJA	▪ Emocje postaci – mimika, gesty ▪ Materiał – jego wpływ na wygląd dzieła ▪ Polichromia ▪ Faktura ▪ Stosunek artysty do świata przedstawionego: deformacja, idealizacja, realizm, naturalizm, antykizacja ▪ Styl

ANALIZA FORMALNA DZIEŁA ARCHITEKTONICZNEGO

- budowle sakralne –

INFORMACJE PODSTAWOWE	Nazwa budowli	▪ Ranga – parafia, fara, kolegiata, katedra, archikatedra, bazylika większa, bazylika mniejsza, sanktuarium, kościół klasztorny, kościół filialny; kaplica – grobowa, cmentarna, kultowa, bracka ▪ Wezwanie ▪ Miejscowość ▪ Kraj ▪ Usytuowanie – w przypadku zespołu budowli
	Czas powstania	▪ Ogólnie – wiek, 1. lub 2. połowa, 1 – 4. ćwierć
	Styl budowli	▪ Np. gotycki, barokowy
	Autorstwo	▪ Nazwisko architekta ▪ Warsztat, ▪ Krąg stylistyczny ▪ Anonimowy (nieustalony, nieokreślony)
	Materiał budowlany	▪ Kamień, kamień i cegła, cegła, cegła otynkowana, cegła i drewno, Detal architektoniczny – stiuk, gips, kamień, terakota, marmur, cegła glazurowana
PLAN	Informacje ogólne	▪ Plan podłużny –prostokąt, krzyż łaciński ▪ Plan centralny - koło, elipsa, kwadrat, wielobok, krzyż grecki, owal, czteroliść
	Informacje szczegółowe	▪ Część ołtarzowa – chór wschodni - absyda, prezbiterium – wydłużone lub krótkie, zamknięte prosto, absydą, wielobocznie lub poligonalnie, otoczone ambitem ▪ Korpus – ilość naw (salowy, nawa główna, nawy boczne, transept) ▪ Fasada zachodnia - wieżowa lub bezwieżowa, poprzedzona atrium, narteksem, kruchtą, portykiem
BRYŁA	Układ przestrzenny	▪ Bazylika ▪ Hala ▪ Sala ▪ Pseudobazylika = pseudohala
	Elementy wieńczące	▪ Dach – dwuspadowy, czteropołaciowy (namiotowy, mansardowy (łamany) ▪ Kopuła ▪ Sygnaturka ▪ Wieża ▪ Hełm ▪ Szczyt

ELEWACJE	Podziały architektoniczne	▪ Podział ramowy - porządki architektoniczne – tworzą ramę złożoną z elementów pionowych (kolumn, pilastrów) dźwigających elementy poziome (belkowanie) - Pionowe - filar, kolumna, słupka, pilaster, lizena, skarpa, kariatyda, kanefora, atlant, herma - Poziome – fryzy, gzymsy ▪ Zwieńczenia – tympanon, attykaInne - nisze, wnęki, płyciny, edikule, blenda, laskowanie
	Okna i portale	▪ Kształt – biforium, tryforium, rozeta, okulus, okno balkonowe, wole oko, lukarna ▪ Wypełnienie - maswerk ▪ Oprawa – opaski, pilastry, frontoniki
WNĘTRZA	Artykulacja ścian	▪ Arkady międzynawowe wsparte na filarach lub kolumnach, emporie, tryforia, okna
	Podziały architektoniczne	▪ jw.
	Nakrycia wnętrza	▪ Drewniane: otwarta więźba dachowa, strop belkowy lub kasetonowy ▪ Murowane: - Kopuła – bęben (tambur), latarnia, trompy, pendentywy, żagielki - Sklepienia – gurty, żebra, zworniki, słupki, wsporniki, wysklepki, przęsła - Rodzaje sklepień: kolebkowe, kolebka z gurtami, kolebka z lunetami, kolebka z lunetami i gurtami, krzyżowe, krzyżowo-żebrowe(cztero lub sześciopodzielne), piastowskie, gwiazdziste, palmowe, sieciowe, wachlarzowe, stalaktytowe, kryształowe, krzywolinijskie
DEKORACJA	Rzeźba	▪ Rzeźba pełna ▪ Rzeźba reliefowa ▪ Sztukaterie
	Malarstwo	▪ Fresk (al fresco, al secco) ▪ Mozaika ▪ Witraż
	Ornament	▪ arabeska, groteska, panoplia, bukranion, meander, ornament okuciowy, o. rollworkowy, o. małżowinowo-chrzostkowy, lambrekin, kratka regencyjna, o. wstęgowo-cięgowy, o. kandelabrowy, kimation joński (jajownik), wole oczy, zębniak, astragal, rozeta, palmeta, maszkaron, rocaille, kartusz, medalion, akant, plecionka, fiala (pinakiel), kwiaton, czołganki (żabki), wimperga, obelisk, archiwolta, arkatura (fryz arkadkowy), putto, amarek, uskrzydłona główka anielska, płonący wazon, feston (girlanda)

ANALIZA FORMALNA DZIELA ARCHITEKTONICZNEGO

- budowle świeckie –

INFORMACJE PODSTAWOWE	Nazwa budowli	▪ Rodzaj budynku – zamek, pałac, dwór, kamienica, willa, ratusz, teatr, dworzec itd. ▪ Miejscowość ▪ Kraj ▪ Usytuowanie – budowla wolnostojąca, narożna czy w zabudowie zwartej, obiekty towarzyszące: oficyny, pawilony ogrodowe, założenie parkowo-ogrodowe
	Czas powstania	▪ Ogólnie – wiek, 1. lub 2. połowa, 1 – 4. ćwierć
	Styl budowli	▪ Np. romański, renesansowy
	Autorstwo	▪ Nazwisko architekta ▪ Warsztat, ▪ Krąg stylistyczny ▪ Anonimowy (nieustalony, nieokreślony)
	Materiał budowlany	▪ Kamień, kamień i cegła, cegła, cegła otynkowana, cegła i drewno, Detal architektoniczny – stiuk, gips, kamień, terakota, marmur, cegła glazurowana
PLAN	Informacje ogólne	▪ Zbliżony do figury geometrycznej - prostokąta, kwadratu, trójkąta ▪ Zbliżony do litery alfabetu łac.- T, L, F, E odwróconego
	Informacje szczegółowe	▪ Wzbogacony o dostawione do głównego korpusu: - Skrzydła: układ otwarty (np. podkowy) lub zamknięty (np. z wewnętrznym dziedzińcem) - Pawilony - Wieże - Oficyny ▪ Elementy architektoniczne: - Ryzality: środkowe, boczne, narożne i pozorne - Portyki; ganek; schody; taras
BRYŁA	Kondygnacje	▪ Liczba kondygnacji (pięter) ▪ Mezzanino ▪ Suterena ▪ Facjatka - mansarda
	Elementy wieńczące	▪ Dach – dwuspadowy, czteropółciowy (walmowy), namiotowy, mansardowy (łamany) ▪ Belweder ▪ Kopuła ▪ Sygnaturka ▪ Wieża ▪ Helm ▪ Szczyt ▪ Attyka

ELEWACJE	Podziały architektoniczne	▪ Porządki architektoniczne – tworzą ramę złożoną z elementów pionowych (kolumn, pilastrów) dźwigających elementy poziome (belkowanie) - Pionowe - filar, kolumna, słupka, pilaster, lizena, skarpa, kariatyda, kanefora, atlant, herma - Poziome – fryzy, gzymsy, boniowanie, rustyka ▪ Elementy urozmaicające fasady budynku – loggie, wykusze, balkony, werandy, podcienia, krużganki ▪ Zwieńczenia – tympanon, attykaInne - nisze, wnęki, płyciny, edikule, blenda, laskowanie
	Okna i portale	▪ Kształt – biforium, tryforium, rozeta, okulus, okno balkonowe, wole oko, lukarna ▪ Wypełnienie - maswerk ▪ Oprawa – opaski, pilastry, frontoniki
WNĘTRZA	Układ pomieszczeń	▪ Pomieszczenia - westybul, sień, sala balowa, gabinet, salon, jadalnia, antykamera, antresola, alkowa, buduar, galeria, klatki schodowe ▪ Układ – apartamentowy, amfiladowy
	Podziały architektoniczne	▪ jw.
	Nakrycia wnętrza	▪ Drewniane: otwarta więźba dachowa, strop belkowy lub kasetonowy ▪ Murowane: - Kopuła – bęben (tambur), latarnia, trompy, pendentywy, żagielki - Sklepienia – gurty, żebra, zworniki, słupki, wsporniki, wysklepki, przęsła - Rodzaje sklepień: kolebkowe, kolebka z gurtami, kolebka z lunetami, kolebka z lunetami i gurtami, krzyżowe, krzyżowo-żebrowe(cztero lub sześciokątne), piastowskie, gwiazdziste, palmowe, sieciowe, wachlarzowe, stalaktytowe, kryształowe, krzywoliniowe
DEKORACJA	Rzeźba	▪ Rzeźba pełna ▪ Rzeźba reliefowa ▪ Sztukaterie
	Malarstwo	▪ Fresk (al fresco, al secco) - iluzjonistyczne, ramowe, plafon, faseta, panneau, supraporta ▪ Sgraffito ▪ Mozaika ▪ Witraż

	Ornament	arabeska, groteska, panoplia, bukranon, meander, ornament okuciowy, o. rollwerkowy, o. małżowinowo-chrząstkowy, lambrekin, kratka regencyjna, o. wstęgowo-cęgowy, o. kandelabrowy, kimation joński (jajownik), wole oczy, zębnik, astragal, rozeta, palmeta, maskaron, rocaille, kartusz, medalion, akant, plecionka, fiala (pinakiel), kwiaton, czołganki (żabki), wimperga, obelisk, archiwolta, arkatura (fryz arkadkowy), putto, amarek, uskrzydłona główka anielska, płonący wazon, feston (girlanda)
--	----------	--

2. Kanon dzieł sztuki

SZTUKA ERY PREHISTORYCZNEJ

- *Wenus z Willendorfu*
- malowidła naskalne z Lascaux, Altamiry i Sahary
- *Krąg megalityczny w Stonehenge*
- zabudowa Biskupina
- przykłady naczyń neolitycznych

SZTUKA STAROŻYTNEJ MEZOPOTAMII

- *Ziggurat z Ur*
- *Sztandar a Ur*
- *Lamassu*
- reliefy z *Pałacu Assurbanipala w Niniwie*
- *Brązowa głowa władcy Naramsina*
- *Brama Isztar w Babilonie*
- *Posąg Gudei*
- *Stela z kodeksem Hammurabiego*
- *Stela Naramsina*
- pieczęć cylindryczna
- *Pałac w Persepolis*

SZTUKA STAROŻYTNEGO EGIPTU

- *Świątynia Ramzesa II w Abu Simbel*
- *Świątynia Horusa w Edfu*
- schemat mastaby
- *Piramida schodkowa Dżesera w Sakkarze*
- *Piramidy Cheopsa, Chefrena, Mykerinosa w Gizeh*
- *Sfinks w Gizeh*
- *Triada Mykerinosa* (3 wersje)
- *Mykerinos z małżonką*
- *Skryba z Sakkary*
- fresk z kaplicy grobowej Nebamuna *Uczta*
- fresk z kaplicy grobowej Nebamuna *Polowanie na ptaki*
- barwny relief *Stela księżniczki Nefertiabet*
- *Relief Nofera z Gizeh*
- *Paleta Narmera*
- *Popiersie Nefretete*
- *Relief faraona Echnatona z rodziną*

SZTUKA ŚWIATA EGEJSKIEGO

- *Paryżanka* – malowidło z Knossos
- *Księżę wśród lilii* – malowidło z Knossos
- zabudowa Pałacu w Knossos
- waza minojska w tzw. stylu morskim

- tzw. *Maska Agamemnona z Myken*
- *Brama Lwów* w Mykenach

SZTUKA STAROŻYTNEJ GRECJI

- *Akropol ateński* - plan
- *Partenon* (bryła, plan)
- *Erechtejon* (bryła ogólnie i od ganku kariatyd, plan)
- *Świątynia Nike-Apteros* (bryła)
- rekonstrukcja założenia miejskiego w Pergamonie
- *Ołtarz pergamoński* (plan, bryła, reliefy z fryzu)
- *Teatr w Epidauros* (plan i widok ogólny)
- *Apollo z Tenei*
- *Kora berlińska*
- *Woźnica z Delf*
- Fidiasz – *Atena Partenos* (rekonstrukcja), relief z *procesją panatenajską*
- Poliklet *Doryforos*
- Myron *Dyskopol*
- relief *Nike zawiązująca sandał*
- Praksyteles *Hermes z małym Dionizosem*, *Apollo z jaszczurką*, *Afrodyta z Knidos*
- Skopas, *Bachantka*
- Lizyp *Apoxyomenos*, *Odpoczywający Herakles*
- *Nike z Samotraki*
- *Wenus z Milo*
- *Grupa Laokoon*
- *Apollo Belwederski*
- *Umierający Gal*

SZTUKA ETRUSKA

- *Sarkofag małżonków z Caere*
- *Wilczyca kapitolńska*

SZTUKA STAROŻYTNEGO RZYMU

- plan starożytnego Rzymu - rekonstrukcja
- rekonstrukcja *Forum Romanum*
- akwedukt *Pont du Gard* w Nîmes
- *świątynia Westy* w Tivoli
- *Panteon* w Rzymie (bryła, plan, przekrój, fasada i wnętrze)
- *Koloseum* w Rzymie (bryła, plan, elewacja)
- *Dom Wettiuszów* w Pompejach
- *Circus Maximus* w Rzymie
- *Termy Karakalli* w Rzymie
- *Teatr Marcellusa* w Rzymie
- *Maison Carrée* w Nîmes
- *Łuk Tytusa*
- *Łuk Konstantyna*
- *Kolumna Trajana* w Rzymie
- Posąg *Aulusa Metellusa*

- *Statua Barberini*
- *Posąg Augusta z Prima Porta*
- *Posąg Klaudiusza jako Jupitera*
- *Posąg konny Marka Aureliusza*
- *Portret Karakalli*
- fresk z domu w Stabiach *Flora* zw. *Primavera*
- antykwa na *Łuku Tytusa*
- *Gemma Augustea*
- *Waza Portland*
- mozaika *Golebie* z Muzeum Kapitońskiego
- mozaika *Maski teatralne* z Muzeum Kapitońskiego
- Dioskourides z Samos mozaika *Uliczni muzykanci* z tzw. *Willi Cyserona w Pompejach*

SZTUKA Wczesnochrześcijańska

- rekonstrukcja i plan wczesnochrześcijańskiej *bazyliki św. Piotra* w Rzymie
- *Bazylika San Paolo fuori le Mura* w Rzymie
- malowidła katakumbowe *Dobry Pasterz*, *Abraham ofiarowujący Izaaka*
- *Mauzoleum Santa Constanza* w Rzymie (wnętrze i plan)
- *Dobry Pasterz* – mozaika z *Mauzoleum Galii Placydii* w Rawennie

SZTUKA ISLAMU

- *Wielki Meczet* w Kordowie
- *Pałac w Alhambrze*
- *Mauzoleum Mumine Chatum*

SZTUKA Bizantyńska

- *Bazylika San Apollinare in Classe* w Rawennie (plan, wnętrze, mozaiki)
- *Bazylika San Apollinare Nuovo* w Rawennie (plan, wnętrze, mozaiki)
- *Kościół św. Sergiusz i Bakchusa* w Konstantynopolu
- *Kościół San Vitale* w Rawennie (bryła, plan, wnętrze, mozaiki)
- Anthemios z Tralles, Izydora z Miletu – *Kościół Hagia Sophia* w Konstantynopolu (bryła, wnętrze, przekrój, plan)
- *Bazylika św. Marka* w Wenecji
- ikona *Matki Boskiej Włodzimierskiej*
- Rublow, ikona *Trójca Święta*

SZTUKA Karolińska

- *Kaplica pałacowa Karola Wielkiego* w Akwizgranie

SZTUKA ROMAŃSKA

- *Kościół św. Michała w Hildesheim*
- rekonstrukcja *kościola Cluny III*
- *Katedra w Spirze*
- *Kompleks sakralny w Pizie; katedra, baptysterium i campanilla*
- relief z *Ewą z Katedry w Autun*
- portal w Autun i portal w Moissac
- *Palatium z Rotundą na Ostrowie Lednickim,*
- *Rotunda św. Marii Panny na Wawelu*
- *Krypta św. Leonarda na Wawelu*
- *Kolegiata św. Marii Panny i św. Aleksego w Tumie pod Łęczycą*
- *Rotunda św. Prokopa w Strzelnie*
- *Kolegiata św. Piotra w Kruszwicy*
- *Kościół św. Andrzeja w Krakowie*
- kolumny z *Kościola klasztornego Norbertanek w Strzelnie*
- tympanon fundacyjny z *Kościola św. Prokopa w Strzelnie*
- drzwi z *Kościola św. Michała w Hildesheim*
- *Drzwi Gnieźnieńskie*
- *Czara włocławska*
- *Kielich królewski z Trzemeszna*
- *Kielich niellowany i Patena z Trzemeszna*
- posadzka z *Kościola św. Marii Panny w Wiślicy*
- *Tkanina z Bayeux*
- strona z monogramem z *Księgi Kells*

SZTUKA GOTYCKA

- *Katedra Notre Dame w Paryżu*
- *Katedra w Chartres*
- *Katedra w Reims*
- *Katedra w Kolonii*
- *Kaplica Sainte Chapelle w Paryżu*
- *Katedra w Wells*
- *Kaplica King's College w Cambridge*
- *Katedra w Mediolanie*
- *Katedra w Sienie*
- *Pałac Dożów w Wenecji*
- *Palazzo Vecchio we Florencji*
- *Katedra w Gnieźnie*
- *Katedra we Wrocławiu*
- *Kościół Mariacki w Krakowie*
- *Barbakan w Krakowie*
- *Ratusz we Wrocławiu*
- *Kościół Mariacki w Gdańsku*
- *Kościół św. Jakuba w Toruniu*
- *Kolegiata w Wiślicy*
- *portal królewski w Chartres*
- grupy: *Nawiedzenia i Zwiastowania z Katedry w Reims*
- rzeźby fundatorów *Uty i Eckhardta z Katedry w Naumburgu*

- Nicolo Pisano – *Ambona w baptysterium w Pizie*
- *Posąg Salomei, księżnej Głogowskiej*
- *Pieta z Lubięża*
- *Piękna Madonna z Wrocławia*
- *Madonna z Krużlowej*
- Wit Stwosz *Ołtarz Mariacki*
- Wit Stwosz *Krucyfiks z Kościoła Mariackiego w Krakowie*
- Wit Stwosz *nagrobek Kazimierza Jagiellończyka*
- *nagrobek Henryka Probusa*
- *nagrobek Kazimierza Wielkiego*
- *św. Anna Samotrzcę z Strzegomia*
- *epitafium Wierzbicy z Branic*
- *Oplakiwanie z Chomranic*
- *Ucieczka do Egiptu* (Poliptyk Dominikański)
- bracia Limburg – cykl kalendarza z *Bardzo bogatych Godzinek księcia du Berry*

MIĘDZY GOTYKIEM A RENESANSEM

- Giovanni Cimabue, *Madonna tronująca ze św. Franciszkiem*, fresk z dolnego *Kościoła San Francesco w Asyżu*
- Duccio *Maesta z Katedry w Sienie*
- Simone Martini, *Maria miłosierna*
- Simone Martini, *Zwiastowanie i dwaj święci*
- Giotto *Oplakiwanie*
- Giotto *Kazanie do ptaków*, fresk z Asyżu
- Giotto, *Pocałunek Judasza w Kaplicy Scrovegnich*
- Hubert i Jan van Eyck *Ołtarz Gandawski*
- Jan van Eyck *Malżeństwo Arnolfinich*
- Jan van Eyck *Madonna Kanclerza Rolin*
- Jan van Eyck *Madonna kanonika van den Paele*
- Rogier van der Weyden *Sąd Ostateczny*
- Rogier van der Weyden *Zdjęcie z krzyża*
- Hans Memling *Sąd Ostateczny*
- Hieronim Bosch *Chrystus niosący krzyż*
- Hieronim Bosch *Ogród rozkoszy ziemskich*
- Hieronim Bosch *Wóz siana*

RENEZANS

- Mathias Grünewald *Ołtarz z Isenheim*
- Albrecht Altdorfer *Bitwa pod Issos*
- Hans Holbein Młodszy *Portret Henryka VIII*
- Hans Holbein Młodszy *Żona Henryka VIII Anne de Cleves*
- Hans Holbein Młodszy *Żona Henryka VIII Jane Seymour*
- Hans Holbein Młodszy *Ambasadorowie*
- Lucas Cranach Starszy *Wenus i Amor*
- Lucas Cranach Starszy *Portret Marcina Lutra*
- Lucas Cranach Starszy *Judyta z głową Holofernesa*
- Lucas Cranach Starszy *Salome*
- Albrecht Dürer *Autoportret (jako Chrystus)*

- Albrecht Dürer *Ołtarz Paumgartnerów*
- Albrecht Dürer *Czterej Apostołowie*
- Albrecht Dürer *Melancholia* (miedzioryt)
- Albrecht Dürer *Jeźdźcy Apokalipsy* (drzeworyt)
- Albrecht Dürer *Rycerz, Śmierć i Diabeł* (miedzioryt)
- Albrecht Dürer *Święty Hieronim w celi* (miedzioryt)
- Jean Clouet *Portret Franciszka I*
- Jean Cousin *Eva prima Pandora*
- Pieter Bruegel Starszy *Kraina lenistwa*
- Pieter Bruegel Starszy *Zabawy dziecięce*
- Pieter Bruegel Starszy *Ślepcy*
- Pieter Bruegel Starszy *Wesele chłopskie*
- Pieter Bruegel Starszy *Wieża Babel*
- Pieter Bruegel Starszy cykl *Pory roku*
- Pieter Bruegel Starszy *Upadek Ikara*
- Pieter Bruegel Starszy *Taniec pod szubienicą*
- Pieter Bruegel Starszy *Triumf śmierci*
- Pieter Bruegel Starszy *Droga krzyżowa*
- panorama Florencji z kopułą *Katedry Santa Maria del Fiore*
- widok Florencji z *Ponte Vecchio*
- Donato Bramante *San Pietro in Montorio*
- Filippo Brunelleschi kopuła *Katedry Santa Maria del Fiore we Florencji*
- Filippo Brunelleschi *Ospedale degli Innocenti*
- Filippo Brunelleschi *Kościół San Lorenzo i Stara Zakrystia*
- Filippo Brunelleschi *Kościół Santo Spirito*
- Filippo Brunelleschi *Kaplica Pazzich*
- Leone Battista Alberti *Kościół San Francesco Tempio Malatestiano*
- Leone Battista Alberti *Kościół Santa Maria Novella*
- Leone Battista Alberti *Kościół San Andrea w Mantui*
- Leone Battista Alberti *Palazzo Rucellai*
- *Palazzo Pitti*
- *Palazzo Vecchio we Florencji*
- *Palazzo Uffizi we Florencji*
- Antonio da Sangallo, Michał Anioł (II piętro) *Palazzo Farnese w Rzymie*
- *Luk Augusta w Rimini*
- Andrea Palladio *Teatro Olimpico*
- Andrea Palladio *Il Redentore*
- Andrea Palladio *Villa Rotonda*
- *Bazylika świętego Piotra w Rzymie*
- Donatello *Dawid*, marmur, 1408-1409
- Donatello *Dawid*, brąz, ok. 1444-1446
- Andrea del Verrocchio *Dawid*, brąz, 1476
- Michał Anioł *Dawid*, marmur, 1501-1504
- Michał Anioł, *Zwycięzca (Dawid)*, marmur, ok. 1520-1525
- Donatello, scena z *Drzwi rajskich* Dawid zabija Goliata, relief, brąz połączony, 1425-1452
- Andrea Pisano *Drzwi południowe* do baptysterium florenckiego
- Lorenzo Ghiberti *Drzwi północne* do baptysterium florenckiego
- Lorenzo Ghiberti *Drzwi wschodnie (rajskie)* do baptysterium florenckiego
- Donatello *Habakuk (Il Zuccone)*

- Donatello *Św. Jerzy*
- Donatello *Madonna Pazzich*
- Donatello *Uczta Heroda*
- Donatello *Św. Maria Magdalena*
- Donatello *Judyta i Holofernes*
- Donatello *Posąg konny Gattamelaty*
- Verrocchio *Posąg konny Colleonego*
- Paolo Uccello fresk *Posąg konny sir Johna Hawkwooda (Giovanni Acuto)*
- Michał Anioł *Bitwa Centaurów*
- Michał Anioł *Madonna przy schodach*
- Michał Anioł *Dawid*
- Michał Anioł *Bachus*
- Michał Anioł *Pieta watykańska*
- Michał Anioł *Mojżesz z Grobowca Juliusza II*
- Michał Anioł *Umierający niewolnik*
- Michał Anioł *Grobowiec Medyceuszy*
- Michał Anioł *Zdjęcie z krzyża (Pieta z Duomo)*
- Michał Anioł *Pieta Rondanini*
- Michał Anioł kopuła *Bazyliki św. Piotra*
- Michał Anioł *Biblioteka Laurenziana*
- Michał Anioł *Tondo Doni*
- Michał Anioł freski sklepienia *Kaplicy Sykstyńskiej*
- Michał Anioł *Sąd Ostateczny w Sykstyнії*
- Fra Angelico da Fiesole *Zwiastowanie z Fiesole*
- Masaccio *Wygnanie z raju*
- Masaccio *Grosz czynszowy*
- Masaccio *Chrzest neofitów*
- Masaccio *Trójca Święta*
- Andrea Castagno *Ostatnia wieczerza*
- Paolo Uccello *Bitwa pod San Romano* (wersje z National Gallery w Londynie, Galleria degli Uffizi we Florencji i z Luwru w Paryżu)
- Paolo Uccello *Sceny z życia Noego*
- Paolo Uccello *Święty Jerzy ze smokiem*
- Andrea Mantegna iluzjonistyczny plafon *Camera dei Sposi*
- Andrea Mantegna *Chrystus z Brerami*
- Domenico Ghirlandaio *Narodziny Marii*
- Domenico Ghirlandaio *Starzec z wnukiem*
- Piero della Francesca *Zmartwychwstanie*
- Piero della Francesca *Biczowanie*
- Piero della Francesca *Księżęcy dyptyk z Urbino*
- Piero della Francesca *Chrzest Chrystusa*
- Filippo Lippi *Madonna na tle okna*
- Sandro Botticelli *Madonna Magnifikat*
- Sandro Botticelli *Zwiastowanie*
- Sandro Botticelli *Pokłon Trzech Króli*
- Sandro Botticelli *Wenus i Mars*
- Sandro Botticelli *Primavera*
- Sandro Botticelli *Narodziny Wenus*
- Sandro Botticelli *Powrót Judyty*
- Andrea Verocchio *Chrzest Chrystusa*

- Leonardo da Vinci **Madonna w grocie (dwie wersje)**
- Leonardo da Vinci **Zwiastowanie**
- Leonardo da Vinci **Ostatnia wieczerza**
- Leonardo da Vinci **Pokłon Trzech Króli**
- Leonardo da Vinci **Dama z gronostajem**
- Leonardo da Vinci **Mona Liza**
- Leonardo da Vinci **Święta Anna Samotrzeć**
- Leonardo da Vinci **Święty Jan Chrzciciel**
- Leonardo da Vinci **Bachus**
- Rafael Santi **Donna Velata**
- Rafael Santi **Madonna ze szczygłem**
- Rafael Santi **Szkoła ateńska**
- Rafael Santi **Triumf Galatei**
- Rafael Santi **Transfiguracja**
- Rafael Santi **Madonna della sedia**
- Rafael Santi **Madonna Sykstyńska**
- Rafael Santi **Piękna ogrodniczka**
- Rafael Santi **Portret Baldassare Castiglione**
- Rafael Santi **Uwolnienie świętego Piotra** (Stanza d'Eliodoro)
- Tycjan/Giorgione **Koncert wiejski**
- Giorgione **Śpiąca Wenus**
- Giorgione **Burza**
- Tycjan **Miłość ziemską i niebiańską**
- Tycjan **Flora**
- Tycjan **Wenus z Urbino**
- Tycjan **Assunta**
- Tycjan **Bachanalie**
- Tycjan **Noli me tangere**
- Tycjan **Karol V na koniu**
- Tycjan **Portret papieża Pawła III z nepotami**
- Paolo Veronese **Uczta w Kanie Galilejskiej**
- Correggio **Noli me tangere**
- Correggio **Jupiter i Antiope**
- Correggio **Io**
- Correggio **Porwanie Ganimedesa**
- Correggio **Danae**
- Tintoretto **Ostatnia wieczerza**
- Tintoretto **Cud świętego Marka**
- Tintoretto **Zuzanna i starcy**
- Tintoretto **Przeniesienie ciała świętego Marka**
- Tintoretto **Odnalezienie ciała świętego Marka**

MANIERYZM

- Andrea del Sarto *Madonna z harpiami*
- Jacopo Pontormo *Zdjęcie z krzyża*
- Agnolo Bronzino *Zwycięstwo czasu nad miłością*
- Agnolo Bronzino *Portret Lukrecji Panciatichi*
- Parmigianino *Madonna z długą szyją*
- Parmigianino *Autoportret w wypukłym lustrze*
- El Greco *Pogrzeb hrabiego Orgaza*
- El Greco *Zwiastowanie*
- El Greco *Obnażenie z szat*
- El Greco *Widok Toledo*
- El Greco *Zmartwychwstanie*
- El Greco *Zesłanie Ducha świętego*
- El Greco *Laokoon*
- El Greco *Chłopiec zapalający świecę*
- El Greco *Dama w gronostajach*
- Giuseppe Arcimboldo *Lato*
- Giovanni da Bologna *Porwanie Sabine*
- Giovanni da Bologna *Merkury*
- Benvenuto Cellini *Solniczka Franciszka I*
- *Ratusz w Antwerpii*
- *zamek Chambord*

BAROK

- Francesco Borromini *Kościół San Carlo alle Quattro Fontane*
- Francesco Borromini *Kościół San Ivo*
- Francesco Borromini *Kościół San Agnese*
- Gianlorenzo Bernini *Schody Królewskie na Watykanie*
- Gianlorenzo Bernini *Kościół San Andrea al Quirinale*
- Gianlorenzo Bernini *plac i kolumnada przed Bazyliką świętego Piotra w Rzymie*
- Balthassare Longhena *Kościół Santa Maria delle Salute w Wenecji*
- Vignola *Il Gesù*
- *Kościół św. Piotra i Pawła w Krakowie*
- *Kościół świętego Franciszka Ksawerego w Grudziądzu*
- Hyacinthe Rigaud *Ludwik XIV w stroju koronacyjnym*
- Charles Le Brun, Louis Le Vau *Pałac Vaux-le-Vicomte*
- Charles Le Brun, Louis Le Vau, Andre Le Nôtre Jules Hardouin-Mansart *Wersal*
- Jules Hardouin-Mansart *kościół Inwalidów w Paryżu*
- Claude Perrault wschodnia fasada *Luwru*
- Germain Boffrand *Hotel Soubise* w Paryżu
- Johann Bernard Fisher von Erlach *Kościół św. Borromeusza w Wiedniu*
- Lucas von Hildebrandt *Górny Belweder* w Wiedniu
- Jacob Prandtauer *Kościół opactwa w Melk*
- Christoph i Kilian Ignaz Dientzenhofer *Kościół świętego Mikołaja na Małej Stranie w Pradze*
- Balthasar Neumann *Kościół Vierzehnheiligen*
- Matthaus Pöppelmann *Zwinger* w Dreźnie
- George Wenceslaus von Knobelsdorff *pałac Sanssouci* w Poczdamie

- Christopher Wren *Katedra św. Pawła* w Londynie
- Giambologna *Porwanie Sabinek*
- Gianlorenzo Bernini *Dawid*
- Gianlorenzo Bernini *Apollo i Dafne*
- Gianlorenzo Bernini *Ekstaza świętej Teresy*
- Gianlorenzo Bernini *Tron świętego Piotra*
- Gianlorenzo Bernini *Nagrobek Ludwika Albertoni*
- Gianlorenzo Bernini *Nagrobek papieża Urbana VIII*
- Gianlorenzo Bernini *Fontanna czterech rzek*
- Gianlorenzo Bernini *Konfesja nad grobem świętego Piotra*
- Michelangelo Caravaggio *Powołanie świętego Mateusza*
- Michelangelo Caravaggio *Święty Mateusz z Aniołem*
- Michelangelo Caravaggio *Męczeństwo świętego Mateusza*
- Michelangelo Caravaggio *Nawrócenie Szawła*
- Michelangelo Caravaggio *Wieczerza w Emaus*
- Michelangelo Caravaggio *Złożenie do grobu*
- Michelangelo Caravaggio *Śmierć Marii*
- Michelangelo Caravaggio *Kosz z owocami*
- Michelangelo Caravaggio *Judyta i Holofernes*
- Artemisia Gentileschi *Judyta i Holofernes*
- Andrea Mantegna freski w *Camera dei sposi*
- Michał Anioł freski sklepienia *Kaplicy Sykstyńskiej w Watykanie*
- Annibale Carracci freski w *Pałacu Farnese w Rzymie (Triumf Bachusa i Ariadny)*
- Andrea del Pozzo *Plafon* w *Kościele świętego Ignacego w Rzymie*
- Pietro da Cortona *Gloryfikacja rządów Urbana VIII* (fresk w Pałacu Barberini w Rzymie)
- Pieter Paul Rubens *Autoportret z Izabelą Brandt*
- Pieter Paul Rubens *Podniesienie krzyża*
- Pieter Paul Rubens *Zdjęcie z krzyża*
- Pieter Paul Rubens *Porwanie córek Leukippa*
- Pieter Paul Rubens *Przybycie Marii Medycejskiej do Marsylii*
- Pieter Paul Rubens *Krajobraz z tęczą*
- Pieter Paul Rubens *Helena Fourment w futrze*
- Pieter Paul Rubens *Trzy Gracje*
- Rembrandt van Rijn *Lekcja anatomii doktora Tulpa*
- Rembrandt van Rijn *Wymarsz strzelców*
- Rembrandt van Rijn *Pejzaż z miłosiernym Samarytaninem*
- Rembrandt van Rijn *Danae*
- Rembrandt van Rijn *Hendrijke kąpiąca się w rzece*
- Rembrandt van Rijn *Portret Tytusa*
- Rembrandt van Rijn *Autoportret w futrzanym płaszczu*
- Rembrandt van Rijn *Autoportret – Rembrandt jako apostoł Paweł*
- Rembrandt van Rijn *Autoportret z Saskią na kolanach*
- Rembrandt van Rijn *Powrót syna marnotrawnego*
- Rembrandt van Rijn *Czytająca matka Rembrandta*
- Rembrandt van Rijn *Medytujący filozof*
- Rembrandt van Rijn *Ćwierć wołu*
- Rembrandt van Rijn *Żydowska narzeczona*
- Franz Snijders *Spizarnia*
- Jan Breugel „Aksamitny” *Bukiet kwiatów*
- Jan Steen *Zwariowane gospodarstwo*

- Peter de Hooch *Kobieta z dzieckiem u wejścia do spiżarni*
- Jacob van Ruisdael *Młyn koło Wijk*
- Willem Claeszoon Heda *Martwa natura (Śniadanie)*
- Torrentius *Martwa natura z wędzidłem*
- Meindert Hobbema *Aleja drzew w Middelharnis*
- Franz Hals *Regentki domu starców w Haarlemie*
- Franz Hals *Wesoły bibosz*
- Franz Hals *Czarownica z Haarlemu (Stara pijaczka)*
- Anton van Dyck *Portret Karola I na łowach*
- Jan Vermeer *Czytająca list* (wersje z Gemäldegalerie w Dreźnie i Rijksmuseum w Amsterdamie)
- Jan Vermeer *Kobieta ważąca perłę*
- Jan Vermeer *Widok Delft*
- Jan Vermeer *Kobieta z naszyjnikiem perł*
- Jan Vermeer *Para pijąca wino*
- Jan Vermeer *Alegoria malarstwa*
- Jan Vermeer *Kobieta z dzbanem (Kobieta przy oknie)*
- Jan Vermeer *Koronczarka*
- Jan Vermeer *Nalewająca mleko*
- Jan Vermeer *Astronom*
- Jan Vermeer *Geograf*
- Jan Vermeer *Uliczka*
- Jan Vermeer *Dziewczyna z perłą*
- Diego Velázquez *Panny dworskie (Las Meninas)*
- Diego Velázquez *Infantka Małgorzata*
- Diego Velázquez *Poddanie Bredy*
- Diego Velázquez *Prządk*
- Diego Velázquez *Portret Innocentego X*
- Diego Velázquez *Wenus z lustrem*
- Diego Velázquez *Portret Filipa IV*
- Diego Velázquez *Nosiwoda z Sewilli*
- Diego Velázquez *Stara kucharka*
- Diego Velázquez *Chrystus w domu Marty*
- Jose de Ribera *Kulawiec*
- Jose de Ribera *Męczeństwo świętego Bartłomieja*
- Francisco Zurbaran *Pogrzeb świętego Bonawentury*
- Francisci Zurbaran *Martwa natura z czterema naczyniami*
- Esteban Bartolome Murillo *Immaculata*
- Georges de la Tour *Znalezienie ciała świętego Sebastiana*
- Georges de la Tour *Pracownia stolarska świętego Józefa*
- Georges de la Tour *Święta Maria Magdalena pokutująca (z lustrem)*
- Claude Lorrain *Lądowanie Kleopatry w Tarsie*
- Claude Lorrain *Odjazd świętej Urszuli*
- Nicolas Poussin *Et in Arkadia Ego*
- Nicolas Poussin *Pogrzeb Fokiona*
- Giambattista Tiepolo freski w *Palacu królewskim w Madrycie Gloryfikacja Hiszpanii*
- Antonio Canale *Widok kościoła San Giorgio Maggiore*
- Francesco Guardi *Gondola na lagunie o zmierzchu*

ROKOKO

- Antoine Watteau *Odjazd na Cyterę*
- Antoine Watteau *Szyld Gersainta*
- Antoine Watteau *Gilles*
- Francois Boucher *Kapiel Diany*
- Francois Boucher *Toaleta Wenus*
- Jean-Honore Fragonard *Huśtawka*
- Jean Baptiste Simeon Chardin *Modlitwa przed posiłkiem*
- Jean Baptiste Simeon Chardin *Chłopiec z bączkiem*
- Jean Baptiste Simeon Chardin *Stół kredensowy*
- Thomas Gainsborough *Robert Andrews z żoną*
- Thomas Gainsborough *Błękitny chłopiec*
- Thomas Gainsborough *Poranna przechadzka*
- Sir Joshua Reynolds *Portret Neilly O'Brien*
- Wiliam Hogarth *W salonie pani (cykl Modne małżeństwo)*
- Mateusz Daniel Pöppelmann *Zwinger* w Dreźnie
- George Wenceslaus von Knobelsdorff *Pałac Sanssouci* w Poczdamie
- Balthasar Neumann *Kościół Vierzehnheiligen*

NOWOŻYTNOŚĆ W POLSCE

- Franciszek Florentczyk, Bartolomeo Berrecci *Zamek na Wawelu*
- Franciszek Florentczyk obramienie architektoniczne *nagrobka Jana Olbrachta*
- Bartolomeo Berecci *Kaplica Zygmuntowska*
- Bartolomeo Berecci *nagrobek Zygmunta Starego*
- Santi Gucci *Zamek w Baranowie*
- Santi Gucci *nagrobek Zygmunta Augusta*
- Santi Gucci *nagrobek Anny Jagiellonki*
- Santi Gucci *nagrobek Stefana Batorego*
- Założenie urbanistyczne Zamościa
- Jan Baptista Quadro z Lugano *Ratusz w Poznaniu*
- *Kamienice braci Przybyłków* w Kazimierzu Dolnym
- Jan Maria Padovano *Sukiennice* w Krakowie
- Antoni van Opbergen *Wielki Arsenal* w Gdańsku
- Kolekcja arrasów Zygmunta Starego na Wawelu
- Giovanni Trevano *kościół św. Piotra i Pawła* w Krakowie
- Tylman z Gameren *kościół świętej Anny* w Krakowie
- Tylman z Gameren *kościół Sakramentek* w Warszawie
- Tylman z Gameren *Pałac Krasińskich* w Warszawie
- Wawrzyniec Senes *Zamek Krzyżtopór* w Ujeździe
- Jan Trevano *Zamek Królewski* w Warszawie
- Augustyn Locci *Pałac w Wilanowie*
- Anonim *Portret trumienny Stanisława Wojszy*
- Daniel Schulz *Portret Jana Kazimierza*
- Anonim *Taniec Śmierci z kościoła Bernardynów* w Krakowie

KLASYCYZM

- Jacques Louis David *Przysięga Horacjuszy*
- *Arkadia koło Nieborowa (świątynia Diany, Domek Gotycki)* założona przez Helenę Radziwiłłową
- *Świątynia Sybilli w Puławach*, muzeum założone przez Izabelę Czartoryską
- Jacques Louis David *Przysięga Horacjuszy*
- Jacques Louis David *Śmierć Marata*
- Jacques Louis David *Sabinki*
- Jacques Louis David *Śmierć Sokratesa*
- Jacques Louis David *Portret pani Recamier*
- Jacques Louis David *Bonaparte na przełęczy świętego Bernarda*
- Jacques Louis David *Koronacja Napoleona*
- Jacques Louis David *Portret Stanisława Kostki Potockiego*
- Dominique Ingres *Źródło*
- Dominique Ingres *Kąpiąca się Valpinçona*
- Dominique Ingres *Wielka Odaliska*
- Dominique Ingres *Łaźnia turecka*
- Dominique Ingres *Portret panny Rivière*
- Antonio Canova *Amor i Psyche*
- Antonio Canova *Pomnik Marii Krystyny*
- Antonio Canova *Portret Pauliny Borghese*
- Bertel Thorvaldsen *Pomnik księcia Józefa Poniatowskiego*
- Bertel Thorvaldsen *Pomnik Kopernika*
- Bertel Thorvaldsen *Grobowiec Włodzimierza Potockiego*
- Bertel Thorvaldsen *Trzy Gracje i Amor*
- Bertel Thorvaldsen *Ganimedes i orzeł*
- Jakub Tatarkiewicz *Psyche omdlewająca*
- B. de Blois, gen. Jacques Bougier *Pałac Cheverny*
- Louis Le Vau, Charles Le Brun *Vaux-le-Vicomte*
- Charles Le Brun, Louis Le Vau, Andre Le Nôtre Jules Hardouin-Mansart *Wersal*
- Héré de Corny *Place Royal*, Nancy
- Jacques Ange Gabriel *Petit Trianon*
- Pierre Vignon *Kościół Marii Magdaleny* Paryż
- Chalgrin *Łuk* na Placu Gwiazdy w Paryżu
- Jacques-Germain Soufflot *Kościół świętej Genowefy w Paryżu*
- Dominik Merlini *Pałac Na Wodzie*
- Dominik Merlini *Pałac Królikarnia*
- Jan Chrystian Kamsetzer *Teatr Na Wyspie*
- Szymon Bogumił Zug *Kościół ewangelicko-augsburski w Warszawie*
- Piotr Aigner *Kościół świętego Aleksandra w Warszawie*
- Jakub Kubicki *Pałac Belweder* w Warszawie
- Karl Friedrich Schinkel *Budynek Sądu* w Raciborzu
- Bertel Thorvaldsen *Pomnik księcia Józefa Poniatowskiego*
- Bertel Thorvaldsen *Pomnik Kopernika*
- Jakub Tatarkiewicz *Psyche omdlewająca*
- Sebastian Ricci *Nagrobek Michała Bogorii Skotnickiego*
- Marcelli Bacciarelli *Portret Stanisława Augusta Poniatowskiego z klepsydrą*
- Marcello Bacciarelli *Stanisław August Poniatowski w stroju koronacyjnym*
- Bernardo Belotto zwany Canaletto *Kolumna Zygmunta od strony Wisły*

- Bernardo Belotto zwany Canaletto *Krakowskie Przedmieście*
- Bernardo Belotto zwany Canaletto *Widok Warszawy od strony Pragi*
- Jan Piotr Norblin *Towarzystwo na wycieczce w parku*
- Piotr Michałowski *Señko*
- Piotr Michałowski *Napoleon na siwym koniu*
- Piotr Michałowski *Bitwa pod Samosierrą*
- Walenty Wańkowicz *Portret Adama Mickiewicza na Judahu*

ROMANTYZM

- Eugène Delacroix *Dante i Wergiliusz w piekle*
- Eugène Delacroix *Wolność wiodąca lud na barykady*
- Eugène Delacroix *Śmierć Sardanapala*
- Eugène Delacroix *Sceny z masakry na Chios*
- Eugène Delacroix *Kobiety algierskie*
- Eugène Delacroix *Portret Chopina* (niedokończony)
- Théodore Géricault *Tratwa Meduzy*
- Théodore Géricault *Oficer szaserów*
- Théodore Géricault *Monoman kradzieży*
- Théodore Géricault *Gipsownia*
- François Rude *Wymarsz ochotników (Marsylianka)*
- Francisco Goya y Lucientes *Maja naga*
- Francisco Goya y Lucientes *Maja ubrana*
- Francisco Goya y Lucientes *Rodzina Karola V*
- Francisco Goya y Lucientes *Księżna Alba*
- Francisco Goya y Lucientes *Autoportret w wieku lat sześćdziesięciu dziewięciu*
- Francisco Goya y Lucientes *Gdy rozum śpi, budzą się potwory*
- Francisco Goya y Lucientes *Rozstrzelanie powstańców madryckich*
- Francisco Goya y Lucientes *Saturn pożerający swe dzieci*
- Francisco Goya y Lucientes *Sabat czarownic*
- Francisco Goya y Lucientes *Olbrzym*
- Caspar David Friedrich „*Nadzieja*“ w lodach
- Caspar David Friedrich *Podróżnik po morzy chmur*
- Caspar David Friedrich *Mężczyzna i kobieta zapatrzeni w księżyc*
- Caspar David Friedrich *Opactwo w dąbrowie*
- Caspar David Friedrich *Mnich nad brzegiem morza*
- Caspar David Friedrich *Kredowe skały Rugii*
- Caspar David Friedrich *Kobieta w oknie*
- Caspar David Friedrich *Fazy życia*
- William Blake *Przedwieczny*
- William Blake *Newton*
- Johann Heinrich Füssli *Koszmar*
- Joseph William Turner *Szybkość, para, deszcz*
- Joseph William Turner *Ostatnia droga Téméraire'a*
- Joseph William Turner *Pożar Parlamentu*
- Joseph William Turner *Krajobraz z rzeką i zatoką w oddali*
- Joseph William Turner *Spokój – pogrzeb na pełnym morzu*
- John Constable *Wóz siana*
- John Constable *Katedra w Salisbury*

SZTUKA II POŁOWY XIX WIEKU

- Theodore Rousseau *U wodopoju*
- Gustave Courbet *Kamieniarze*
- Gustave Courbet *Autoportret z psem*
- Gustave Courbet *Atelier malarza*
- Gustave Courbet *Dzień dobry, panie Courbet*
- Gustave Courbet *Pogrzeb w Ornans*
- Gustave Courbet *Źródło*
- Camille Corot *Wspomnienie z Mortefontaine*
- Camille Corot *Katedra w Chartres*
- Camille Corot *Pracownia Corota*
- Jean François Millet *Anioł Pański*
- Jean François Millet *Zbierające kłosy*
- Jean François Millet *Siewca*
- Honoré Daumier *Pracznia*
- Honoré Daumier *Brzemie*
- Honoré Daumier *Ulica Transnonain w Paryżu*
- Honoré Daumier *Don Kichot*
- Honoré Daumier *Ratapoil*
- Ilia Riepin *Burlacy na Woldze*
- Alexandre Cabanel *Narodziny Wenus*
- Siemiradzki *Dirce chrześcijańska*
- Sir Lawrence Alma-Tadema *Znalezienie Mojżesza*
- Sir Lawrence Alma-Tadema *Różnica w poglądach*
- Sir Lawrence Alma-Tadema *Punkt widokowy*
- Edward John Poynter *Na stopniach świątyni*
- John Everett Millais *Ofelia*
- John Everett Millais *Chrystus w domu rodziców*
- Dante Gabriel Rossetti *Zwiastowanie. Ecce Ancilla Domini*
- Dante Gabriel Rossetti *Beata Beatrix*
- Edward Burne-Jones *Złote schody*
- Edward Burne-Jones *Zgubna głowa*
- William Holman Hunt *Przebudzone sumienie*
- Gustave Moreau *Zjawa*
- Gustave Moreau *Orfeusz*
- Arnold Böcklin *Wyspa umarłych*
- Puvis de Chavannes *Biedny rybak*
- Gustave Doré *Piekło* (ilustracja do *Boskiej Komedii* Dantego)
- Odilon Redon *Rydwany Apollina*
- Fernand Khnopff *Sfinks*
- Édouard Manet *Śniadanie na trawie*
- Édouard Manet *Olimpia*
- Édouard Manet *Bar w Folies-Bergère*
- Édouard Manet *Atelier w łódce*
- Édouard Manet *Rozstrzelanie cesarza Maksymiliana*
- Francisco Goya *Rozstrzelanie powstańców madryckich (Tres de Mayo)*
- Édouard Manet *Pijący absynt*
- Édouard Manet *Kolej żelazna*
- Claude Monet *Impresja – wschód słońca*

- Claude Monet *Dworzec Saint Lazare* (2 wersje)
- Claude Monet *Katedra w Rouen* (4 wersje)
- Claude Monet *Stogi* (2 wersje)
- Claude Monet *Nenufary* (2 wersje)
- Claude Monet *Londyn, Parlament, wieże Westminsteru*
- Edgar Degas *Primabalerina*
- Edgar Degas *Klasa tańca*
- Edgar Degas *Orkiestra w Operze*
- Edgar Degas *Wyścigi konne*
- Edgar Degas *Absynt*
- Edgar Degas *Prasowaczki*
- Edgar Degas *Czesząca się kobieta*
- Camille Pissarro *Czerwone dachy*
- Camille Pissarro *Bulwar Montmartre, zachód słońca*
- Auguste Renoir *Wielkie kąpiące się*
- Auguste Renoir *Moulin de la Galette*
- Auguste Renoir *Śniadanie wioślarzy*
- Auguste Renoir *Huśtawka*
- Auguste Renoir *Akt w słońcu*
- Auguste Renoir *Droga pnąca się wśród traw*
- Edgar Degas *Czternastoletnia tancerka*
- Georges Seurat *Niedzielne popołudnie na wyspie Grande-Jatte*
- Georges Seurat *Siedząca modelka odwrócona plecami*
- Georges Seurat *Cyrk*
- Paul Signac *Saint-Tropez, burza*
- Camille Pissarro *Widok z mojego okna – Eragny-Sur-Epte*
- Paul Cézanne *Dom wisielca*
- Paul Cézanne *Góra Sainte-Victoire* (kilka wersji)
- Paul Cézanne *Martwa natura z kuchennym stołem*
- Paul Cézanne *Autoportret*
- Paul Cézanne *Chłopiec w czerwonej kamizelce*
- Paul Cézanne *Grający w karty*
- Paul Cézanne *Martwa natura z błękitnym wazonem*
- Paul Cézanne *Wielkie kąpiące się*
- Vincent van Gogh *Buty*
- Vincent van Gogh *Jedzący kartofle*
- Vincent van Gogh *Portret "Ojca" Tanguy*
- Vincent van Gogh *Nocna kawiarnia*
- Vincent van Gogh *Autoportret*
- Vincent van Gogh *Autoportret z zabandażowanym uchem*
- Vincent van Gogh *Droga z cyprysami*
- Vincent van Gogh *Słoneczniki* (kilka wersji)
- Vincent van Gogh *Sypialnia van Gogha*
- Vincent van Gogh *Kruki nad łanem zboża*
- Paul Gauguin *Wizja po kazaniu – walka Jakuba z aniołem*
- Paul Gauguin *Żółty Chrystus*
- Paul Gauguin *Autoportret z Żółtym Chrystusem*
- Paul Gauguin *Ta Matete*
- Paul Gauguin *Manao Tupapau (Duch zmarłych czuwa)*
- Paul Gauguin *Nevermore*

- Paul Gauguin *Tahitańskie kobiety na plaży*
- Paul Gauguin *Skąd przychodzimy? Kim jesteśmy? Dokąd zmierzamy?*
- Henri de Toulouse-Lautrec *Moulin Rouge*
- Henri de Toulouse-Lautrec *Kawiarnia "Les Ambassadeurs" Aristide Bruant*
- Henri de Toulouse-Lautrec *Loïe Fuller*
- Henri de Toulouse-Lautrec *Jane Avril w Jardin de Paris*
- Henri de Toulouse-Lautrec *Yvette Guilbert*
- Henri de Toulouse-Lautrec *W salonie przy ulicy des Moulins*
- Henri de Toulouse-Lautrec *Divan Japonais*

SZTUKA POLSKA II POŁOWY XIX WIEKU

- Artur Grottger *Pożegnanie powstańca*
- Artur Grottger *Pojednanie*
- Artur Grottger *cykl Wojna*
- Artur Grottger *karton z cyklu Warszawa II*
- Artur Grottger *Kucie kos*
- Artur Grottger *Bój (z cyklu Litwania)*
- Jan Matejko *Stańczyk*
- Jan Matejko *Rejtan – upadek Polski*
- Jan Matejko *Kazanie Skargi*
- Jan Matejko *Hold Pruski*
- Jan Matejko *Bitwa pod Grunwaldem*
- Jan Matejko *Poczet królów polskich*
- Jan Matejko *Konstytucja 3 maja*
- Jacek Malczewski *Melancholia*
- Jacek Malczewski *Introdukcja*
- Jacek Malczewski *Błędne koło*
- Jacek Malczewski *Krajobraz z Tobiaszem*
- Jacek Malczewski *Zatruta studnia*
- Jacek Malczewski *Thanatos*
- Henryk Rodakowski *Portret matki*
- Henryk Rodakowski *Portret generała Henryka Dembińskiego*
- Juliusz Kossak *Polowanie z sokołem*
- Juliusz Kossak *Stadnina na Podolu*
- Wojciech Kossak, Jan Styka *Panorama Racławicka*
- Wojciech Gerson *Cmentarz w Zakopanem*
- Aleksander Kotsis *Ostatnia chudoba*
- Józef Szermentowski *Bydło schodzące do wodopoju*
- Józef Chełmoński *Trójka*
- Józef Chełmoński *Czwórka*
- Józef Chełmoński *Żurawie*
- Józef Chełmoński *Bociany*
- Józef Chełmoński *Kuropatwy na śniegu*
- Józef Chełmoński *Burza*
- Józef Chełmoński *Babie lato*
- Maksymilian Gierymski *Pikieta powstańcza*
- Aleksander Gierymski *Altana w ogrodzie*
- Aleksander Gierymski *Żydówka z pomarańczami*
- Aleksander Gierymski *Święto trąbek*

- Aleksander Gierymski *Piaskarze*
- Aleksander Gierymski *Powiśle*
- Aleksander Gierymski *Przystań na Solcu*
- Aleksander Gierymski *Wieczór nad Sekwaną*
- Aleksander Gierymski *Monachium w nocy*
- Aleksander Gierymski *Luwr w nocy*
- Aleksander Gierymski *Trumna chłopska*

ARCHITEKTURA I RZEŹBA XIX WIEKU

- John Nash *Pawilon królewski w Brighton*
- Charles Barry *Parlament w Londynie*
- *Zamek w Neuschwanstein*
- Karl Friedrich Schinkel *Pałac w Kórniku*
- Charles Garnier *Opera w Paryżu*
- Joseph Paxton *Pałac Kryształowy w Londynie*
- Gustave Eiffel *Wieża w Paryżu*
- Auguste Rodin *Myśliciel*
- Auguste Rodin *Katedra*
- Auguste Rodin *Pocałunek*
- Auguste Rodin *Ręka Boga*
- Auguste Rodin *Mieszczanie z Calais*
- Auguste Rodin *Danajda*

SECESJA I MODERNIZM

- Georges Auger *Broszka w kształcie ważki*
- Antonio Gaudí *Park Güella*
- Antonio Gaudí *Casa Milà*
- Antonio Gaudí *Casa Batlló*
- Antonio Gaudí *Sagrada Familia*
- Hector Guimard *Stacja metra przy Porte Dauphine*
- Victor Horta *Maison Tassel*
- Henry van de Velde *Willa Hohenhof*
- Joseph Olbrich *Pałac wystawowy Secesji Wiedeńskiej*
- Whistler *Pawia sala*
- Aubrey Beardsley *Pawia suknia*
- Louis Comfort Tiffany *Lampa Wistaria*
- Aubrey Beardsley *Salome*
- Gustaw Klimt *Pocałunek*
- Gustaw Klimt *Judyta i Holofernes*
- Alfons Mucha *Plakat reklamujący bibułki „Job”*
- Emil Gallé wazon *Kalia*
- Maurice Denis *Muzy*
- Félix Vallotton *Czerwona piłka*
- Stanisław Wyspiański *Bóg Ojciec*
- Stanisław Wyspiański cykl *Widoków na Kopiec Kościuszki*
- Stanisław Wyspiański *Chochóły*
- Stanisław Wyspiański *Gmach Towarzystwa Lekarskiego*
- Stanisław Wyspiański witraże i polichromie *Kościół Franciszkanów w Krakowie*

- Stanisław Wyspiański kartony do *witraży wawelskich*
- Stanisław Wyspiański *Staś*
- Stanisław Wyspiański *Mietek*
- Stanisław Wyspiański *Podwójny portret Elizy Pareńskiej*
- Jacek Malczewski *Hamlet polski*
- Jacek Malczewski *Zmartwychwstanie (Nieśmiertelność)*
- Witold Wojtkiewicz *Krucjata dziecięca*
- Wojciech Weiss *Maki*
- Józef Mehoffer *Dziwny ogród*
- Józef Mehoffer witraże do *Katedry fryburskiej*
- Józef Pankiewicz *Japonka*
- Józef Pankiewicz *Targ na kwiaty*
- Olga Boznańska *Dziewczynka z chryzantemami*
- Władysław Podkowiński *Portret dziewczynki w czerwonej sukni*
- Władysław Podkowiński *Szał*
- Leon Wyczółkowski *Kopanie buraków*
- Leon Wyczółkowski *Rybacy*
- Ferdynand Ruszczyc *Ziemia*
- Kazimierz Stabrowski *Na tle witrażu – Paw*
- Jan Stanisławski *Topole nad wodą*
- Władysław Ślewiński *Czesząca się kobieta*
- Stanisław Witkiewicz *Willa pod Jedłami*

I POŁOWA XX WIEKU

- Henri Matisse *Portret żony z zieloną pręgą*
- Henri Matisse *Radość życia*
- Henri Matisse *Harmonia w czerwieni*
- Henri Matisse *Taniec*
- Andre Derain *Most Westminster*
- Maurice Vlaminck *Czerwone drzewa*
- Edward Munch *Krzyk*
- Edward Munch *Madonna*
- Edward Munch *Taniec życia*
- Ernst Ludwig Kirchner *Autoportret z modelką*
- Ernst Ludwig Kirchner *Kobiety na ulicy*
- Emil Nolde *Tryptyk Maria Egipcjanka*
- Emil Nolde *Prorok*
- Oskar Kokoschka *Morderca, nadzieja kobiet*
- Franz Marc *Żółta krowa*
- Wassily Kandinsky *Błękitny jeździec*
- Wassily Kandinsky *Kościół w Murnau*
- Egon Schiele *Żona artysty*
- Diego Rivera *Plantacja cukru*
- Chaim Soutine *Zarżnięty wół*
- Chaim Soutine *Mały cukiernik*
- Georges Rouault *Święte oblicze*
- Pablo Picasso *Życie*
- Pablo Picasso *Rodzina kuglarzy*
- Pablo Picasso *Portret Gertrudy Stein*

- Pablo Picasso **Panny z Avignonu**
- Pablo Picasso **Fabryka w Horta de Ebro**
- Pablo Picasso **Portret Kahnweilera**
- Pablo Picasso **Martwa natura ze skrzypcami**
- Pablo Picasso **Trzej muzykanci**
- Pablo Picasso **Głowa byka. Metamorfoza**
- Pablo Picasso **Guernica**
- George Braque **Domy w Estaque**
- George Braque **Gitara i klarnet**
- Fernand Leger **Mona Liza z kluczami**
- Umberto Boccioni **Jedyna forma ciągłości w przestrzeni**
- Umberto Boccioni **Elastyczność**
- Umberto Boccioni **Ulica między domami**
- Giacomo Balla **Dynamizm psa na smyczy**
- Giacomo Balla **Dziewczynka biegnąca na balkonie**
- A. Sant'Elia **La Città Nuova**, projekt
- Wassily Kandinsky **Pierwsza akwarela abstrakcyjna**
- Wassily Kandinsky **Cercle et carré**
- Wassily Kandinsky **Zielona pustka**
- Joan Miró **Wnętrze holenderskie II**
- Joan Miró **Malarstwo III**
- Władimir Tatlin **projekt Pomnika III Międzynarodówki**
- Kazimierz Malewicz **Czarny kwadrat na białym tle**
- Kazimierz Malewicz **Kompozycja suprematyczna** (1915)
- El Lissitzky **Czerwonym klinem uderz w Białych**
- Piet Mondrian **Kwitnąca jabłoń**
- Piet Mondrian **Kompozycja w czerwieni, żółci i błękitach**
- Piet Mondrian **Brodway Boogie Woogie**
- Gerrit Thomas Rietveld **Willa Schroedera** w Utrechcie
- Gerrit Thomas Rietveld **Fotel czerwono-niebieski**
- Theo van Doesburg **Café L'Aubette** w Strasburgu
- Walter Gropius i Adolf Meyer **Fabryka „Fagus“**
- Walter Gropius **siedziba Bauhausu** w Dessau
- Walter Gropius **Willa Gropiusa** w Dessau
- Marcel Duchamp **Fontanna**
- Marcel Duchamp **L.H.O.O.Q**
- Marcel Duchamp **Akt schodzący po schodach**
- Marcel Duchamp **Suszarka do butelek**
- Marcel Duchamp **Panna młoda rozbierana przez swych kawalerów jednak (Wielka szyba)**
- Kurt Schwitters **Merzbild**
- Giorgio de Chirico **Tajemnica i melancholia ulicy**
- Giorgio de Chirico **Niepokojące muzy**
- Joan Miró **Karnawał Arlekina**
- Rene Magritte **Terapeuta**
- René Magritte **Kochankowie**
- Salvador Dali **Portret Mae West**
- Salvador Dali **Uporczywość pamięci**
- Salvador Dali **Płonąca żyrafa**
- Salvatore Dali **Hiszpania**
- Wiera Muchina **Robotnik i kolchoźnica**

- Izaak Brodski *Lenin w Smolnym*
- *Uniwersytet im. Łomonosowa* w Moskwie
- Amedeo Modigliani *Akt leżący z rozłożonymi ramionami*
- Amedeo Modigliani *Jeanne Hébuterne*
- Amedeo Modigliani *Autoportret*
- Marc Chagall *Ja i moja wieś*
- Marc Chagall *Ponad miastem*
- Maurice Utrillo *Zaulek Cottin*
- Henri Rousseau *Śpiąca Cyganka*
- Henri Rousseau *Zaskoczony*
- Paul Klee *Wieczorne rozstanie*
- Paul Klee *Ad Parnassum*
- Constantin Brăncuși *Pocałunek*
- Constantin Brăncuși *Początek świata*
- Constantin Brăncuși *Niekończąca się kolumna*
- Constantin Brăncuși *Księżna X*
- Constantin Brăncuși *Ptak*
- Henry Moore *Spoczywająca postać*
- Henry Moore *Pomnik energii atomowej*
- Henry Moore *Król i królowa*
- Leon Chwistek *Szermierka*
- Stanisław Ignacy Witkiewicz *Portret Edwardy Szmuglarowskiej*
- Stanisław Ignacy Witkiewicz *Autoportret*
- Stanisław Ignacy Witkiewicz *Marysia i burek na Cejlonie*
- Zbigniew Pronaszko *Akt*
- Eugeniusz Zak *Pierot*
- Tytus Czyżewski *Madonna z dzieciątkiem*
- Jan Cybis *Martwa natura z kwiatami*
- Zygmunt Waliszewski *Uczta renesansowa*
- Tadeusz Makowski *Szewc*
- Tadeusz Makowski *Powrót ze szkoły*
- Władysław Skoczylas *Zbójnicki*
- Zofia Stryjeńska *Spotkanie z synem* z cyklu *Pascha*
- Władysław Strzemiński *Kompozycja unistyczna*
- Katarzyna Kobro *Kompozycja przestrzenna*
- Zbigniew Pronaszko *Projekt pomnika Adama Mickiewicza w Wilnie*
- Henryk Stażewski *Relief nr 12*
- Xawery Dunikowski *Tchnienie*
- Xawery Dunikowski *Kobiety brzemiennie*

SZTUKA II POŁOWY XX WIEKU

- Jackson Pollock *Wilczyca*
- Jackson Pollock *Kompozycja 1A* 1948
- Yves Klein *Antropometrie*
- Franz Kline *Obraz nr 2*
- Mark Rothko *Żółte-żółte*
- Barnett Newman *Be I* (druga wersja)
- Claes Oldenburg *Sports*
- Yves Klein *Antropometrie*

- Tadeusz Kantor *Umarła klasa*
- Tadeusz Kantor *Panoramiczny happening morski*
- Richard Hamilton *Co właściwie sprawia, że nasze mieszkania są tak odmienne, tak pociągające?*
- Jasper Johns *Trzy Flagi*
- Andy Warhol *Puszka zupy Campbell's*
- Andy Warhol *Marilyn Monroe*
- Andy Warhol *Wenus Botticellego*
- Andy Warhol *Autoportret z 1967*
- Roy Lichtenstein *M-Maybe*
- George Segal *Stacja benzynowa*
- Duane Hanson *Supermarket Shopper (Kobieta z wózkiem)*
- Cèsar Baldaccini *Kompresje*
- Edward Kienholz *The Portable War Memorial*
- Robert Rauschenberg *Odaliska*
- Tom Wesselmann *Wanna nr 3*
- Tom Wesselmann *Martwa natura # 28*
- Victor Vasarely *Arny (Cień)*
- Victor Vasarely *Kompozycja BOO*
- Jesus Raphael Soto *Zawieszona objętość*
- Jean Tinguely *Métamatic no 1*
- Alexander Calder *Mobile*
- Reiner Ruthenbeck *Sterta popiołu IV*
- Michelangelo Pistoletto *Wenus wśród szmat*
- Francis Bacon *Studium według portretu papieża Innocentego X Velazqueza*
- Francis Bacon *Trzy studia postaci do Ukrzyżowania*
- Alberto Giacometti *Postać krocząca* (rzeźba)
- Alberto Giacometti *Portret Diego (Czarna głowa)*
- Willem de Kooning *Kobieta z rowerem*
- Rufino Tamayo *Zwierzęta*
- Richard Estes *Autoportret podwójny*
- Andrzej Łubowski *Ślady*
- Duane Hanson *Młoda kobieta na zakupach*
- Joseph Kosuth *Jedno i trzy krzesła*
- Robert Smithson *Spiralna grobla*
- Christo *Opakowanie Pont Neuf w Paryżu*
- Joseph Beuys performances *W jaki sposób wyjaśnić obrazy martwemu zającowi*, 1965
- Frank Lloyd Wright *Dom nad wodospadem (Willa Kaufmanna)*
- Frank Lloyd Wright *Muzeum Gugenheima w Nowym Yorku*
- Le Corbusier *Kaplica Notre Dame do Haut w Ronchamp*
- Le Corbusier *Modulor*
- Le Corbusier *Dom studentów szwajcarskich w Paryżu*
- Alvar Aalto *Centrum Kongresowe i Sala Koncertowa w Helsinkach*
- Oskar Niemeyer *Kościół katedralny w Brasili i projekt budowli miasta Brasilia*
- Kenzo Tange *Katedra Najświętszej Marii Panny w Tokio*
- Pier Luigi Nervi *Pałac Sportu w Rzymie*
- Mies van der Rohe *Budynki przy Lakeshore Drive w Chicago*
- Renzo Piano i Richard Rogers *Centrum Pompidou w Paryżu*
- Jørn Utzon *Opera w Sydney*
- Charles Moore *Piazza d'Italia w Nowym Orleanie*

- Eero Saarinen *Dworzec lotniczy TWA w Nowym Yorku*
- Maciej Nowicki *Hala targowa w Raleigh w USA*
- Frank O'Gehry *Muzeum Guggenheima w Bilbao*
- Lew Rudniew *Pałac Kultury i Nauki w Warszawie*
- Maria Jarema *Filtry 13*
- Piotr Potworowski *Krajobraz z Łagowa*
- Tadeusz Brzozowski *Pludry*
- Andrzej Wróblewski *Ukrzesłowanie*
- Andrzej Wróblewski *Rozstrzelanie V*
- Artur Nacht Samborski *Martwa natura z fikusem*
- Zdzisław Beksiński kompozycja bez tytułu z 1983 z katedrą z pieszczeli
- Tadeusz Kantor *Multiple parasolowe, environment*
- Władysław Hasior *Wyszywanie charakteru*
- Władysław Hasior *Dzieciom Zamojszczyzny*
- Jan Lebenstein *Figura III*
- Bronisław Linke *Autobus*
- Jerzy Tchorzewski *Grotolaz*
- Jerzy Nowosielski *Toaleta*
- Jerzy Duda-Gracz *Hamlet polny*
- Magdalena Abakanowicz *Abakan czerwony*
- Magdalena Abakanowicz *Katharsis*
- Alina Szapocznikow *Autoportret zwielokrotniony*
- Gustaw Zemła *Pomnik Powstańców Śląskich w Katowicach*
- Igor Mitoraj *Wenus*
- Mirosław Bałka *Święty Wojciech*
- Katarzyna Kozyra *Piramida zwierząt*
- Roman Opalka *Opalka 1965/1-∞*
- Zbigniew Warpechowski *Dialog z rybą* 1975
- Katarzyna Kozyra *Olimpia* 1996
- Katarzyna Kozyra *Casting* 2010
- Zbigniew Libera *Jak tresuje się dziewczynki?* 1987
- Zbigniew Libera *Pozytywy* 2002-2003
- Dorota Nieznalska *Pasja* 2001
- Dorota Nieznalska Wystawa *Posłuszeństwo*, Stary Browar 2006
- Robert Rumas *Wątki* 1993
- Robert Rumas *Manewry miejskie* 2004
- Alicja Żebrowska prezentacja *Uplynnienia* od 1997
- Alicja Żebrowska *Trans-Fero* 1992
- Artur Żmijewski *Na spacer*, format DVD, 2001
- Artur Żmijewski *Lekcja śpiewu II*, format DVD 2003

3. Filmy

1. *Andriej Rublow*, reż. Andriej Tarkowski, 1969
2. *Caravaggio*, reż. Derek Jarman, 1986
3. *Artemisia*, reż. Agnès Merlet, 1997
4. *Toulouse-Lautrec*, reż. Roger Planchon, 1999
5. *Goya*, reż. Carlos Saura, 2003
6. *Uśmiech Mona Lizy*, reż. Mike Newell, 2003

7. *Dziewczyna z perłą*, reż. Peter Webber, 2004
8. *Straż nocna*, reż. Peter Greenaway, 2007
9. *Rzym*, serial TV, HBO, seria I, odc. 1: *Skradziony orzeł*, reż. Michael Apted, 2005
10. *Rodzina Borgia*, serial TV, Showtime, seria I, odc. 1: *Zatruty kielich*, reż. Neil Jordan, 2011

4. Słuchowiska radiowe

1. *Jest taki obraz*, audycja cykliczna Michała Montowskiego z udziałem dr Grażyny Bastek, Polskie Radio Dwójka
2. *W stronę sztuki*, audycja cykliczna – gawęda dr Bożeny Fabiani, Polskie Radio Dwójka

5. Bibliografia

1. Andreson Janice, *Życie i twórczość. Sisley*, Muza, Warszawa 1997
2. Anfam David et al., *Techniki wielkich mistrzów*, Arkady, Warszawa 1999
3. Blunden Maria i Godfrey, *Malarstwo impresjonistów*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1994
4. Boardman John, *Sztuka grecka*, Toruń 1999
5. Buonarroti Michelangelo, *Poezje*, PIW, Warszawa 1965
6. Burckhardt Jakub, *Kultura Odrodzenia we Włoszech*, Czytelnik, Warszawa 1961
7. *Camille Pissarro*, b.a., Park Lane, London 1994
8. Eco Umberto, *Sztuka i piękno w średniowieczu*, Znak, Kraków 2006
9. *Egipt. Świat faraonów*, pod red. Regine Schulz i Matthiasa Seidela, Könemann [Kolonja] - Wydawnictwo Baran i Suszczyński [Kraków] 2004
10. *Encyklopedia sztuki starożytnej*, pod red. Piotra Bielińskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998
11. Fahr-Becker Gabriele, *Secesja*, Könemann [Kolonja] 2000
12. Fraenger Wilhelm, *Hieronim Bosch*, Arkady, Warszawa 1999
13. Gawlikowska Krystyna, *Sztuka Mezopotamii*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1975
14. Gombrich Ernst, *O sztuce*, Arkady, Warszawa 1997
15. Gondowicz Jan, *Jerzy Duda-Grac [1941-2004]*, Edipresse Polska, Warszawa 2006
16. *Goty. Architektura, rzeźba, malarstwo*, pod red. Rolfa Tomana, Könemann [Kolonja] - Wydawnictwo Baran i Suszczyński [Kraków] 2000
17. Guze Joanna, *Impresjoniści*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1961
18. Harris Nathaniel, *Lautrec. Życie i twórczość*, Muza, Warszawa 1997
19. Herbert Zbigniew, *Barbarzyńca w ogrodzie*, Fundacja Zeszytów Literackich, Warszawa 2004
20. Herbert Zbigniew, *Labirynt nad morzem*, Fundacja Zeszytów Literackich, Warszawa 2000
21. Herbert Zbigniew, *Martwa natura z węzidłem*, Fundacja Zeszytów Literackich, Warszawa 2003
22. Huizinga Johan, *Jesień średniowiecza*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1974
23. *Klasyki sztuki*, t. 1-28, Rzeczpospolita - HPS, Warszawa 2006
24. Koch Wilfried, *Style w architekturze. Arcydzieła budownictwa europejskiego od antyku po czasy współczesne*, Świat Książki, Warszawa 1996
25. Kopaliński Władysław, *Słownik mitów i tradycji kultury*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1985
26. Kopaliński Władysław, *Słownik symboli*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1990
27. Lipińska Joanna, *Sztuka starożytnego Egiptu*, Arkady, Warszawa 2008
28. Le Goff Jacques, *Kultura średniowiecznej Europy*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1970
29. Lorentz Stanisław, Rottermund Andrzej, *Klasycyzm w Polsce*, Arkady, Warszawa 1984
30. Ławniczakowa Agnieszka, *Jacek Malczewski*, Wydawnictwo Kluszczyński, Kraków 1995
31. Madeyski Jerzy, Kaźmierska-Nyczek Dorota, Nyczek Tadeusz, *Jerzy Nowosielski*, Arkady, Warszawa 1992
32. Masłowski Maciej, *Piotr Michałowski*, Arkady, Warszawa 1974

33. Mączyński Zdzisław, *Elementy i detale architektoniczne w rozwoju historycznym*, Arkady, Warszawa 1997
34. *Myśliciele, kronikarze i artyści o sztuce. Od starożytności do 1500 roku*, wybór i oprac. Jan Białostocki, słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2001
35. Osińska Barbara, *Sztuka i czas*, t.1-2, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2004-2005
36. Panofsky Erwin, *Studia z historii sztuki*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1971
37. Parandowski Jan, *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian*, Puls, Londyn 1992
38. Picard Gilbert-Charles, *Sztuka rzymska*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1975
39. *Renesans w sztuce włoskiej. Architektura, rzeźba, malarstwo, rysunek*, pod red. Rolfa Tomana, Könemann [Kolonja] - Wydawnictwo Baran i Suszczyński [Kraków] 2000
40. Roaf Michael, *Mezopotamia*, Świat Książki, Warszawa 1998
41. *Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, pod red. Krystyny Kubalskiej-Sulkiewicz, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002
42. Stone Irving, *Pasja życia*, Muza, Warszawa 2006
43. Stone Irving, *Udręka i ekstaza*, Muza, Warszawa 2011
44. Swinglehurst Edmund, *Prerafaelici*, Muza, Warszawa 1996
45. *Symbolizm w malarstwie polskim 1890-1914*, wstęp, wybór obrazów i red. Agnieszka Morawińska, Arkady, Warszawa 1997
46. *Sztuka baroku. Architektura, rzeźba, malarstwo*, pod red. Rolfa Tomana, Könemann [Kolonja] - Wydawnictwo Baran i Suszczyński, [Kraków] 2004
47. *Sztuka romańska. Architektura, rzeźba, malarstwo*, pod red. Rolfa Tomana, Könemann [Kolonja] - Wydawnictwo Baran i Suszczyński [Kraków] 2000
48. *Sztuka świata*. t. 1-7, Arkady, Warszawa 1989-2000
49. Świechowski Zygmunt, *Sztuka romańska w Polsce*, Arkady, Warszawa 1982
50. Tarabra Daniela, *Muzea Świata. Rijksmuseum, Amsterdam*, Świat Książki, Warszawa 2006
51. *Teoretycy, artyści i krytycy o sztuce : 1700-1870* , wybór i oprac.: Elżbieta Grabska i Maria Poprzęcka, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1989
52. *Teoretycy, historiografowie i artyści o sztuce: 1600-1700* wybór i oprac. Jan Białostocki ; red. nauk. i uzup. Maria Poprzęcka i Antoni Ziemba, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994
53. *Teoretycy, pisarze i artyści o sztuce: 1500-1600*, wybór i oprac. Jan Białostocki, słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2007
54. Wallis Mieczysław, *Secesja*, Arkady, Warszawa 1984
55. Walther Ingo, Metzger Rainer, *Marc Chagall 1887-1985. Malarstwo jako poezja*, Taschen, Kolonia 2001
56. Zollner Frank, *Leonardo da Vinci 1452-1519*, Taschen, Kolonia 2005
57. Zwolińska Krystyna, *Mała historia sztuki*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1995

6. Strony internetowe

- 1) www.artrenewal.com
- 2) www.cke.edu.pl
- 3) www.culture.pl/baza-sztuki-pelna-tresci
- 4) www.historiasztuki.com.pl
- 5) <http://library.thinkquest.org/20868/pol/aaa/text2.htm>
- 6) www.mnw.art.pl
- 7) www.oke.gda.pl
- 8) www.pinakoteka.zascianek.pl
- 9) www.scholaris.pl
- 10) www.zacheta.art.pl

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00
fax 22 345 37 70

www.ore.edu.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

